Ankenævnet for Forsikring

Den 16. september 2015 blev i sag nr. 87092:

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxx

mod

AP Pension
Østbanegade 135
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

_____

330 forsikringstagere, der har pensionsordning i AP Pension, klager ved deres repræsentant blandt andet over, at selskabet har afvist at lade dem træde tilbage fra et omvalg i 2011 fra en ordning med ydelsesgaranti til en ordning med markedsrente. Klagerne er modtaget i Ankenævnet i december 2014.

Det fremgår af sagen, at klagerne oprindeligt blev optaget i FSP Pension. Mellem april og juni 2011 accepterede de tilbud fra FSP Pension om omvalg af pensionsordning, der blandt andet involverede overgang fra en ordning med gennemsnitsrente med ydelsesgaranti til en ordning med markedsrente. I september 2012 fusionerede FSP Pension med AP Pension med virkning fra 1/1 2012. Efter fusionen benyttede flere af klagerne sig af et tilbud fra selskabet om at overgå til produktet AP Netlink. I januar 2014 informerede selskabet hovedparten af klagerne om, at deres pensionsydelser blev sat ned i forhold til, hvad der fremgik af tidligere prognoser. Selskabet begrundede nedsættelsen med en historisk lav rente, og at den gennemsnitlige levetid er forlænget. Finanstilsynet traf den 2/4 2014 en afgørelse på baggrund af blandt andet henvendelse fra klagerne og efter forelæggelse for Det Finansielle Råd.

Det er klagernes opfattelse, at de er berettiget til at træde tilbage fra omvalget og blive stillet, som om omvalget ikke har fundet sted.

Selskabet har anført, at nævnet ikke kan afgøre sagen, da den henhører under Finanstilsynet. Selskabet har endvidere anført, at klagerne har udvist retsfortabende passivitet, idet de ikke umiddelbart efter modtagelse af reguleringsbrevet i 2011 reagerede over for selskabet.

Henset til antallet af klagere - der hver især skal have en afgørelse - og til sagens omfang gengives indholdet af de mest relevante bilag og parternes synspunkter ikke i kendelsen, men i et bilag til kendelsen. For at sikre at sagen kan forstås, uden at man skal læse dette bilag, indeholder nævnets præmisser blandt andet en gengivelse af sagens faktum i hovedtræk og af parternes hovedsynspunkter.

Nævnet udtaler:

Sagens faktum i hovedtræk

Det fremgår af sagen, at klagerne oprindeligt blev optaget i FSP Pension. I april 2011 tilbød FSP Pension klagerne at overgå til en ordning på markedsvilkår og derved opgive deres ydelsesgaranti.

Den 18/5 2011 fremsendte Finanstilsynet et brev til FSP Pension, hvoraf det blandt andet fremgik, at det udsendte omvalgsmateriale i 2011 efter Finanstilsynets vurdering ikke fremstod tilstrækkeligt afbalanceret i sin beskrivelse af fordele og ulemper forbundet med et omvalg, og at selskabet burde udarbejde supplerende materiale, der blandt andet skulle indeholde en beskrivelse af, hvilke konsekvenser det havde for medlemmets aldersgruppe (erhvervsaktiv eller pensionist), om man valgte gennemsnitsrenteproduktet eller markedsrenteproduktet. For pensionister burde det beskrives, hvor lang tid det ville kunne tage for et medlem at indhente et eventuelt lidt tab.

FSP Pension fremsendte på den baggrund den 14/6 2011 en supplementbrochure til omvalgsmaterialet til klagerne, der accepterede tilbuddet og overgik til markedsvilkår mod opgivelse af deres ydelsesgarantier.

I FSP Pensions årsrapport 2011 blev det oplyst, at Finanstilsynet i januar 2011 havde indført en ny levetidsmodel, og at medlemmer med opsparing i markedsrente "også i fremtiden ville blive påvirket af den stigende levealder", idet deres grundlag var ugaranteret, og i brev af 10/12 2011 meddelte FSP Pension klagerne, at FSP Pension indførte en udjævningsmodel med det formål, at store udsving i afkastet udjævnedes og derfor fik en langsommere effekt på den udbetalte ydelse. Ved samme lejlighed meddelte FSP Pension, at klagernes udbetalinger i fremtiden tillige ville blive påvirket af stigende levetider, som betød, at udbetalinger kunne nedsættes, hvis FSP Pension forventede, at medlemmerne generelt levede længere og skulle have udbetalt alderspension i flere år.

I september 2012 fusionerede FSP Pension med AP Pension med virkning fra 1/1 2012. Efter fusionen benyttede flere af klagerne et tilbud fra selskabet til at overgå til produktet AP Netlink.

Selskabet orienterede i breve af den 20/1 2014 hovedparten af klagerne om, at deres pensionsydelser blev sat ned. Selskabet begrundede nedsættelsen med en historisk lav rente, og at den gennemsnitlige levetid er forlænget.

Finanstilsynet anmodede selskabet om en redegørelse for, om reglerne om "god skik" i henhold til Lov om finansiel virksomhed var iagttaget i forbindelse med varslingerne i de ovennævnte breve. På baggrund af selskabets redegørelse af 6/2 2014, vurderede Finanstilsynet i brev af 24/3 2014, at der for så vidt angik de udsendte breve af 20/1 2014, ikke var "formuleringer i strid med reglerne om god skik", og at Finanstilsynet betragtede denne del af sagen for lukket.

På baggrund af blandt andet henvendelse fra klagerne og efter forelæggelse for Det Finansielle Råd traf Finanstilsynet den 2/4 2014 afgørelse vedrørende selve omvalgsproblematikken. Af afgørelsen fremgår, at FSP Pension forud for omvalget havde henlagt regnskabsmæssige styrkelser (merhensættelser) til at sikre, at medlemmernes ydelsesgarantier kunne indfries, og at medlemmerne ved omvalget i 2011 overgik til et tegningsgrundlag, som fastholdt de samme utilstrækkeligt lave levetider som tegningsgrundlaget for medlemmernes hidtidige ordning. Risikoen for, at pensionsydelserne

nedsattes som følge af længere levealder i samfundet, overgik ifølge Finanstilsynet fra selskabet til klagerne ved deres opgivelse af ydelsesgarantien, og omvalgsmaterialet adresserede ifølge Finanstilsynet ikke eksplicit denne problemstilling. Finanstilsynet fastslog, at det under alle omstændigheder er egenkapitalens risiko, om der er hensat tilstrækkelige midler til at kunne dække de aftalte ydelsesgarantier. FSP Pension vurderede i forbindelse med omvalget, at klagerne blev fuldt kompenseret ved at modtage en omvalgsbonus bestående af 2 % af depotet fratrukket kursværn og eftergivelse af en skyggekonto på 1.377 mio. kr. Ifølge Finanstilsynet ville det derimod have været mere rimeligt, hvis klagerne havde medtaget værdien af hensættelserne til længere levetid. FSP Pension handlede efter finanstilsynets opfattelse ved omvalget i strid med Lov om finansiel virksomhed § 20 stk. 1, nr. 2 og § 21, stk. 1, idet kravet om – at beregningselementer for tegningsgrundlaget skal være rimelige over for den enkelte forsikringstager – ikke var opfyldt, og idet det nye tegningsgrundlag var ubetryggende med hensyn til risikoelementet dødelighed. Da flere af klagerne overgik til AP Netlink i 2012 og 2013, overgik de efter Finanstilsynets vurdering fra et tegningsgrundlag med utilstrækkelige levetider til et tegningsgrundlag med realistiske levetider, og selskabet undlod i den forbindelse at udlodde omvalgsbonus, imens de regnskabsmæssige styrkelser (merhensættelserne), der skulle kompensere for, at tegningsgrundlaget antog utilstrækkelige restlevetider, blev overført til selskabets egenkapital. Finanstilsynet påtalte på denne baggrund, at selskabet ved omvalg i FSP Pension i 2011, 2012 [AP-omvalg] og 2013 [AP-omvalg] undlod at udbetale de merhensættelser til forlænget levetid, som gjaldt på omvalgstidspunktet.

Selskabets bestyrelse traf beslutning om en udbetaling af kompensation til medlemmerne for ændringen af deres "garantier" og indledte dialog med Finanstilsynet desangående. Efter gennemgang af principperne i selskabets kompensationsmodel, i hvilken der blev taget udgangspunkt i en kollektiv beregning inden for de relevante kontributionsrentegrupper, vurderede Finanstilsynet i afgørelsen af 2/4 2014, at modellen sikrede medlemmerne en rimelig behandling. I juni 2014 fremsendte selskabet breve til klagerne med oplysninger om, hvorvidt de var berettiget til kompensation.

Den 22/4 2014 meddelte selskabet Forbrugerombudsmanden, at selskabet var indstillet på at meddele suspension af forældelsesfristen, for så vidt angik eventuelle krav om erstatning, tilbagesøgning og andre beføjelser, som pensionskunder i det daværende FSP Pension eller disses bo måtte have i anledning af omvalgene foretaget til FSP Markedsrente, således at suspensionen udløb den 1/1 2015 uden yderligere varsel.

Parternes hovedsynspunkter

Klagerne har over for nævnet anført, at FSP Pension har undladt at oplyse om væsentlige forhold i forbindelse med omvalget i 2011, navnlig at risikoen ved længere levetider ville overgå fra FSP til det enkelte medlem, og at FSP på omvalgstidspunktet ikke havde hensættelser, som modsvarede de restlevetider, der allerede kunne påregnes. Klagerne har gjort gældende, at såfremt de havde kendt til disse konsekvenser, så havde de ikke foretaget omvalget, og kræver det følgelig kendt ugyldigt, således at pensionsordningerne tilbageføres til Gennemsnitsrente med ydelsesgaranti. De har til støtte herfor blandt andet anført, at FSP Pension på omvalgstidspunktet end ikke havde hensættelser, som modsvarede de restlevetider, der allerede kunne påregnes på daværende tidspunkt, og at klagerne havde handlet anderledes, såfremt de havde været bekendt med disse oplysninger. Klagerne er desuden utilfredse med, at der ikke efter omvalget er fremsendt individuelle beregninger eller nye prognoser for de enkelte ordninger.

Selskabet har anført, at spørgsmålet om risiko for levetidsforlængelsen er endelig afgjort ved Finanstilsynets afgørelse af 2/4 2014, og at nævnet som følge af Finanstilsynets afgørelse er afskåret fra at behandle sagen. Derudover har selskabet gjort gældende, at klagerne ikke har sandsynliggjort, at der foreligger forhold som – heller ikke efter forudsætningslæren – kan føre til, at deres i øvrigt gyldige og bindende accept af omvalg fra gennemsnitsrente til markedsrente, skal tilsidesættes. Selskabet har anført, at FSP Pension havde foretaget hensættelser, som modsvarede de restlevetider, der kunne forudses i 2011, at klagerne var fuldt orienterede om, at omvalget medførte, at deres tidligere ydelsesgaranti bortfaldt, at klagernes ydelser som følge heraf kunne blive nedsat, og at det derfor burde stå klart for klagerne, at der var andre forhold end afkastet, som kunne føre til nedsættelse af deres ydelser. Selskabet har anført, at levetidsforudsætningerne ved omvalget ikke har været en bestemmende, væsentlig forudsæt-

ning for klagerne. Selskabet har anført, at en tilbagetræden fra omvalg vil belaste selskabet med en uforholdsmæssig stor økonomisk byrde i forhold til kundernes eventuelle gevinst ved annullering, at klagerne herved slipper for den investeringsrisiko, som de fuldt bevidst overtog ved omvalget, og at dette ikke vil være rimeligt over for selskabets øvrige kunder. Endelig har selskabet anført, at nogle klagere har udvist retsfortabende passivitet.

I relation til klagernes utilfredshed med manglende individuelle beregninger af ydelser og kompensation har selskabet anført, at klagerne ikke er berettiget til at få udarbejdet og udleveret sådanne.

Afvisningspåstanden

For så vidt angår Finanstilsynets afgørelse af 2/4 2014 bemærker nævnet, at den efter sit indhold omfatter en påtale af AP Pensions udbetaling af merhensættelser og et påbud om at udsende informationsmateriale til alle medlemmer, der havde foretaget omvalg fra den daværende Finanssektorens Pensionskasse. Afgørelsen tager således ikke stilling til det civilretlige spørgsmål, som klagerne har rejst over for nævnet.

På denne baggrund finder nævnet, at vedtægternes § 2, stk. 7, der vedrører sager, som i henhold til lovgivningen er henlagt til offentlige myndigheder, ikke afskærer nævnet fra at behandle spørgsmålet om, hvorvidt klagerne kan træde tilbage fra omvalget i 2011. Nævnet har herved også lagt vægt på, at Finanstilsynet ikke ved lov har fået til opgave at træffe afgørelse om sådanne civilretlige spørgsmål.

Ret til omvalg

Det fremgår af sagen, at Finanstilsynet ved brev af 9/12 2010 til en række selskaber oplyste, at grunden til indførelsen af det nye benchmark for levetidsforudsætninger *"har været en erkendelse af, at firmapensionskasserne har været for små til selv at kunne lave meningsfulde dødelighedsanalyser, der inkluderer forventede fremtidige levetidsforbedringer."* Videre fremgår det, at "*Dette problem løses nu med udmeldingen af det af Finanstilsynet udarbejdede benchmark. Der er derfor ikke længere belæg for, at fir-*

mapensionskasser ser bort fra forventede fremtidige levetidsforbedringer, når hensættelsesgrundlagets dødelighed fastsættes."

I Finanstilsynet brev af 18/5 2011 er det blandt andet meddelt selskabet, at det skulle udarbejde supplerende materiale til klagerne med *"En fyldestgørende beskrivelse af fordele og ulemper ved henholdsvis gennemsnitsrente- markedsrenteproduktet. Beskrivelsen skal give et sammenligneligt overblik over fordele og ulemper ved de to typer produkter."*

Ved afgørelse af 2/4 2014 vurderede Finanstilsynet, at selskabets tegningsgrundlag, som medlemmerne ved omvalget i 2011 kunne vælge om til, var *"ubetryggende for selskabet med hensyn til risikoelementet dødelighed og således i strid med FIL § 21, stk. 1 og § 20, stk. 1, nr. 2."*

Finanstilsynet anførte endvidere i afgørelse af 2/4 2014, at selskabets omvalgsmateriale *"adresserede imidlertid ikke eksplicit, at medlemmet med et ja til at overgå fra et garanteret til et ugaranteret produkt, også opgav en garanti for, at ændrede levetidsforudsætninger ikke kan nedsætte den garanterede ydelse. Det fremgik ikke af omvalgsmaterialet, at medlemmerne måtte forventes at leve betydeligt længere end forudsat på det nye tegningsgrundlag, at dette isoleret set ville betyde, at pensionsydelser efter omvalget ville blive nedskrevet. Levetidsspørgsmålet blev således ikke eksplicit berørt i omvalgsmaterialet fra 2011, og blev ved omvalget i 2012 alene omtalt på AP Pensions Q & A's via sætninger som fx 'dit grundlag ændres mht. levetid. Du vil få et mere betryggende grundlag...' til trods for, at et omvalgsmateriale skal give kunden en afbalanceret beskrivelse af omvalget og dets konsekvenser for medlemmerne."*

På baggrund af ovenstående lægger nævnet til grund, at klagerne ved omvalget i 2011 ikke blev behørigt informeret om, at de overtog risikoen for ændringer i levetiden, ligesom klagerne ikke blev informeret om, at de levetidsforudsætninger, som selskabet benyttede, på sigt kunne betyde, at selskabet måtte nedregulere pensionsprognoser og pensionsydelser på grund af nye og mere retvisende levetidsforudsætninger.

Klagernes accept af omvalget i 2011 har derfor hvilet på nogle urigtige forudsætninger, og spørgsmålet bliver herefter, om klagerne som følge heraf kan træde tilbage fra omvalget. Spørgsmålet er navnlig, om de urigtige forudsætninger var væsentlige for klagerne og kendelige for selskabet.

Nævnet finder, at oplysninger om levetidsforudsætninger må anses for væsentlige i forbindelse med et omvalg. Nævnet henviser i den forbindelse til FSP Pensions brev af 10/12 2011 til klagerne, hvori betydningen understreges, idet *"Dine udbetalinger vil i fremtiden tillige blive påvirket af stigende levetider, som betyder, at dine udbetalinger kan nedsættes, hvis vi forventer, at medlemmerne generelt lever længere og skal have udbetalt alderspension i flere år. Dette indarbejdes i den nye udjævningsmekanisme. …"*

Det er nævnets opfattelse, at reguleringerne af levetider, der blev foretaget kort efter omvalget, understøtter, at oplysningerne har væsentlig betydning. I selskabets brev af 22/2 2013 til de af klagerne, der var overgået til AP Netlink, anføres det eksempelvis blandt andet, at *"Denne ordning rummede - før overflytningen til AP NetLink - en ydelsesgaranti. Ordningen kunne derfor kun ændres fremadrettet. Men typisk vil ordningen - hvis den ikke er helt ny - være beregnet med udgangspunkt i de gamle forventninger til restlevetider, som ikke længere holder trit med virkeligheden. Det vil sige 15 til 19 år for en 65-årig mand og 18 til 19 år for en 65-årig kvinde. Men disse restlevetider ligger væsentligt under det, der i dag bliver anset for realistisk. Derfor er der ved overgangen til AP NetLink anvendt en restlevetid på 23,5 år for alle. Du havde tidligere en ydelsesgaranti baseret på for optimistiske levetidsforudsætninger, hvilket betyder, at din pensionsydelse forventeligt aldrig fremover vil blive reguleret op. Med overgangen til AP NetLink kan det beløb, som din pension starter på, være lavere end med ydelsesgarantien, men forventningen er, at den bliver reguleret til et højere niveau, så du samlet set får mere ud af din opsparing."*

Derudover har nævnet lagt vægt på, at selskabet allerede primo 2011 burde være bekendt med, at de levetidsforudsætninger, som selskabet hidtil havde anvendt, med stor sandsynlighed ikke kunne anvendes på sigt, og at det kunne have negative økonomiske

konsekvenser for klagerne. Nævnet henviser til Finanstilsynets brev af 9/12 2010. I samme forbindelse fremhæver nævnet FSP Pensions nyhedsbrev fra januar 2011, hvoraf det blandt andet fremgår, at *"FSP's nuværende ordninger er således tegnet på nogle dødelighedsforudsætninger, som var gode og forsigtige for nogle år tilbage, men som nu, hvor folk lever længere, ikke længere er helt så betryggende."*

Endvidere henviser nævnet til, at selskabet i marts 2011 udarbejdede en redegørelse til Finanstilsynet *"for den forventede vej mod Solvens II med udgangspunkt i en såkaldt GAP-analyse"*, blandt andet vedrørende levetider, og at det af referat af ordinær generalforsamling i FSP Pension den 14/4 2011 fremgår, at "*Finanstilsynet har som følge af den stigende levealder indført et benchmark for levetider, der skal danne grundlag for afsættelsen af reserver til livsvarige pensioner."* Derudover fremhæver nævnet FSP Pensions årsrapport 2011, hvoraf det fremgår, at Finanstilsynets *"nye benchmark betyder, at opsparingen til livsvarige pensionsydelser skal række til flere år end oprindeligt forudsat. … Medlemmer med opsparing til markedsrente har et ugaranteret grundlag, og deres pensionsudbetalinger vil i fremtiden også blive påvirket af den stigende levealder. Hvis Pensionskassen forventer, at medlemmerne generelt lever længere og skal have udbetalt alderspension i flere år, kan det medføre behov for at ændre beregningsgrundlaget, hvilket kan føre til, at udbetalingerne kan blive sat ned, hvis det opnåede afkast ikke kan dække en længere levealder."*

Nævnet har desuden lagt vægt på, at selskabet ikke efter modtagelsen af brev fra Finanstilsynet af 18/5 2011 på behørig vis har oplyst om omvalgets konsekvenser, og at det må påhvile selskabet – som den professionelle part – at sikre sig dette i forbindelse med omvalget. På baggrund af indholdet i Finanstilsynets brev havde selskabet således mulighed for og anledning til at sikre sig, at et så væsentligt forhold som levetidsproblematikken blev omtalt. Det må i den forbindelse tillægges betydning, at oplysningen kunne ske relativt kortfattet i det supplerende informationsmateriale. Selskabets bemærkning i supplementsbrochurenom at *"Opsparing til markedsrente sker uden garantier, og der vil derfor komme år, hvor afkastet bliver negativt"* udgør således ikke tilstrækkelig oplysning herom.

Endvidere har nævnet lagt vægt på, at Finanstilsynet kritiserede det tegningsgrundlag, der var gældende før og efter omvalget i 2011.

Endelig henviser nævnet til størrelsen af nedsættelserne for de enkelte klagere. Selskabet har anført, at ca. 85 % af pensionisterne skulle reguleres ned med op til 5%, ca. 5 % skulle reguleres op med op til 8 %, og ca. 10 % blev ikke reguleret. Klagerne har anført, at de 85 % af medlemmerne, der ikke har modtaget kompensation, har fået reduceret deres pensionsydelser med op til 30 %. Selskabet har heroverfor fremhævet, at det er færre end 100 af de tidligere FSP-kunder, der samlet set forventes nedreguleret med mere end 20 %. Uanset hvilken størrelse, nedsættelserne nøjagtigt vil komme til at antage på sigt, er det nævnets vurdering, at et stort antal af klagerne konkret har oplevet klare forringelser af deres pensionsordninger som følge af de ændrede levetidsforudsætninger.

Nævnet finder på den baggrund, at de mangelfulde oplysninger - om levetidsforudsætningerne og om, at klagerne i forbindelse med omvalget overtog risikoen for længere levetider - må anses for en væsentlig forudsætning for klagernes accept af omvalget.

Spørgsmålet er herefter, om det er rimeligt at pålægge selskabet risikoen for disse urigtige forudsætninger.

Nævnets flertal udtaler:
Flertallet finder efter en samlet vurdering, at der foreligger sådanne særlige forhold i denne sag, at det - ud fra en samlet vurdering af hensynet til klagerne og selskabet - ikke er rimeligt at pålægge selskabet risikoen for, at klagerne traf deres beslutning om omvalg på baggrund af urigtige/svigtende forudsætninger. Flertallet finder derfor, at klagerne ikke er berettigede til at træde tilbage fra deres omvalg i 2011.

Flertallet har blandt andet lagt vægt på, at nok har selskabet haft en sådan viden om levetidsproblematikken, at det burde have stået klart, at levetidsproblematikken fremadrettet kunne få indflydelse på størrelsen af klagernes pensionsudbetalinger, men der er ikke holdepunkter for at antage, at selskabet allerede ved omvalget i 2011 kunne forud-

se, at Finanstilsynets varsling af levetidsbenchmark ville medføre så betydelige stigninger i de forventede restlevetider, som det efterfølgende har vist sig at være tilfældet.

Flertallet har også lagt vægt på, at en imødekommelse af klagernes ønske om at kunne fortryde deres omvalg vil indebære, at klagerne slipper for investeringsrisikoen for perioden fra 2011 til nu, hvilket kan være problematisk i forhold til selskabets øvrige kunder. Flertallet bemærker i den forbindelse, at klagerne har kendskab til, hvorledes henholdsvis det garanterede pensionsprodukt og det markedsbaserede pensionsprodukt har udviklet sig i perioden, fra de accepterede tilbuddet om omvalg, og til det tidspunkt, hvor de indgav klagen til nævnet.

Flertallet har tillige lagt vægt på, at en imødekommelse af klagernes ønske om at kunne fortryde deres omvalg vil indebære, at selskabet skal genanskaffe investeringsaktiver, som adskiller sig markant fra de aktiver, som nu findes i selskabets aktivbeholdning, og at hovedargumentet for omvalget i 2011 var en omlægning af selskabets aktivbeholdning. Flertallet har i den forbindelse lagt vægt på, at selskabet har oplyst, at det udgør en særlig udfordring at genanskaffe investeringsaktiverne, idet der er forløbet mere end 3 år med store udsving på finansmarkederne, og idet renten har været faldende siden afhændelsen af de aktiver, der lå til grund for klagernes gennemsnitsrenteprodukt.

Flertallet har endvidere lagt vægt på, at selskabet i 2011 sendte det supplerende omvalgsmateriale til Finanstilsynet inden udsendelse til medlemmerne med henblik på tilsynets stillingtagen hertil, og at Finanstilsynet efter det oplyste ikke fandt anledning til at kræve, at materialet mere eksplicit omtalte levetidsforudsætningerne.

Flertallet har endelig lagt vægt på, at selskabet fra efteråret 2013 i dialog med Finanstilsynet beregnede en kompensation for de hensættelser, der var på levetider på tidspunktet for omvalg, i hvilken der blev taget udgangspunkt i en kollektiv beregning inden for de relevante kontributionsrentegrupper, og at Finanstilsynet i afgørelsen af 2/4 2014 - efter gennemgang af principperne i modellen – vurderede, at den sikrede medlemmerne en rimelig behandling. Klagerne har først i slutningen i 2014 forfulgt sagen civilretligt.

Det, som klagerne i øvrigt har anført, findes ikke at kunne føre til et andet resultat.

Nævnets mindretal udtaler:
Henset til sagsforløbet finder mindretallet det efter en samlet vurdering rimeligt at lade selskabet bære risikoen for, at klagerne indgik aftalen på grundlag af nogle urigtige forudsætninger.

Mindretallet har blandt andet lagt vægt på, at det i 2011 burde have stået klart for selskabet, at problematikken vedrørende længere levetider og fornødne hensættelser hertil, kunne være af central betydning for klagernes beslutning om at acceptere selskabets tilbud om omvalg. Mindretallet har også lagt vægt på, at det havde været relativt let for selskabet at indføje nogle få, relevante oplysninger herom i informationsmaterialet, hvorfor selskabet også er nærmest til at bære risikoen for de negative konsekvenser, det indebærer, at selskabet ikke opfylder sin loyale oplysningspligt.

Det forhold, at selskabet fra efteråret 2013 i dialog med Finanstilsynet beregnede en kompensation for de hensættelser, der var på levetider på tidspunktet for omvalg, og at Finanstilsynet i afgørelsen af 2/4 2014 vurderede, at den sikrede medlemmerne en rimelig behandling, kan efter mindretallets opfattelse ikke afskære klagerne fra at vælge om. Mindretallet har i den forbindelse lagt vægt på, at kompensationen blandt andet har bestået af de merhensættelser til forlænget levetid, der ifølge Finanstilsynet var utilstrækkelige på omvalgstidspunktet.

Mindretallet er opmærksom på, at det kan være vanskeligt og byrdefuldt for selskabet at gennemføre de omlægninger, herunder af selskabets aktivmasse, der er nødvendige for at imødekomme klagernes ønske om at træde tilbage fra det omvalg, de foretog i 2011 – og at denne byrde må antages at blive større jo længere tid, der måtte gå fra omvalget i 2011. Mindretallet er også opmærksom på, at selskabet ønsker, at denne sag afgøres ved domstolene henset til sagens karakter og omfang. Mindretallet finder dog efter en samlet vurdering, at selskabets argumenter – herunder om hensynet til selskabets generelle økonomi og til de øvrige medlemmer – ikke i sig selv kan begrunde, at

klagerne skal bære de økonomiske konsekvenser af selskabets tilsidesættelse af sin loyale oplysningspligt.

På baggrund af ovenstående finder mindretallet, at klagerne, som følge af forudsætningslæren, kan træde tilbage fra det omvalg, de foretog i 2011.

Afgørelsen træffes efter stemmeflertallet, således at klagerne ikke har krav på omvalg.

Individuelle beregninger:

Nævnet finder ikke grundlag for at pålægge selskabet at fremlægge oplysninger om ydelses- eller kompensationsberegningerne i et videre omfang end sket. Nævnet finder, at selskabet ved de fremsendte redegørelser i breve af 2013-15 til klagerne har opfyldt den loyalitetsforpligtigelse, som må antages at påhvile parterne i kontraktforholdet. Nævnet finder, at klagerne ikke har godtgjort, at det følger af regelgrundlag eller andet, herunder Finanstilsynets afgørelse af 2/4 2014, at selskabet i den foreliggende situation har en forpligtelse til at fremlægge yderligere oplysninger eller beregninger for klagerne om den omtvistede kompensationsmodel.

Nævnet har i denne forbindelse også lagt vægt på, at Finanstilsynet fandt, at selskabet, for så vidt angår de varslingsbreve, som selskabet fremsendte til klagerne i januar 2014, har handlet i overensstemmelse med reglerne om god skik, og at brevenes formuleringer ikke er i strid med reglerne om god skik.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Marianne Højgaard Pedersen

Marianne Højgaard Pedersen

Formand

14. 87092

Dette bilag angår kendelserne 87079, 87092, 87094, 87095, 87096, 87097, 87098, 87099, 87100, 87101, 87102, 87103, 87104, 87106, 87107, 87108, 87109, 87110, 87112, 87113, 87114, 87115, 87117, 87118, 87119, 87120, 87121, 87122, 87124, 87126, 87127, 87129, 87131, 87132, 87133, 87134, 87136, 87137, 87139, 87140, 87141, 87143, 87147, 87150, 87152, 87153, 87158, 87159, 87165, 87166, 87168, 87169, 87170, 87171, 87172, 87173, 87175, 87176, 87177, 87178, 87179, 87180, 87182, 87183, 87184, 87187, 87188, 87189, 87190, 87191, 87192, 87193, 87194, 87195, 87197, 87200, 87201, 87202, 87203, 87204, 87206, 87207, 87209, 87210, 87211, 87212, 87213, 87214, 87215, 87216, 87217, 87218, 87219, 87220, 87221, 87222, 87223, 87224, 87225, 87226, 87227, 87228, 87229, 87230, 87231, 87232, 87234, 87235, 87236, 87237, 87238, 87239, 87240, 87241, 87242, 87243, 87244, 87245, 87246, 87247, 87248, 87249, 87250, 87251, 87252, 87253, 87254, 87255, 87256, 87257, 87258, 87259, 87260, 87261, 87262, 87263, 87264, 87265, 87266, 87267, 87268, 87269, 87270, 87271, 87272, 87273, 87274, 87275, 87276, 87277, 87279, 87281, 87282, 87283, 87285, 87288, 87290, 87291, 87293, 87295, 87297, 87298, 87299, 87300, 87301, 87302, 87303, 87304, 87305, 87306, 87307, 87308, 87309, 87310, 87311, 87312, 87313, 87314, 87315, 87316, 87317, 87318, 87319, 87320, 87321, 87322, 87323, 87324, 87325, 87326, 87327, 87328, 87329, 87330, 87331, 87332, 87333, 87335, 87336, 87337, 87338, 87339, 87340, 87341, 87342, 87343, 87344, 87345, 87346, 87347, 87348, 87349, 87350, 87351, 87352, 87353, 87354, 87355, 87357, 87358, 87359, 87360, 87361, 87362, 87363, 87364, 87365, 87366, 87367, 87368, 87369, 87370, 87371, 87372, 87373, 87374, 87375, 87376, 87377, 87378, 87379, 87380, 87381, 87382, 87385, 87386, 87387, 87388, 87389, 87390, 87391, 87392, 87393, 87394, 87395, 87396, 87397, 87398, 87399, 87400, 87401, 87402, 87403, 87404, 87405, 87406, 87407, 87408, 87409, 87410, 87411, 87412, 87413, 87414, 87415, 87416, 87417, 87418, 87419, 87420, 87421, 87422, 87423, 87424, 87425, 87426, 87427, 87428, 87429, 87430, 87431, 87432, 87433, 87434, 87435, 87436, 87437, 87438, 87439, 87440, 87441, 87442, 87443, 87444, 87445, 87446, 87447, 87448, 87449, 87450, 87451, 87453, 87454, 87455, 87456,

15. 87092

7457, 87458, 87459, 87460, 87461, 87462, 87464, 87466, 87467, 87471, 87472, 87474, 87484, 87488 og 87549.

I det følgende gengives udvalgt indhold af de mest relevante bilag i sagerne, og derefter følger parternes synspunkter.

Af brev fra Finanstilsynet til alle firmapensionskasser af 9/12 2010 fremgår bl.a.:

"**Tilsyn med firmapensionskassers levetidsforudsætninger**
Finanstilsynet indfører et nyt benchmark, som levetidsforudsætningerne i livsforsikringsselskaber, tværgående pensionskasser og firmapensionskasser (herefter selskaber) fremover vil blive sammenlignet med. Formålet er at sikre, at selskaberne har tilstrækkelige hensættelser set i forhold til deres forpligtelser.

Nedenfor beskrives, hvordan Finanstilsynet vil anvende benchmark i tilsynet med levetidsforudsætninger i firmapensionskasser. En mere teknisk beskrivelse af modellen for benchmark findes på Finanstilsynets hjemmeside. Finanstilsynet planlægger at invitere repræsentanter for firmapensionskasserne til et møde i Finanstilsynet, hvor indholdet af modellen præsenteres og diskuteres.

Tidsplan
Benchmark offentliggøres dags dato på Finanstilsynets hjemmeside, og den nedenfor beskrevne model for tilsyn med levetidsforudsætninger tages i anvendelse 1. januar 2011. Firmapensionskasserne skal foretage en analyse af, om den anmeldte dødelighed fører til lavere pensionshensættelser for de enkelte medlemmer end et grundlag, der er baseret på Finanstilsynets benchmark. Firmapensionskasserne skal indsende en redegørelse for analysen senest 1. juli 2011.

Baggrund
§ 50 i bekendtgørelse om finansielle rapporter for firmapensionskasser fastsætter, at hensættelser til pensionsforpligtelser skal opgøres således, at de under hensyntagen til, hvad der med rimelighed kan forudses, er tilstrækkelige til at dække samtlige pensionskassens pensionsforpligtelser, men samtidig ikke er større end nødvendigt. Bekendtgørelsens § 51, stk. 3 fastsætter dog samtidig, at 'Det i stk. 2 nævnte beregningsgrundlag [hensættelsesgrundlaget] må ikke føre til lavere pensionshensættelser for de enkelte medlemmer end et grundlag, der er baseret på det på opgørelsestidspunktet bedste skøn over grundlagets elementer'. Hensættelsesgrundlaget må således godt være fastsat 'på den sikre side'.

Det er Finanstilsynets opgave at vurdere rimelighedskriteriet i § 50 under hensyntagen til § 51, stk. 3.

§ 3 stk. 2, i bekendtgørelse om det tekniske grundlag for firmapensionskasser fastsætter, at ved anmeldelser efter § 13, stk. 1, nr. 1-5, skal pensionskassen redegøre for, at de anmeldte regler er betryggende og rimelige.

Bekendtgørelse om det tekniske grundlag for firmapensionskasser indeholder ikke eksplicit krav om, at en firmapensionskasse ved anmeldelse af hensættelsesgrundlagets dødelighed

skal redegøre for den del af bedste skøn over dødeligheden, der vedrører den observerede nuværende dødelighed, samt den del, der vedrører pensionskassens forventning til fremtidig levetidsforbedring. Grunden hertil har været en erkendelse af, at firmapensionskasserne har været for små til selv at kunne lave meningsfulde dødelighedsanalyser, der inkluderer forventede fremtidige levetidsforbedringer. Dette problem løses nu med udmeldingen af det af Finanstilsynet udarbejdede benchmark. Der er derfor ikke længere belæg for, at firmapensionskasser ser bort fra forventede fremtidige levetidsforbedringer, når hensættelsesgrundlagets dødelighed fastsættes.

Finanstilsynet benytter fremover følgende metode til vurdering af, om rimelighedskriteriet i § 50 er opfyldt for de anmeldte hensættelsesgrundlags dødeligheder.

Tilsyn med levetidsforudsætninger
Finanstilsynet offentliggør et benchmark for den observerede nuværende dødelighed. Dette benchmark bygger på data fra en række danske livsforsikringsselskaber, bearbejdet af Videncenter for Helbred og Forsikring.

Finanstilsynet offentliggør derudover et benchmark for de forventede fremtidige levetidsforbedringer. Dette benchmark er udarbejdet af Finanstilsynet på baggrund af udviklingen i den danske befolkning over de seneste 30 år. Benchmarket består af en fastsat årlig procentuel reduktion af dødeligheden for hver relevant alder. En mere dybdegående beskrivelse af modellen for benchmark findes på Finanstilsynets hjemmeside.

En firmapensionskasses anmeldte observerede dødelighed kan afvige fra benchmark, hvis der er en signifikant og begrundet forskel på pensionskassens observerede dødelighed og Finanstilsynets benchmark. En firmapensionskasses anmeldelse af hensættelsesgrundlagets dødelighed skal altid indeholde en analyse af, om bestandens observerede dødelighed afviger fra Finanstilsynets benchmark. Hvis pensionskassen har tilstrækkeligt datagrundlag til at konkludere, at bestandens observerede dødelighed afviger fra Finanstilsynets benchmark, skal dette dokumenteres i anmeldelsen. Hvis pensionskassens datagrundlag er utilstrækkeligt, eller hvis bestandens observerede dødelighed ikke afviger væsentligt fra Finanstilsynets benchmark, skal dette også dokumenteres, og pensionskassen skal anmelde en dødelighed, der ikke fører til lavere pensionshensættelser for de enkelte medlemmer end et grundlag, der er baseret på Finanstilsynets benchmark.

Finanstilsynet vil acceptere, at firmapensionskasser ikke laver selvstændige analyser af fremtidige levetidsforbedringer, men i stedet anmelder forventede fremtidige levetidsforbedringer, der ikke fører til lavere pensionshensættelser for de enkelte medlemmer end et grundlag, der er baseret på Finanstilsynets benchmark.

Hvor ofte opdaterer Finanstilsynet sit benchmark?
Benchmark vil jævnligt blive opdateret af Finanstilsynet for at sikre, at udviklingen i levetidsforudsætningerne i livsforsikringsselskabers, tværgående pensionskassers og firmapensionskassers hensættelsesgrundlag følger udviklingen i befolkningen. Opdateringsfrekvensen er dog ikke fastsat endnu.
…"

I FSP Pensions nyhedsbrev fra januar 2011 hedder det bl.a.:

"**FSP er til for medlemmerne**

…
'Det bliver et enkelt valg, som kun fokuserer på et skift til markedsrente uden ydelsesgaranti. Medlemmerne bliver i den nuværende pensionsordning og fastholder de nuværende risikodækninger,' siger FSP's direktør, [...]

Markedsrente løber fra gennemsnitsrente

…
I traditionelle pensionsordninger er der tale om et investeringsafkast, hvorfra der skal trækkes henlæggelser til styrkelse af levetider og til de øgede kapitalkrav i de kommende EU Solvens II-regler. Derudover skal det enkelte medlem betale for afdækning af ydelsesgarantierne, og der er øgede omkostninger til rapportering og risikostyring. Så den reelle forrentning af opsparingen bliver væsentlig mindre end i ordninger til markedsrente, ligesom det kan være svært for det enkelte medlem at forstå sammenhængen mellem afkast og den tilskrevne depotrente - for slet ikke at nævne sammenhængen til den beregningstekniske grundlagsrente, som allerede er indregnet i pensionsydelserne.

'Når FSP oven i købet kan tilbyde en af pensionsbranchens bedste ordninger med opsparing til markedsrente, bør valget være enkelt. FSP's tre risiko-profiler har siden starten i 2004 konstant placeret sig i toppen af branchen i sammenligninger med tilsvarende investeringsprofiler hos andre pensionsselskaber,' siger direktør [...]

Opsparing til markedsrente sker uden garantier, og der vil derfor komme år, hvor afkastet bliver negativt.

…
FSP har lavet beregninger, som viser, hvad solvenskravene vil komme til at betyde for FSP-medlemmer, som fastholder deres traditionelle gennemsnitsrentepension.

Som grafen nedenfor illustrerer, vil et typisk medlem på 40 år kunne opspare 1 mio. kr. mere på markedsvilkår (baseret på afkastforskellene de seneste 8 år), hvilket betyder ca. 6.500 kr. mere udbetalt om måneden som pensionist.

…
'Garantierne er på vej ud' Derfor er det FSP's opfattelse, at Pensionskassens medlemmer ikke længere kan være tjent med vilkårene for traditionel pensionsopsparing med garanti for pensionsydelserne. Kun ved et fravalg af garantierne forventer FSP Pension at kunne leve op til hensigten og ønsket om løbende at regulere pensionerne mindst i takt med pris- og lønudviklingen,' fastslår direktør [...]

…
Vurderingen understreges af, at Finanstilsynet ved flere lejligheder i aviser og til konferencer i 2010 har udtalt, at det forventer en bevægelse væk fra pensionsgarantierne, når det bliver klart, hvad det koster at stille en garanti, herunder øget stress for levetider og øget risikotillæg, og når prisen for at holde risikable papirer øges.

…
Finanstilsynets direktør har også henvist til den såkaldte Bremerudvalgs-rapport, som skrev: 'I arbejdsmarkedspensionskasser er der ofte kun den egenkapital, som pensionsopsparerne selv har indskudt, hvorfor afgivne pensionsgarantier nærmest er at sammenligne med et løfte fra pensionsopsparerne til sig selv.'

…
'Resultatet af disse beregninger viser, at med de højere kapitalkrav (Solvens II) til pensionskasser, som indføres ultimo 2012, kan der være en risiko for - såfremt hovedparten af medlemmerne bliver i de garanterede ordninger, og renten forbliver lav - at FSP ikke kan

leve op til disse nye kapitalkrav med den effekt, at FSP's eneste mulighed vil være en nedsættelse 1 af pensionstilsagnene.

Det er baggrunden for, at FSP Pension i 2011 vil anbefale medlemmerne i FSP Traditionel og FSP Gennemsnitsrente samt pensionerede medlemmer et skifte væk fra den hidtidige forrentning med gennemsnitsrente og ydelsesgaranti over til markedsrente uden garantier,' siger direktør [...].

…

Mange nye lovregler

Finanstilsynets skærpede krav til traditionelle pensionsordninger har ført til en række nye regler og krav

…

Benchmark for levetider

Vi lever længere og længere. Det er godt for os, men dyrt for FSP og andre pensionskasser, som har mange pensioner, der udbetales livsvarigt. Derfor forlanger Finanstilsynet nu, at der afsættes en større reserve til disse pensioner, når der aflægges regnskab, for at undgå fremtidige underskud.

Efter en analyse af dødeligheden og dermed levetider har FSP's bestyrelse efter indstilling fra den ansvarshavende aktuar besluttet at forhøje den reserve - markedsværdigrundlaget - der afsættes til at betale for de pensionsmæssige forpligtelser – altså udbetalingerne til medlemmerne i de kommende mange år. FSP's nuværende ordninger er således tegnet på nogle dødelighedsforudsætninger, som var gode og forsigtige for nogle år tilbage, men som nu, hvor folk lever længere, ikke længere er helt så betryggende.

Medlemmerne kan på deres Konto- & Pensionsoversigter se, hvor meget deres saldo eller opsparing udgør. Summen af alle medlemmernes saldo anvendes til regnskabsopgørelsen, hvortil der tillægges en såkaldt kollektiv styrkelse, som dels afspejler renteniveauet på regnskabstidspunktet, dels er udtryk for den forskel, der er mellem de forudsætninger omkring dødelighed, som er indregnet i ordningen, og så de nye forventede længere levetider (dødeligheden).

For det enkelte medlem betyder de ændrede regler ikke noget, idet deres ordninger regnes uændret, men det har betydning for egenkapitalens størrelse."

Af referat af ordinær generalforsamling i FSP Pension den 14/4 2011 fremgår bl.a.:

"**Tiden er løbet fra traditionelle ordninger**

…

FSP's bestyrelse har derfor efter en grundig analyse besluttet at gennemføre et nyt Pensionsvalg i 2011, hvor vi vil anbefale alle medlemmer - også pensionister - et omvalg til markedsrente, hvor udsigterne til en fornuftig forrentning af opsparingen er væsentlig bedre.

…

FSP Pensionsvalg 2011

…

De nye EU-krav vil for det første medføre, at der skal sættes flere penge af til kapitalbuffer - solvenskravet stiger ifølge prøveberegningerne fra nuværende 4 % svarende til knap 1 mia. kr. op til 10-15 % svarende til en egenkapital på knap 3 mia. kr. De penge kan kun tages et sted fra - nemlig fra de penge, som vi ellers ville øge den løbende pension med.

For det andet vil de skærpede krav til risikostyring i Solvens II betyde, at der skal investeres væsentlig mere forsigtigt og med kortere investeringshorisont. Det vil give et alt for lavt afkast - pensionsopsparingens langsigtede natur taget i betragtning.

…

Vi har som alternativ til pensionsomvalget studeret den såkaldte SamPension-model, hvor ydelsesgarantierne efter aftale mellem arbejdsmarkedets parter er blevet erstattet af en hensigtserklæring. Det er en forholdsvis enkel model. Bestyrelsen vurderer imidlertid ikke, at den kan anvendes af FSP. For det første kræver denne model accept af alle aftaleparter, og her har FSP i modsætning til SamPension ikke en lønmodtagerorganisation og en arbejdsgiverorganisation, der kan forhandles med, men som bekendt individuelle tilslutningsaftaler med hver af vores medlemsvirksomheder.

Dernæst kan udfordringerne for FSP Pension ikke sammenlignes med SamPension, da FSP's grundlagsrente for de fleste pensioner er på 2,75 procent, der er noget lavere end i de fleste andre pensionsselskaber, hvor der typisk er en stor bestand med en grundlagsrente på 4,5 procent.

Jeg vil imidlertid gerne understrege, at vores advokats analyse af FSP's aftalegrundlag førte os til samme konklusion som SamPension - nemlig at der er tale om såkaldte genkaldelig aktuarmæssige garantier. Det betyder på almindeligt dansk, at hvis det mod forventning skulle vise sig, at FSP Pension ikke kan leve op til de endelige kapitalkrav i Solvens II, har FSP mulighed for at rette henvendelse til Finanstilsynet og anmode om at få garantierne fjernet.

…

Da et Pensionsvalg ikke indeholder elementer af tvang, og da vores analyser viser, at et succesfuldt omvalg vil betyde, at FSP selv ved det lave renteniveau i 2010 kan opfylde de forventede Solvens II-krav, er det en enstemmig bestyrelse, som står bag anbefalingen til alle medlemmer, også pensionisterne, om at skifte investeringsform.

…

FSP's vej mod Solvens II

Finanstilsynet fortsatte i 2010 med at indføre en række nye regler som forberedelse til de skærpede krav til kapital, risikostyring, god selskabsledelse og åbenhed under EU's nye Solvens II-regler.

Alle pensionsselskaber skulle i marts 2010 indsende en redegørelse til Finanstilsynet for den forventede vej mod Solvens II med udgangspunkt i en såkaldt GAP-analyse. Vi udarbejdede i FSP Pension vores rapportering i samarbejde med dels konsulenter fra [revisionsselskab], dels de øvrige pensionsselskaber i vores serviceselskab, [virksomhed].

Forberedelserne til Solvens II omfattede også et krav fra Finanstilsynet om de prøveberegninger af effekten af de kommende solvensregler, som jeg omtalte for et øjeblik siden.

…

Udfordringerne er mange og store

Vi har i FSP Nyhedsbrev fra januar 2011 gennemgået, hvordan rammevilkårene for al finansiel virksomhed skifter hurtigere og hurtigere i disse år.

Det ville blive meget dyrt for medlemmerne i FSP Pension, hvis vi alene skulle implementere de mange nye lovkrav, hvoraf jeg blot vil nævne nogle af de mere markante på det seneste - ud over Solvens II kravene:

…

- Finanstilsynet har som følge af den stigende levealder indført et benchmark for levetider, der skal danne grundlag for afsættelsen af reserver til livsvarige pensioner."

Af FSP Pensions brev til klagerne vedrørende omvalg fra april 2011 fremgår bl.a.:

"**Pensionsvalg 2011 - tag stilling nu**
Det er afgørende for dig, at du tager stilling til, hvordan vi skal forvalte din pension i fremtiden. Derfor tilbyder vi Pensionsvalg 2011. Årsagen til valget er kort fortalt, at tiden er ved at løbe fra din traditionelle pension med gennemsnitsrente. Nye EU-regler om større sikkerhed vil gøre det sværere at forhøje din pension hvert år. Det kan medlemmerne, herunder pensionisterne i FSP, ikke være tjent med.

Bestyrelsen anbefaler, at du skifter investeringsform
FSP's bestyrelse, som består af FSP-medlemmer, anbefaler derfor som udgangspunkt også pensionister at skifte investeringsform til markedsvilkår. Vi anbefaler dog, at du vælger lav risiko, da et negativt afkast kan nedsætte din årlige alderspension.

Vi har vedlagt en brochure, der i populær form forklarer bestyrelsens anbefaling. Du kan læse, hvorfor det er vigtigt, at du tager stilling, og hvad pensionsvalget betyder for dig.

Alt det du skal vide
På det vedlagte faktaark har vi skrevet alt det, du skal vide."

Af det vedlagte faktaark fremgår bl.a.:

"**Alt det du skal vide om Pensionsvalget**
…
Et afgørende, men enkelt pensionsvalg
…
Det er kun investeringsformen for din pension, som nu ændres til markedsvilkår, hvor der ikke er ydelsesgaranti.
…
Investeringsrisiko
På markedsvilkår er der ingen forudsat grundlagsrente og ingen garanti for en given pensionsydelse. I gennemsnitsrentemiljøet sker der en udjævning af afkastet, mens du på markedsvilkår overtager risikoen for udsving og derved får det direkte afkast i de gode år, såvel som i de dårlige år. Du bestemmer selv, hvilken risiko der passer til dit temperament og investeringshorisont…"

Af den vedlagte omvalgsbrochure fremgik det bl.a.:

"**Tiden løber fra din pension**
Efter 2001 er der løbende indført lovkrav, som gør det svært at øge din pension godt nok. Derfor har alle nye medlemmer siden 2007 fået en markedsrentepension, og derfor gennemførte vi et pensionsvalg i 2009. Siden 2009 er lovkravene blevet skærpet igen, og de vil blive yderligere skærpet i 2013, hvor nye EU-krav - Solvens II - træder i kraft (se tidslinjen ovenfor)
…

21. 87092

Her kan du se, hvad lovkravene betyder for din pension sammenlignet med pensioner, som investeres på markedsrente:

	Investering på markedsrente	Din nuværende pension
…		
Garantier	Ingen udgifter til garanti	Betaling for ydelsesgaranti
Administrationsudgifter	Lave administrative udgifter på 0,2-0,3 % p.a.	Større administrative udgifter (Solvens II)
Investeringsrisici	Større, men valgmulighed mellem risikoprofiler	Begrænsede. Afkast udjævnes over årene

…

Skift investeringsform og slip bindingerne

…

Uden ydelsesgarantien hæfter du selv for et eventuelt tab, men får bedre investeringsmuligheder. Erfaringen viser, at *der* over tid er et positivt afkast på markedsrente og dermed en større pension. Vi kan blot ikke garantere *dig,* at det vil blive sådan. Men vi kan henvise til, at der historisk set har været større afkast på markedsrente end gennemsnitsrente. Og alt tyder på, at den forskel bliver mere udtalt fremover på grund af de skærpede lovkrav til din nuværende pension.

Hvis der er negativt afkast, kan det nedsætte din årlige alderspension, mens dine risikodækninger - f.eks. ægtefællepensionen - Ikke ændres. Læs mere om dette på www.fsp.dk /pensionsvalg2011.

…

Du opfordres til at overveje dit pensionsvalg omhyggeligt, herunder konsekvenserne ved at fastholde eller ændre din investeringsform og ydelsesgaranti. Vi henviser til www.fsp.dk /pensionsvalg2011, hvor vi har samlet en stor del af det informationsmateriale, som er baggrunden for denne brochures anbefalinger. Her finder du også vores seneste nyhedsbrev, hvor vi har samlet de oplysninger, som vi anser som helt centrale for dit pensionsvalg. Vi opfordrer dig også til at søge information andre steder, f.eks. på Finanstilsynets hjemmeside.

…

Få mere at vide om Pensionsvalget

Oplysningerne i denne brochure er udtryk for FSP's og FSP's bestyrelses holdninger og anbefalinger, som er truffet på baggrund af omfattende Informationsmateriale fra FSP, andre virksomheder og relevante myndigheder.

Det er værd at minde om, at historiske afkast selvsagt aldrig er nogen garanti for, hvordan fremtidige afkast udvikler sig. Derfor opfordrer vi dig til at sætte dig grundigt ind i konsekvenserne ved at fastholde eller ændre din investeringsform."

I brev af 29/4 2011 vurderede FSP's advokat om det samlede omvalgsmateriale blandt andet:

"I forbindelse med omvalg i FSP Pension i 2011 har jeg bistået med en juridisk vurdering af FSP Pensions tilrettelæggelse af omvalget. Som led heri har jeg gennemlæst de medlemsbreve og brochurer, som sendes ud til medlemmerne med henblik på deres beslutning om valg af investeringsform.

…

Det er min samlede opfattelse, at materialet fyldestgørende og balanceret beskriver fordele og ulemper ved medlemmernes valg. Der er mig bekendt ikke udeladt informationer, som er væsentlige for medlemmets beslutning om omvalg. Jeg skal nævne, at jeg her forudsætter, at informationsmaterialets beregningsmæssige oplysninger m.m. er korrekt gengivet el-

ler - hvor sikre oplysninger ikke kan gives - er givet efter bedste overbevisning. Jeg noteret, at det gøres klart, at der ikke kan gives sikre løfter om den fremtidige udvikling, hvilket jeg kan tilslutte mig. Jeg har endvidere noteret, at der udsendes særligt materiale til medlemmer, som er pensionister, hvilket jeg også kan tilslutte mig.

I det udsendte materiale har FSP Pensions bestyrelse fremsat en anbefaling om det valg, som efter bestyrelsens opfattelse er det rigtige. Det er efter min opfattelse korrekt, at bestyrelsen på denne måde udtrykker sin holdning, når blot fordele og ulemper omtales med en passende vægt, og det står klart, at det endelige valg tilkommer de enkelte medlemmer."

Under rubrikken "Spørgsmål og svar" fremgik det på FSP's hjemmeside under omvalget bl.a.:

"**Om pensionsvalget**

…

Hvad er forskellen på gennemsnitsrente og markedsrente?

I gennemsnitsrentemiljøet indgår medlemmernes pensionsopsparinger (depoter) i en fælleskasse. I gode investeringsår lægges en del af afkastet til side til år med lavt eller negativt afkast.

I markedsrentemiljøet tilskrives afkast, såvel gevinster som tab direkte til din opsparing. Derfor kan størrelsen af din pensionsopsparing svinge.
FSP Pension forventer, at investeringer i markedsrente over tid vil give større afkast end investeringer i gennemsnitsrente.

…

Hvad anbefaler FSP's bestyrelse?

Bestyrelsen i FSP Pension anbefaler dig at vælge om til markedsrente.

Det gør bestyrelsen, fordi det er dens klare overbevisning, at FSP's medlemmer fremover ikke kan være tjent med en pension i gennemsnitsrente, fordi den sandsynligvis vil give et lille afkast, som risikerer at blive udhulet af inflation og dermed blive mindre værd.

…

Hvorfor får jeg ikke individuelle beregninger?

Dine risikodækninger er helt uændrede. Samme ydelse, samme vilkår. Din opsparing flyttes i markedsrente, og din garanterede ydelse bortfalder dermed.

Vi har af tekniske og ressourcemæssige årsager fravalgt individuelle beregninger, da de prognoser, vi kunne vise, ville være stort set identiske med dem på din Pensionsoversigt eller dem, som du kan finde på Medlemsportalen eller i Pensionsinfo."

I brev fra Finanstilsynet til FSP Pension af 18/5 2011 hedder det bl.a.:

FSP Pension – omvalgsmateriale 2011

…

Som tidligere angivet, er det Finanstilsynets opfattelse, at det udsendte omvalgsmateriale ikke fremstår tilstrækkeligt afbalanceret i sin beskrivelse af fordele og ulemper forbundet med et omvalg fra et gennemsnitsrenteprodukt til et markedsrenteprodukt.

FSP bør udarbejde supplerende materiale, der skal sendes ud til alle medlemmer, der skal gives mulighed for fornyet stillingtagen. Det supplerende materiale skal indeholde følgende hovedemner:

Beskrivelse af produkterne

Det supplerende materiale bør indeholde:

En fyldestgørende beskrivelse af fordele og ulemper ved henholdsvis gennemsnitsrente-markedsrenteproduktet. Beskrivelsen skal give et sammenligneligt overblik over fordele og ulemper ved de to typer produkter.
En beskrivelse af, hvilke konsekvenser det har for medlemmets aldersgruppe (erhvervsaktiv eller pensionist), om man vælger gennemsnitsrenteproduktet eller markedsrenteproduktet.

For erhvervsaktive medlemmer bør det beskrives hvilken indflydelse det bør have på ens valg, hvor lang tid, der er til medlemmet skal pensioneres.
For pensionister bør det beskrives, hvor lang tid det vil kunne tage for et medlem at indhente et eventuelt lidt tab.

Risikoprofiler

Materialet bør også indeholde en uddybende beskrivelse af risikoprofilerne FSP Vælger lav, FSP Vælger Mellem og FSP Vælger høj, herunder sammensætningen og fordelingen af aktiver i risikoprofilerne. Det skal endvidere angives, at medlemmet aktivt skal vælge risikoprofil, hvis medlemmet vælger at skifte til markedsrenteproduktet.
En beskrivelse af, hvorfor det er vigtigt at tage stilling til risikoprofilen og at denne formentligt skal ændres løbende.

FSPs brochure for 'erhvervsaktive' indeholder oplysninger om historiske afkast. På linje med, hvad der følger af investorbeskyttelsesbekendtgørelsen, skal det udtrykkeligt angives, at tidligere afkast ikke kan anvendes som en pålidelig indikator for fremtidige afkast.

Videre proces

Da omvalgsperioden sluttede den 16. maj 2011 skal alle medlemmer på ny tilbydes mulighed for omvalg til markedsrenteprodukt på baggrund af det supplerende materiale. Med henblik på, at sikre, at alle medlemmer får mulighed for at tage stilling til omvalget på et fyldestgørende grundlag skal det supplerende materiale om omvalget, udsendes til alle medlemmer.

Det supplerende materiale bør udsendes med et følgebrev, der klart angiver, at der er tale om supplerende materiale til det tidligere udsendte materiale om omvalget og at det enkelte medlem skal læse materialet igennem og tage stilling på ny.

FSP bedes sende det supplerende materiale til Finanstilsynet inden udsendelse til medlemmerne med henblik på tilsynets stillingtagen hertil.

Af brev fra FSP's bestyrelse til medlemmerne af 14/6 2011 fremgår bl.a.:

"**FSP Pensionsvalg 2011**

...
Finanstilsynet er for tiden på god skik-inspektion i flere pensionskasser, herunder FSP Pension. Tilsynet har i den forbindelse tilkendegivet, at det udsendte omvalgsmateriale efter Finanstilsynets vurdering ikke fremstår tilstrækkeligt afbalanceret i sin beskrivelse af fordele og ulemper forbundet med et omvalg fra et gennemsnitsrenteprodukt til et markedsrenteprodukt. Finanstilsynet har derfor bedt om, at FSP udarbejder supplerende materiale med fokus på beskrivelse af produkter - dvs. gennemsnitsrente og markedsrente - og risikoprofiler - dvs. FSP Vælger, Lav, Mellem og Høj Risiko samt de tilhørende beregningseksempler.

Vi har imødekommet Finanstilsynets anmodning i vedlagte materiale, som supplerer og skal læses sammen med det i april måned udsendte brev og brochure om pensionsvalg 2011 samt den øvrige information til medlemmerne, herunder på FSP's hjemmeside (hvor du også kan finde brochuren om FSP Pensionsvalg 2011).

FSP Pension skal på baggrund af Finanstilsynets tilkendegivelse opfordre alle medlemmer til at gennemgå det samlede materiale med henblik på fornyet stillingtagen til det trufne pensionsvalg 2011.

Såfremt dine overvejelser giver anledning til, at du fortryder dit skifte af investeringsform til markedsrente og/eller dit valg af risikoprofil i markedsrente, skal dette meddeles skriftligt på nedenstående blanket til FSP Pension senest torsdag den 30. juni 2011 …"

Af supplementsbrochuren, der blev fremsendt til medlemmerne den 14/6 2011, fremgår bl.a.:

"**Hvad er markedsrentepension?**

Supplement til brochuren side 4-6.

FSP har siden 2007 optaget alle nye medlemmer på pensioner i markedsrente (FSP Markedsrente). Med en pension i markedsrente følger afkastet markedet og tilskrives direkte pensionsopsparingen. Til forskel fra en pension i gennemsnitsrente, så kan kontorenten gå både op og ned i markedsrente.
…
Opsparing til markedsrente sker uden garantier, og der vil derfor komme år, hvor afkastet bliver negativt.
…
Fordele ved markedsrentepension
Hvis man kan acceptere at løbe en investeringsrisiko, som man selv er med til at fastsætte gennem valg af risikoprofil, kan man undgå udgifter til ydelsesgaranti og finansielle afdækninger og samtidig få mulighed for at investere mere langsigtet med et afkast, som forventes at være højere end i gennemsnitsrente.

I markedsrente er man ikke begrænset af de samme investeringsregler som i gennemsnitsrente. Erfaringen over de seneste syv år, som fremgår af grafen nedenfor, viser, at selvom afkastet fra år til år varierer mere i markedsrente, er der målt over perioden opnået et faktisk afkast, som ligger over rentetilskrivningen I gennemsnitsrente. Man skal imidlertid være opmærksom på, at historiske afkast ikke er nogen garanti for fremtidige afkast.

Ulemper ved markedsrentepension
I modsætning til en pension i gennemsnitsrente så følger en markedsrentepension udviklingen på markedet, hvilket gør pensionen mindre forudsigelig. Det betyder, at man selv må bære eventuelle tab, hvis markedet går ned. Med en pension i markedsrente er der altså ingen ydelsesgaranti på pensionsudbetalingen.

Særligt i de første år på markedsrente er risikoen for negativt afkast størst, som det fremgår af nedenstående graf, som tager udgangspunkt i et årligt forventet afkast på 5,5 % og en årlig standardafvigelse på 7 % og forudsætter desuden, at afkastene er normalfordelte.
…
Investeringshorisonten, herunder alder, er derfor vigtig i markedsrente. FSP tilbyder derfor også valg mellem tre risikoprofiler: Lav, Mellem og Høj Risiko (læs om de enkelte risikoprofiler i særskilt dokument).

Pensionister og andre medlemmer med en forsigtig risikoprofil anbefales at placere deres pensionsopsparing i Lav Risiko, hvor udsvingene i afkastet fra år til år må forventes at være mindst, og hvor risikoen for negativt afkast er lavest."

I brev fra FSP Pension til klagerne af 10/12 2011 hedder det bl.a.:

"Din pension - dækninger og reguleringer
...
Årsregulering af din pension - i markedsrente
For at udjævne udsving på din pensionsudbetaling som følge af de seneste års betydelige uro på de finansielle markeder indfører FSP en udjævningsmodel med det formål, at store udsving i afkastet jævnes ud og derfor får en langsommere effekt på den udbetalte ydelse. Det gælder både positive og negative afkast. Denne udjævningsmodel forventes færdigprogrammeret i løbet af 2012.

FSP's bestyrelse har besluttet, at årsreguleringen af pensionerne i markedsrente udsættes, indtil medlemssystemet er tilrettet. Du vil derfor ikke opleve en regulering af din pension pr. 1. januar 2012, selvom afkastet år til dato er negativt. Du kan følge afkastet på www.fsp.dk. Det er fortsat dig selv, der bærer investeringsrisikoen i markedsrente, hvorfor den udsatte regulering finansieres via din reserve. Retter markederne sig ikke i løbet af 2012, vil du derfor opleve en negativ regulering af din pension efterfølgende.

Reguleringen vil være afhængig af din alder, og det fulde afkast tilskrives fortsat direkte, men der er en forsinkelse på virkningen på udbetalingen. Dine udbetalinger vil i fremtiden tillige blive påvirket af stigende levetider, som betyder, at dine udbetalinger kan nedsættes, hvis vi forventer, at medlemmerne generelt lever længere og skal have udbetalt alderspension i flere år. Dette indarbejdes i den nye udjævningsmekanisme. …"

26. 87092

I FSP Pensions årsrapport 2011 hedder det bl.a.:

"**Højere levealder**
I januar 2011 indførte Finanstilsynet en ny levetidsmodel indeholdende en ny metode til fastsættelse af den forventede dødelighed og et nyt såkaldt benchmark for den forventede fremtidige levealder. Det nye benchmark fastlægger en højere levealder end hidtil, og pensionsbranchen skal bruge benchmarket til at opgøre hensættelser til fremtidige pensionsydelser.

Det nye benchmark betyder, at opsparingen til livsvarige pensionsydelser skal række til flere år end oprindeligt forudsat. Den højere levealder betyder, at FSP har styrket hensættelserne til markedsværdi med 50,3 mio. kr. i 2011 for traditionel pensionsopsparing med ydelsesgaranti.

Medlemmer med opsparing til markedsrente har et ugaranteret grundlag, og deres pensionsudbetalinger vil i fremtiden også blive påvirket af den stigende levealder. Hvis Pensionskassen forventer, at medlemmerne generelt lever længere og skal have udbetalt alderspension i flere år, kan det medføre behov for at ændre beregningsgrundlaget, hvilket kan føre til, at udbetalingerne kan blive sat ned, hvis det opnåede afkast ikke kan dække en længere levealder."

Af notat fra Finanstilsynet dateret 15/2 2012 fremgår bl.a.:

"**Inspektion hos Finanssektorens Pensionskasse**
…
Hvordan behandler pensionskassen sager om ændringer og/eller omvalg fra start til slut, herunder hvilke parter der er involveret i beslutningsprocessen

I 2007 introducerede FSP et nyt markedsrenteprodukt. Fra dette tidspunkt er alle nye kunder blevet optaget på markedsrenteproduktet. I forbindelse med introduktionen blev de eksisterende medlemmer lovet en mulighed for at vælge om til markedsrenteproduktet. Dette løfte blev indfriet ved at FSP i 2009 gennemførte et omvalg. Ved omvalget i 2009 valgte 25 % af medlemmerne om og der var en omvalgsdeltagelse på ca. 50 %.

Pensionskassen planlagde i 2011 et nyt omvalg, som primært var motiveret af de øgede krav til hensættelser, som følger af Solvens II direktivet. Bestyrelsen anbefaler i forbindelse med omvalget, at medlemmerne vælger om til markedsrenteproduktet.

I forlængelse af Finanstilsynets inspektion foretog Finanstilsynet en egentlig vurdering af om det udarbejdede omvalgsmateriale var i overensstemmelse med god skik. Selve behandlingen heraf skete som en separat sag og vil således ikke blive yderligere omtalt i denne rapport.
…
Konklusion
Som resultat af inspektionen har Finanstilsynet behandlet en sag om FSP's omvalgsmateriale i forbindelse med omvalget i forsommeren 2011. Inspektionen har ikke givet anledning til yderligere reaktioner fra Finanstilsynets side."

I brev af 22/2 2013 fra selskabet til de af klagerne, der var overgået til AP Netlink, hedder det bl.a.:

"**Ordning i FSP på markedsrente (FSP Traditionel Marked, FSP Gennemsnitsrente Marked, FSP Markedsrente)**

Levetid
I markedsrente er der tale om ugaranterede ordninger. Det betyder, at de principper, som ordningen er beregnet efter, kan ændres, når levetiden stiger eller falder. Vi oplever generelt i samfundet, at vi lever længere, og det betyder, at vores pensionsopsparing skal strække sig over længere tid. Det er de fleste pensionsselskaber ved at tilrette, så kunderne får et klarere billede af, hvor meget de kan vente at have til rådighed under pensionering.

I FSP Pension var denne justering endnu ikke foretaget, og de tidligere prognoser var således fastsat ud fra, at restlevetiden for en 65-årig mand typisk var 15-19 år, mens den for en kvinde på samme alder var 18-19 år. I dag forventes den gennemsnitlige restlevetid for alle 65-årige at være 23,5 år. Det betyder, at den samlede pensionsopsparing skal strække sig over flere år. Og dermed bliver de forventede årlige udbetalinger naturligvis lavere.

Hvis levetidsjusteringen var foretaget i FSP Pension inden flytningen til AP NetLink, ville forskellen mellem prognoserne være mindsket.
…
I tiden frem til pensioneringen er der desuden ændret i renteforudsætningerne i pensionsprognoserne. AP Pension anvender nogle lavere forudsætninger, som er i bedre tråd med markedssituationen, mens FSP Pension lagde sig op ad de officielle 'Samfundsforudsætninger', som for tiden ligger højere end markedet. Eksempelvis er det i samfundsforudsætningerne forudsat, at obligationsrenten er 4 pct., mens AP Pension regner med en obligationsrente på 2 pct.

Renteforudsætningerne, som er anvendt i prognoserne, er - uanset hvordan de er fastlagt - et skøn af, hvad vi tror der kommer til at ske i fremtiden. Din pensionsordning vil løbende få tilskrevet en rente, som afspejler de konkrete realiserede afkast.

Hvis FSP-ordningen ikke var blevet overført?
Hvis man havde valgt ikke at overføre sit depot fra FSP-ordningen, var prognoseforudsætningerne også blevet opdateret. Man ville have oplevet et fald i den forventede pension, fordi man desuden skulle betale administrationsomkostninger to gange, både til den tidligere pensionsordning i FSP Pension og til AP NetLink.

Ordning i FSP på gennemsnitsrente (FSP Traditionel og FSP Gennemsnitsrente)

Levetid
Denne ordning rummede - før overflytningen til AP NetLink - en ydelsesgaranti. Ordningen kunne derfor kun ændres fremadrettet. Men typisk vil ordningen - hvis den ikke er helt ny - være beregnet med udgangspunkt i de gamle forventninger til restlevetider, som ikke længere holder trit med virkeligheden. Det vil sige 15 til 19 år for en 65-årig mand og 18 til 19 år for en 65-årig kvinde.

Men disse restlevetider ligger væsentligt under det, der i dag bliver anset for realistisk. Derfor er der ved overgangen til AP Netlink anvendt en restlevetid på 23,5 år for alle.

Du havde tidligere en ydelsesgaranti baseret på for optimistiske levetidsforudsætninger, hvilket betyder, at din pensionsydelse forventeligt aldrig fremover vil blive reguleret op. Med overgangen til AP NetLink kan det beløb, som din pension starter på, være lavere end med ydelsesgarantien, men forventningen er, at den bliver reguleret til et højere niveau, så du samlet set får mere ud af din opsparing.

…

Hvis FSP-ordningen ikke var blevet overført?

Uden en overførsel var ydelserne blevet omskrevet til en hvilende ordning, men i øvrigt forblevet på det gamle grundlag. Konsekvensen havde da med al sandsynlighed været, at der

ikke ville være sket nogen regulering af ydelserne fremover. I stedet ville alt overskydende afkast af investeringerne - hvis der da var noget - blive brugt til at finansiere den længere restlevetid. Samtidig ville man skulle betale for sin ydelsesgaranti, ligesom man skulle betale administrationsomkostninger til både den tidligere pensionsordning i FSP Pension og til AP NetLink.

I FSP Pension fulgte man de forudsætninger, der tidligere var gældende for den forventede fremtidige levetid, men de er blevet overhalet af udviklingen i levetiden og den faldende rente. Og vi har valgt i AP NetLink at arbejde med prognoser, som svarer til de aktuelle levetider og renteniveauer.

Der er ikke forsvundet nogen penge

Det er vigtigt at slå fast, at der ikke er forsvundet nogen penge ved at skifte fra den tidligere pensionsordning i FSP Pension FSP til AP NetLink. Der er alene tale om, at de forudsætninger, som anvendes til at beregne de *forventede* fremtidige pensionsudbetalinger, er tilpasset de markedsforhold, som er gældende i dag, og som også ville være gældende, såfremt man havde valgt at fastholde depotet i FSP Pension."

I brev fra Finanstilsynet til selskabet af 23/10 2013 fremgår bl.a.:

"**Anmodning om redegørelse**

Finanstilsynet er blevet opmærksomt på, at tidligere FSP-medlemmer i tisdags har modtaget brev fra AP Pension, hvor medlemmerne orienteres om, at der sker nedsættelse af pensionen pr. 1. april 2014.

…

Set i lyset af den igangværende behandling af klager over omvalgene for tidligere FSP-medlemmer, skal Finanstilsynet hermed anmode AP Pension om at redegøre for, hvorvidt reglerne om 'god skik' er iagttaget i forbindelse med de netop udsendte breve.

Finanstilsynet skal i den forbindelse anmode AP Pension om at redegøre for følgende forhold:

• AP Pension bedes redegøre for, hvilke informationer, der er givet til medlemmerne i det udsendte materiale. Der bedes vedlagt kopi af de udsendte breve. I fald der findes flere brevvarianter skal der vedlægges kopi af hver enkelt brev-variant, og der skal redegøres for, hvilke medlemsgrupper (kendetegn og størrelse), som har modtaget de enkelte brevvarianter,

• AP Pension bedes redegøre for bevæggrunden for på nuværende tidspunkt at udsende de omtalte breve til tidligere FSP-kunder."

I brev fra selskabet til Finanstilsynet af 6/2 2014 hedder det bl.a.:

"… **Baggrund for regulering**
AP Pension har i forbindelse med fusionen med FSP Pension i 2012 overtaget en bestand på ca. 2.500 pensionister med ugaranteret markedsrente. Pensionisterne omfatter alderspensionister, ægtefællepensionister og invalidepensionister.

I beregningsgrundlaget for markedsrente ligger en række forudsætninger til grund for beregningen af ydelser, herunder forudsætninger om fremtidigt investeringsafkast og levetider.

Et markedsrenteprodukt er en betegnelse for et forsikringsprodukt, der lader udviklingen af den forsikredes depot eller konto bero på den forrentning, der realiseres på et Finansielt marked. Dermed kommer tilskrivningen af de forsikredes depoter for en stor dels vedkommende til at bero på samfundsøkonomiske faktorer, således som disse udmønter sig i de respektive finansielle markeder, hvor investeringen er lagt.

Produkter i markedsrente er en modsætning til produkter på grundlagsrente og med garanterede ydelser, hvor den sikrede alene vil være sikker på at oppebære det beløb, der svarer til garantien (med mulig tilskrivning af bonus).
…
Kunderne har i forbindelse med Pensionsvalg 2011 modtaget materiale, hvoraf konsekvenserne af at vælge sig over i markedsrente fremgår, herunder også risikoen for, at pensionen kan blive mindre, hvis forudsætningerne ændrer sig.

Rentefald og levetidsstigninger siden Pensionsvalg 2011 har medført et behov for at ned regulere nogle af pensionsydelserne.

Principper for beregninger og reguleringer:
• At tilpasse pensionerne løbende til de faktiske forhold, herunder regulere pensionerne løbende over tid.
• At sikre en rimelig fordeling af opsparingen over tid, ved blandt andet at tage hensyn til det til enhver tid forventede afkast og udvikling i levetid.
• At reguleringer gennemføres via en udjævningsmekanisme for at modvirke markante og pludselige udsving i pensionsydelserne.
• Løbende at sikre, at grundlaget er rimeligt og betryggende i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed § 21.

Langt de fleste af de berørte kunder (omkring 85 %) vil opleve, at deres pensioner falder med op til 5 %. Andre oplever uændrede pensionsydelser eller at de stiger med op til 8 %.
Reguleringsbreve og beredskab

I december 2012 har vi fremsendt brev om regulering af pension ultimo 2012 til de berørte kunder (Bilag 1). I brevet varsler vi, at pensioner i markedsrente ikke ville blive reguleret pr. 1. januar 2013. Det fremgår endvidere følgende:

'Du skal være opmærksom på, at du i fremtiden muligvis vil opleve en negativ regulering af din pension - dine udbetalinger vil med andre ord kunne falde. Som vi oplyste ved Pensionsvalget i 2011, afhænger det af, om det finansielle marked kan skabe et tilstrækkeligt positivt afkast. Men størrelsen af udbetalinger vil også være påvirket af, at udbetalingsperioden er blevet længere, fordi vores levealder er stigende.

Vi indfører fra 2013 en beregningsmetode, hvor vi i et vist omfang udjævner udsvingene i markedsafkastet. Denne udjævningsmekanisme vil give mere individuelle beregninger end tidligere, fordi den tager højde for din alder.

Der vil derfor også være enkelte pensionister, hvis pension bliver sat ned ved årsskiftet, fordi en del af deres udbetaling (typisk en 10-årig udbetaling) udløber i 2013.'

De berørte pensionister blev således allerede i december 2012 orienteret om, at de kunne risikere at deres pensionsydelse blev nedsat.

God skik

…

Det følger af god skik-bekendtgørelsens § 34, at *'et forsikringsselskab skal varsle enhver væsentlig ændring af forsikringsaftalen, der er til ugunst for kunden, senest 30 dage, inden forsikringsperiodens udløb. Varslet skal meddeles i papirformat eller på andet varigt medium.'*

God skik bekendtgørelsens § 34 kræver dermed varsling ved væsentlige ændringer i *aftalen.* Reguleringen medfører ikke en ændring af aftalen, men ydelserne ændres i nedadgående retning med op til 5 %, forbliver uændrede eller ændres i opadgående retning med op til 8 % på et ugaranteret grundlag inden for det gældende aftalegrundlag. God skik-bekendtgørelsen indeholder ikke krav om varsling ved ændringer i ydelser beregnet på et ugaranteret grundlag, som ikke fordrer ændring af aftalegrundlaget.

Da vi er opmærksomme på, at der er tale om en regulering, som kan have negativ betydning for den enkelte pensionists privatøkonomi, har bestyrelsen besluttet at lade reguleringen få virkning fra 1. april 2014 i stedet for 1. januar 2014, således at de berørte kunder får et rimeligt varsel. VI har dermed fastsat reguleringen til 1. april 2014 for at sikre god kundehåndtering og kundeinformation i 1. kvartal.

Vi finder, at det fremsendte brev, hvori AP Pension varsler regulering og varslingsperioden, er et udtryk for, at AP Pension handler redeligt og loyalt over for kunderne, og at vi med et rimeligt varsel giver kunderne en bedre mulighed for at indstille sig på reguleringen end med den kortere varslingsfrist på 30 dage ved væsentlige ændringer af pensionsaftalen, der fremgår af god skik-bekendtgørelsen.

Dertil kommer, at kunderne i december 2012 blev orienteret om risikoen for negativ regulering af pensionsydelserne. De berørte kunder er således på forhånd orienteret om risikoen for negativ regulering af pensionsydelserne.

…

AP Pension finder det redeligt og loyalt over for kunderne at foretage nedreguleringen nu i overensstemmelse med de realistiske forudsætninger, som vi har på nuværende tidspunkt, frem for at vente. Beregningen sker på baggrund af den enkelte kundes depot. Vi finder derfor, at det er redeligt og loyalt over for kunden at fordele pensionen således, at den forventes

at række til hele pensionsperioden. Dertil kommer, at vi ved løbende at tilpasse grundlagene til vores forventninger sikrer, at de anmeldte grundlag er rimelige og betryggende i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed § 21."

I brev af 24/3 2014 fra Finanstilsynet til selskabet fremgår det bl.a.:

"Afslutning af sag
…
Tilsynet har i … fundet, at AP Pension med de udsendte breve har givet kunderne et rimeligt varsel for at indstille sig på en kommende regulering og derfor for så vidt angår varslingen har handlet i overensstemmelse med reglerne om god skik. Samtidig har Finanstilsynet for så vidt angår formuleringen af brevene udsendt d. 20. januar 2014 ikke fundet, at brevenes formuleringer er i strid med reglerne om god skik.

På denne baggrund - og henset til den igangværende sag vedrørende omvalgene for tidligere FSP-medlemmer … - betragter Finanstilsynet god skik sagen for så vidt angår varslingsbrevene af 20. januar 2014 for afsluttet."

Af brev fra Finanstilsynet til Forbrugerombudsmanden af 31/3 2014 fremgår bl.a.:

"**Risikoen for forældelse**
Forbrugerombudsmanden har anmodet Finanstilsynet om at oplyse, om Initiativgruppen til FSP Medlem i AP Pension kan anses for part i den verserende sag hos Finanstilsynet, og om sagens udfald i Finanstilsynet kan få betydning for klagernes eventuelle civilretlige krav jf. forældelseslovens § 21, stk. 2.

Forældelseslovens § 21, stk. 2, har følgende ordlyd:
'Er en sag om fordringens eksistens eller størrelse eller en sag, som er afgørende herfor, inden forældelsesfristens udløb indbragt for en administrativ myndighed, indtræder forældelse tidligst 1 år efter, at myndigheden har givet meddelelse om sin afgørelse. Dette gælder, uanset om fordringen gøres gældende af den, der har indbragt sagen, eller af den anden part, herunder det offentlige. Indbringes sagen inden for den i loven fastsatte frist eller i øvrigt inden for rimelig tid for en højere administrativ myndighed eller for Folketingets Ombudsmand, regnes fristen på 1 år fra meddelelsen om denne myndigheds afgørelse, henholdsvis Ombudsmandens udtalelse.'

Det er efter den citerede bestemmelse en betingelse for, at der kan indtræde suspension, at sagen skal være 'indbragt' for en administrativ myndighed. Iføre bemærkningerne medfører dette, at både fordringshaveren og skyldneren er part i sagen. Det må i denne sammenhæng betyde, at både Initiativgruppen og AP Pension skal være parter i den verserende sag hos Finanstilsynet for, at der kan indtræde suspension efter § 21, stk. 2.

Det fremgår af § 355 i lov om finansiel virksomhed, hvem der er part i en sag for Finanstilsynet. Da Finanstilsynets afgørelse vil være rettet mod AP Pension, er denne virksomhed part i tilsynets sag jf. § 355, stk. 1. Da Initiativgruppen ikke falder inden for de kategorier, der har partsstatus efter § 355, har denne gruppe ikke partsstatus i Finanstilsynets sag. I forholdet til spørgsmålet om suspension er kravet om, at både fordringshaver og skyldner skal være part sagen derfor ikke opfyldt.

På den baggrund er det tilsynets opfattelse, at det ikke er relevant at besvare spørgsmålet om, hvorvidt sagens udfald i Finanstilsynet kan få betydning for klagernes eventuelle civilretlige krav.

Varsling af nedsættelse af pension fra 1. april 2014 for pensionister i FSP Markedsrente
Forbrugerombudsmanden har anmodet Finanstilsynets bemærkninger til sagen sendt til henvendelsen af 12. februar 2014.
…
Tilsynet kan afslutningsvis oplyse, at tilsynet kort efter AP Pensions udsendelse af 'varsling af nedsættelse af pension fra 1. april 2014' anmodede AP Pension om en redegørelse for, hvorvidt reglerne om god skik er iagttaget i forbindelse med de varslingsbreve, der er udsendt d. 20. januar 2014 med information om, at ville ske regulering/nedsættelse af pensionsydelserne pr. 1. april 2014.

Tilsynet har gennemgået AP Pensions redegørelse vedrørende varslingsbrevene og har fundet, at AP Pension med de udsendte varslingsbreve har givet kunderne et rimeligt varsel for at indstille sig på en kommende regulering og derfor for så vidt angår varslingen har handlet i overensstemmelse med reglerne om god skik. Samtidig har Finanstilsynet for så vidt angår formuleringen af brevene udsendt d. 20. januar 2014 ikke fundet, at brevenes formuleringer er i strid med reglerne om god skik.

På denne baggrund - og henset til den igangværende sag vedrørende omvalgene for tidligere FSP-medlemmer (tilsynets j.nr. …-0130) - har Finanstilsynet afsluttet god skik sagen for så vidt angår varslingsbrevene af 20. januar 2014.

Af Finanstilsynets afgørelse af 2/4 2014 fremgår bl.a.:

"**Finanstilsynets afgørelse af 2. april 2014. Sagen har været forelagt Det Finansielle Råd**.

1. Afgørelse
Finanstilsynet påtaler, at AP Pension, ved omvalg for medlemmer i den daværende Finanssektorens Pensionskasse i 2011, 2012 og 2013, undlod at udbetale de merhensættelser til forventet længere levetid, som gjaldt på tidspunktet for omvalget.

Finanstilsynet påbyder samtidig AP Pension at udsende informationsmateriale til alle omvalgte medlemmer fra den daværende Finanssektorens Pensionskasse. Materialet skal beskrive baggrunden for, at AP Pension har besluttet at give kompensation og skal informere de berørte medlemmer om at de vil modtage en kompensation. Informationsmaterialet skal udsendes i 2. kvartal 2014.

Finanstilsynet påbyder endvidere, at AP Pension inden udgangen af 2014, når de berørte medlemmer har fået tilskrevet kompensation, udsender informationsmateriale til de berørte medlemmer med besked om de konkrete økonomiske konsekvenser for medlemmet.

2. Sagsfremstilling
Finanssektorens Pensionskasse (herefter FSP) gennemførte første halvår af 2011 et omvalg, hvor medlemmer med FSP's gennemsnitsrenteprodukt med ydelsesgarantier fik mulighed for at vælge om til FSP's markedsrenteprodukt.

Det gennemsnitsrenteprodukt, som medlemmerne opgav, var kendetegnet ved, at selskabet for at sikre, at medlemmernes ydelsesgarantier kunne indfries, havde henlagt regnskabsmæssige styrkelser (merhensættelser) udover medlemmernes depot.

Ved omvalget overgik medlemmer til et tegningsgrundlag, som fastholdt de samme utilstrækkelig lave levetider, som tegningsgrundlaget for medlemmernes hidtidige ordning (G82 og senere grundlag).

Der blev ved omvalget udloddet en omvalgsbonus på 2 % af depotet fratrukket et kursværn. Beslutningen om en fælles sats var blandt andet baseret på de solidariske fællesskabsprincipper som gjaldt for gennemsnitsrenteproduktet.

Udover de 2 % i omvalgsbonus eftergav FSP's bestyrelse medlemmerne en skyggekonto på 1.377 mio. kr. Skyggekontoen svarede til cirka 15 % af de omvalgte hensættelser. Vurderingen fra FSP's side var, at de omvalgte medlemmer blev fuldt kompenseret med omvalgsbonussen samt eftergivelsen af skyggekontoen på 1.377 mio. kr.

Med virkning fra 1. januar 2012 fusionerer FSP med AP Pension.
…
For omvalgene i 2011, 2012 og 2013 gælder det, at en del af merhensættelserne skulle kompensere for, at markedsrenten lå under den grundlagsrente, der svarede til pensionsgarantien.

En anden del af merhensættelserne skulle kompensere for, at tegningsgrundlaget antog restlevetider, som lå under de eksisterende levetider, og væsentligt under de levetider, som måtte forventes, når man tager højde for levetidsforbedringer.

Størrelsen af levetidsmerhensættelserne afhænger bl.a. af medlemmernes alder, pensioneringstidspunkt, hvilket gammelt grundlags levetidsantagelser der regnes på, oprindelig grundlagsrente med mere.

AP Pensions model for kompensation

Finanstilsynet anmodede AP Pension om redegørelser for forløbet af de gennemførte omvalg i 2011, 2012 og 2013. AP Pensions bestyrelse traf i efteråret 2013 beslutning om en kompensation og indledte dialog med Finanstilsynet desangående. I dialogen har AP Pension over for Finanstilsynet fremlagt en model for kompensation til de medlemmer, der har valgt om i henholdsvis 2011, 2012 og 2013, og hvor AP Pension kunne konstatere, at der ikke ved omvalgene var ydet tilstrækkelig kompensation.

I den fremlagte model tages der udgangspunkt i en kollektiv beregning indenfor de relevante kontributionsrentegrupper. For de enkelte omvalg er der ved beregningen af den endelige kompensation taget højde for:

- allerede udbetalt omvalgsbonus,
- i hvilket omfang værdien af skyggekontoen på tidspunktet for omvalg kan fradrages,
- finansiel risiko i forbindelse med gennemførslen af omvalgene,
- risikounderskud afholdt af egenkapitalen,
- selektionsrisiko

Informationsmateriale ved omvalget i 2011
Ved omvalget i 2011 omtalte omvalgsmaterialet, at medlemmet efter et omvalg selv bærer risikoen for udviklingen i de fremtidige pensionsudbetalinger, og at der ikke længere vil være garantier tilknyttet størrelsen heraf.

Omvalgsmaterialet adresserede imidlertid ikke eksplicit, at medlemmet med et ja til at overgå fra et garanteret til et ugaranteret produkt, også opgav en garanti for, at ændrede levetidsforudsætninger ikke kan nedsætte den garanterede ydelse.

Det fremgik ikke af omvalgsmaterialet, at medlemmerne måtte forventes at leve betydeligt længere end forudsat på det nye tegningsgrundlag, at dette isoleret set ville betyde, at pensionsydelser efter omvalget ville blive nedskrevet.

Informationsmateriale ved omvalget i 2012 og 2013
Ved omvalgene i 2012 og 2013 modtog medlemmerne ikke individuelle konsekvensberegninger, hvor de kunne se de individuelle pensionsprognoser før og efter omvalget.
Medlemmer på markedsrente blev præsenteret for nogle eksempler, som byggede på nogle beregningstekniske antagelser om, at levetidsantagelserne på den tidligere ordning og nuværende ordning ville være ens. Medlemmer med gennemsnitsrente blev præsenteret for eksempler baseret på de tegningsgrundlag, som var relevante henholdsvis før og efter omvalget.

For så vidt angår markedsrentekunderne har AP Pension overfor Finanstilsynet begrundet valget af ens beregningsforudsætninger (om bl.a. levetid) med, at eksempelberegningerne derved kunne illustrere de indholdsmæssige forskelle på de to produkter.

Om de ændrede levetidsantagelser og konsekvenserne fremgik der følgende af omvalgsmaterialet (under afsnittet om rente garanti side 15), at: 'ved pensionering etableres ydelserne på det på det tidspunkt gældende grundlag.' Og af side 14 fremgår det, at: 'at ved omtegning til henholdsvis 10-årlig ratepension og livsvarig livrentepension ved alder 65 år er der på ydelserne i AP Netlink anvendt AP Pensions gældende nytegningsgrundlag (1 pct.). Endvidere fremgik der følgende af Q 8, A's på AP Pensions hjemmeside:

> ***'Ændrer min ordning grundlag mht. levetid, hvis jeg overfører mit depot?***
> *Ja, dit grundlag ændres mht levetid. Du vil få et mere betryggende grundlag hvor der forventeligt kan gives en bedre forrentning, når der ikke skal sættes penge til side til forøgelse af levetid.'*
> *(…)*
>
> ***Er der anvendt samme grundlagslevetider i eksempelberegningerne, som jeg har i dag?***
> *'Nej, det er ikke det samme grundlag eller levetider. I AP Netlink etableres overførte pensionsordninger på det grundlag, som også de nye pensionsordninger etableres på. Det betyder, at de fleste vil få en lavere grundlagsrente og komme på et grundlag, hvor der forventes en længere levetid end på din nuværende pensionsordning.'*

Levetidsspørgsmålet blev således ikke eksplicit berørt i omvalgsmaterialet fra 2011, og blev ved omvalget i 2012 alene blev omtalt på AP Pensions Q & A's via sætninger som fx '...dit grundlag ændres mht. levetid. Du vil få et mere betryggende grundlag...' til trods for, at et

omvalgsmateriale skal give kunden en afbalanceret beskrivelse af omvalget og dets konsekvenser for medlemmerne.

Det må i den forbindelse antages, at ordet 'betryggende' kan give medlemmet anledning til at tro, at en kommende ordning vil være mere 'tryg' og dermed bedre - for medlemmet. Man kan således ikke forvente, at en almindelig forsikringstager vil være i stand til at gennemskue, at ordet 'betryggende' betyder, at restlevetidsantagelserne er det nye tegningsgrundlag er mere realistiske, og at prognosepensionsydelserne derfor vil blive nedskrevet som følge af, at der for medlemmets gamle ordning har været antaget utilstrækkelige levetider.

3. Retligt grundlag

Det følger af § 20, stk. 1 i lov om finansiel virksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 705 af 25. juni 2012 med senere ændringer (herefter FIL) at det tekniske grundlag m.v. for livsforsikringsvirksomhed skal anmeldes til Finanstilsynet. I FIL § 20, stk. 1, nr. 2, er det præciseret, at anmeldelsen skal indeholde livsforsikringsselskabernes grundlag for beregning af forsikringspræmier, tilbagekøbsværdier og fripolicer.

FIL § 21, stk. 1, fastslår, at de efter § 20, stk. 1, nr. 2, anmeldte forhold skal være betryggende og rimelige over for den enkelte forsikringstager og andre berettigede efter forsikringsaftalerne. Finanstilsynet fører løbende tilsyn med, at livsforsikringsselskaberne overholder disse krav om betryggelse og rimelighed.

I relation hertil gælder det efter FIL § 21, stk. 3, at præmierne for nytegnede forsikringer skal være tilstrækkelige til, at forsikringsselskabet kan opfylde alle sine forpligtelser, således at der ikke vil være behov for systematisk og permanent tilførsel af andre midler.

Ifølge lovbemærkningerne til bestemmelsen indebærer dette, at enhver forsikringstype vurderet på tegningstidspunktet skal kunne hvile i sig selv, dog således at kontraktmæssige fastsatte omfordelinger kan finde sted, f.eks. som følge af anvendelse af fælleskønsgrundlag og andre kollektive elementer, jf. de specielle bemærkninger til § 21, stk. 3, i forslag nr. 176 til lov om finansiel virksomhed, fremsat 12. marts 2003.

Tegningsgrundlaget skal som udgangspunkt være betryggende, uanset om de beregnede forsikringsydelser aftalemæssigt er garanterede, betinget garanterede eller ugaranterede.

Ældre tegningsgrundlags beregningselementer kan ophøre med at være betryggende med tiden, hvilket nødvendiggør merhensættelser og skærpede beregningsgrundlag for forhøjelser af præmier og for forhøjelser af ydelser for bonus.

Det følger af Finanstilsynets praksis, at et beregningsgrundlag for at være betryggende og rimelige, skal bygge på beregningselementer (rentesatser, omkostningssatser og statistiske beregningselementer (herunder bl.a. restlevetidsantagelser) som hver for sig er valgt med forsigtighed.

Endvidere følger det af § 43 i FIL, at finansielle virksomheder skal handle i overensstemmelse med redelig forretningspraksis og god skik indenfor forretningsområdet. Hensynet til medlemmerne er yderligere reguleret i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder. Af denne bekendtgørelses § 3 fremgår, at finansielle virksomheder skal handle redeligt og loyalt over for sine medlemmer.

4. Vurdering

Det følger af FIL § 21, stk. 1, nr. 2, at tegningsgrundlaget, som livsforsikringsselskaber skal anmelde til Finanstilsynet, skal være betryggende og rimeligt over for den enkelte forsikringstager.

Ved omvalgene i 2011, 2012 og 2013 gik medlemmerne fra et gennemsnitsrenteprodukt, hvor levetidsrisikoen ligger hos selskabet - og, hvor der er ydelsesgaranti med tilskrivning af udjævnet afkast via en fælles depotrente. Medlemmerne overgik til enten et markedsrenteprodukt, hvor reserven fremover tilskrives markedsafkastet, og hvor levetidsrisikoen påhviler medlemmet, eller til et nyt gennemsnitsrenteprodukt, hvor levetidsrisikoen bæres af medlemmet, og hvor medlemmet alene har en 1 % rentegaranti.

Finanstilsynet vurderer, at der ved de nævnte omvalg var tale om en ændring af det tekniske grundlag, hvorved kravet om betryggende og rimelige beregningselementer for tegningsgrundlaget skulle opfyldes.

Det forhold, at medlemmerne ved omvalget opgav ydelsesgarantien indebar, at risikoen for, at pensionsydelserne nedsættes som følge af negative udsving i markedsafkastet og risikoen for, at pensionsydelserne nedsættes som følge af længere levealder i samfundet, overgik fra selskabet til medlemmet.

Den gennemsnitsrenteordning, som medlemmerne opgav, var kendetegnet ved, at selskabet for at sikre, at medlemmernes ydelsesgarantier kunne indfries, havde henlagt regnskabsmæssige styrkelser (merhensættelser) udover medlemmernes depot.

En del af merhensættelserne skulle kompensere for, at markedsrenten lå under den grundlagsrente, der svarer til pensionsgarantien. Det vil sige merhensættelser til rentesikring.

En anden del af merhensættelserne skulle kompensere for, at tegningsgrundlaget (G82 og senere grundlag) antog utilstrækkelige restlevetider, som lå betydeligt under de eksisterende levetider, og væsentligt under de levetider som måtte forventes, når man tager højde for levetidsforbedringer. Det vil sige merhensættelser til dækning for længere levetid.

Det er Finanstilsynets vurdering, at det under alle omstændigheder er egenkapitalens risiko, at der er hensat tilstrækkelige midler til at kunne dække de aftalte ydelsesgarantier.

Udlæg til betaling af udstedte garantier kan regnskabsteknisk godt skrives på noteoplysningen om skyggekontoen for egenkapitalen, men det er Finanstilsynets vurdering, at dette ikke i sig selv gør det rimeligt for den enkelte forsikringstager at overføre merhensættelserne til egenkapitalen i forbindelse med et omvalg.

Finanstilsynet vurderer endvidere, at hensynet til at sikre rimelighed overfor de enkelte forsikringstagere, vægter højere end hensynet til at sikre, at medlemmerne skal overgå til et betryggende beregningsgrundlag, der kan sikre selskabets solvens og dermed sikre at selskabets aktiver overstiger forpligtelserne. Finanstilsynet finder således ikke, at hensynet til at sikre et betryggende beregningsgrundlag, som kan sikre selskabets solvens, kan lovliggøre, at der anvendes en handlemåde, somw er urimelig overfor de enkelte forsikringstagere.

Merhensættelserne til rentesikring

Det er Finanstilsynets vurdering, at det var rimeligt jfr. §§ 20 og 21, at lade medlemmerne overgå til et nyt tegningsgrundlag uden at forsikringstagerne medtog den fulde andel af værdien af merhensættelserne til rentesikring.

Finanstilsynet bygger vurderingen på, at de grundlagsrenter, som medlemmerne ved omvalget opgav, alle lå på et niveau, som forventeligt kunne opnås eller overgås i gennemsnitlig markedsafkast efter et omvalg. Tegningsgrundlaget, som medlemmerne valgte om til, var således rimeligt overfor de enkelte forsikringstagere for så vidt angår renteelementet.

Merhensættelser til levetid
Omvalgene i 2011, 2012 og 2013 har det fællestræk, at medlemmernes depoter efterfølgende skulle betale for et på omvalgstidspunktet forudsigeligt levetidsrisikounderskud. Betalingen af fremtidige levetidsunderskud var før omvalget sikret via levetidsmerhensættelser.

Finanstilsynet finder - uagtet om det tegningsgrundlag, medlemmerne overgår til er betryggende eller ubetryggende - ikke, at det var rimeligt overfor de enkelte forsikringstagere, jf. FIL §§ 20 og 21, at lade betalingen for utilstrækkelige levetidsantagelser påhvile forsikringstagerne. Det ville derimod have været rimeligt, at forsikringstagerne medtog værdien af merhensættelserne til en længere levetid.

På denne baggrund vurderer Finanstilsynet, at FSP i 2011 og AP Pension i 2012 og 2013 i forbindelse med omvalgene handlede i strid med kravet om, at beregningselementer for tegningsgrundlaget skal være rimelige over for den enkelte forsikringstager, jf. FIL § 20 stk. 1, nr. 2 og § 21, stk. 1.

For omvalget i 2011 vurderer Finanstilsynet, at det tegningsgrundlag, medlemmerne kunne vælge om til, på omvalgstidspunktet var ubetryggende for selskabet med hensyn til risikoelementet dødelighed og således i strid med FIL § 21, stk. 1 og § 20, stk. 1, nr. 2.

Samtidig er det tilsynets vurdering, at det tegningsgrundlag, som medlemmerne kunne vælge om til i 2011, var i strid med FIL § 21, stk. 3, som fastslår, at præmierne for nytegnede forsikringer skal være tilstrækkelige til, at forsikringsselskabet kan opfylde alle sine forpligtelser, således at der ikke vil være behov for systematisk og permanent tilførsel af andre midler.

For omvalgene i 2012 og 2013 vurderer Finanstilsynet, at det tegningsgrundlag, medlemmerne kunne vælge om til, var betryggende i forhold til risikoelementet dødelighed, jf. FIL § 21, stk. 1 og § 20, stk. 1, nr. 2

Imidlertid indebar det forhold, at medlemmerne overgik til et tegningsgrundlag med mere realistiske levetidsantagelser, at nogle af 2012- og 2013-omvælgeme med at oplevede nedskrivninger på 20-40 % i pensionsprognoserne. Dermed betalte medlemmernes depoter for, at medlemmernes gamle tegningsgrundlag var funderet på utilstrækkelige lave levetidsantagelser.

AP Pensions model for kompensation
Finanstilsynet har gennemgået principperne i AP Pensions model for kompensation til medlemmer, der har valgt om i henholdsvis 2011, 2012 og 2013. Finanstilsynet har vurderet principperne i den fremlagte model i forhold til principperne anført herover.

Det er Finanstilsynets vurdering, at modellen fremlagt af AP Pension sikrer medlemmerne en rimelig behandling af medlemmerne i overensstemmelse med principperne anført herover.

Finanstilsynet har ved vurderingen lagt vægt på, at de principper, der anvendes i modellen svarer til praksis gældende på tidspunktet for omvalgene. Det gælder for så vidt angår den kollektive tilgang til beregningerne samt mulighederne for at korrigere størrelsen af kompensationen.

På den baggrund påtaler Finanstilsynet, at AP Pension, ved omvalg for medlemmer i den daværende Finanssektorens Pensionskasse i 2011, 2012 og 2013, undlod at udbetale de merhensættelser til forventet længere levetid, som gjaldt på tidspunktet for omvalget.

Information om AP Pensions kompensationsmateriale
Finanstilsynet påbyder endvidere i medfør af § 3 i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder AP Pension at udsende informationsmateriale til alle omvalgte medlemmer fra den daværende Finanssektorens Pensionskasse. Materialet skal beskrive baggrunden for, at der gives kompensation og skal informere de berørte medlemmer om at de vil modtage kompensation. Informationsmaterialet skal udsendes i 2. kvartal 2014.

Finanstilsynet påbyder endvidere, at AP Pension inden udgangen af 2014, når de berørte medlemmer har fået tilskrevet kompensation, udsender informationsmateriale til de berørte medlemmer med besked om de konkrete økonomiske konsekvenser for medlemmet."

I nyhedsmeddelelse på hjemmesiden AP-Update hedder det den 2/4 2014 bl.a.:

"**Kompensation til kunder i det tidligere FSP Pension**

2.396 kunder fra det tidligere FSP Pension vil i 2014 blive kompenseret for at have sluppet deres garanti i forbindelse med Omvalg 2011 eller flytning af deres ordning til AP NetLink.

AP Pension har revurderet behovet for kompensation til kunder i det tidligere FSP Pension, der deltog i Omvalg 2011, samt de kunder, som siden fusionen mellem AP Pension og FSP Pension har flyttet deres ordning til AP NetLink.

Både i forbindelse med Omvalg 2011 og ved flytning af ordninger til AP NetLink har disse kunder sluppet garantier på deres pensionsordning.

Med den nye viden og teknologi, som vi har i dag, har vi set bagud for at vurdere, om det var en rimelig håndtering af kunderne, som fandt sted dengang.

Dengang var det praksis, at alle blev kompenseret ligeligt. Men selvom det var praksis, var det ikke nødvendigvis rimeligt.

For at gøre det mere rimeligt indførte Finanstilsynet ved indgangen til 2011 de såkaldte kontributionsgrupper, hvor pensionsselskaberne opdelte kunderne i mere homogene grupper end hidtil, og hvor man sikrede, at der ikke kunne foregå en omfordeling mellem grupperne med hensyn til rente, omkostninger og risiko. Indførelsen af kontributionsgrupper

ændrede, hvad der tidligere blev betragtet som rimeligt. Men der var ingen ny praksis i starten af 2011, hvor FSP Pension tilbød deres kunder omvalget.

AP Pension har nu set på sagen med friske øjne og med baggrund i de erfaringer, vi har fået gennem det omvalg, vi tilbød vores kunder i 2013. Vi henvendte os samtidig til Finanstilsynet for at drøfte, hvad der ville have været en rimelig håndtering af omvalget med den viden og teknologi, vi har i dag. Dialogen med Finanstilsynet har ført til gennemgribende beregninger, også inden for de enkelte rentegrupper, som først er afsluttet i marts 2014. På den baggrund har vi besluttet at kompensere kunder fra det tidligere FSP Pension med 170 mio. kr. samt PAL-skat.

Finanstilsynet er enig i denne metode og giver os en påtale for ikke at have gjort det oprindeligt. På grund af sagens særlige karakter er denne beslutning blevet forelagt Det Finansielle Råd, som har bekræftet Finanstilsynets påtale. Det noterer vi os.

Der er nu klarhed over forholdene, og vi går i gang med at rette op på det. Beløbene vil blive tilført kundernes opsparing, efter at alle kunder forventeligt er samlet på AP Pensions it-platform ultimo 2014."

Af brev fra selskabet til Forbrugerombudsmanden af 22/4 2014 fremgår bl.a.:

"Vi er tillige indstillet på at meddele suspension af forældelsesfristen på følgende vilkår:

1. At forældelsesfristen suspenderes for så vidt angår eventuelle krav om erstatning, tilbagesøgning og andre beføjelser, som pensionskunder i den daværende Finanssektorens Pensionskasse eller disses bo måtte have mod AP Pension i anledning af omvalgene foretaget til FSP Markedsrente i 2011.
2. At forældelsen suspenderes således, at suspensionen udløber den 1. januar 2015 uden yderligere varsel, hvis den ikke forinden er blevet forlænget skriftligt af AP Pension.
3. At suspensionen ikke omfatter eventuel allerede indtrådt forældelse, som AP Pension bevarer retten til at påberåbe sig.
4. At suspensionen til enhver tid kan opsiges af AP Pension med 3 måneders skriftlig varsel.
5. At denne erklæring ikke indebærer en anerkendelse af de mulige erstatningskrav eller andre krav ud over de krav, der følger af Finanstilsynets afgørelse af 2. april 2014."

Af pensionsregulativ for FSP Gennemsnitsrente 2011 fremgår bl.a.:

"**Pensionernes størrelse**
§ 8. Pensionernes størrelse og værdi beregnes i overensstemmelse med det til enhver tid gældende tekniske grundlag, som er anmeldt til Finanstilsynet. Pensionsdækningernes størrelse fremgår af den Konto- & Pensionsoversigt, som medlemmerne modtager hvert år fra Pensionskassen.

Stk. 2. Nye pensionsoversigter, hvoraf pensionsdækningernes størrelse fremgår, udsendes, når Pensionskassen skønner det påkrævet, herunder ved ændringer i pensionsdækningernes størrelse og ved omvalg af ydelser."

Af pensionsregulativ for FSP Traditionel 2011 fremgår bl.a.:

"**Størrelsen af pensionerne og ydelserne**

§ 10. Pensionerne og ydelsernes størrelse og værdi beregnes i overensstemmelse med det til enhver tid gældende tekniske grundlag, som er anmeldt til Finanstilsynet.

Stk. 2. Ved beregning af invalidepension, børnepension, ægtefælle- og samleverpension, dødsfaldssum og ugiftesum, og det indbyrdes forhold mellem disse dækninger, tages udgangspunkt i størrelsen af den tilsvarende dækning ved overgang til afdeling FSP Traditionel den 1. januar 2010.

Stk. 3. Ydelsernes størrelse fremgår af den Konto- & Pensionsoversigt, som tilsendes hvert medlem primo året."

Parternes synspunkter

Klagernes repræsentant indbragte den 14/12 2014 sagen for nævnet. Af brevet fremgår bl.a.:

"**I Påstand**
Der blev truffet beslutning om at vælge om fra FSP Gennemsnitsrente med ydelsesgaranti til FSP Markedsrente, fordi det fra direktion og bestyrelse i FSP Pension klart blev tilkendegivet, at omvalget alene var et valg af ændrede investeringsformer / - muligheder, og det stod klart for deltagerne i omvalget, at der kunne være år med negativt afkast. Men FSP Pension undlod at oplyse om, at risikoen ved længere levetider ved et omvalg overgik fra pensionskassen FSP til det enkelte medlem, og at FSP på omvalgstidspunktet end ikke havde hensættelser, som modsvarede de restlevetider, der allerede kunne påregnes.

Såfremt klagerne havde kendt disse konsekvenser, have de aldrig valgt om, og kræver derfor, at omvalget i sommeren 2011 bliver gjort ugyldigt, og at klagernes pensionsordning tilbageføres til Gennemsnitsrente med ydelsesgaranti som om omvalg ikke havde fundet sted.

Det gøres gældende, at den påstand, der er nedlagt, skal bedømmes helt uafhængigt af, hvad der efterfølgende er passeret. Påstandens fokus er alene rettet mod selve omvalget i april - juni 2011, og de dokumenter og hændelser, der knytter sig til omvalgets forløb, samt klagernes mulighed for på et tilstrækkeligt oplyst og retvisende grundlag at træffe beslutning om at vælge overførsel fra FSP Gennemsnitsrente med ydelsesgaranti til FSP Markedsrente med én af de tre mulige risikoprofiler, eller forblive i det hidtidige Gennemsnitsrentemiljø med ydelsesgaranti

II Omvalgets forløb og indhold
Det begyndte med, at Finanssektorens Pensionskasse (FSP) udsendte FSP Nyhedsbrev nr. 1/2011 med overskriften 'Nye krav presser din pension' og 'Tiden er løbet fra Traditionelle ordninger'. I nyhedsbrevet forbereder pensionskassen og dens ledelse medlemmerne på, at der senere på året vil komme en kampagne for at få så mange som muligt i FSP Gennemsnitsrente med ydelsesgaranti til at vælge sig over i FSP Markedsrente.

'Det bliver et enkelt valg, som kun fokuserer på at skifte til Markedsrente uden ydelsesgaranti. Medlemmerne bliver i den nuværende pensionsordning, og fortsætter de nuværende risiko-dækninger.' siger FSP's direktør [...]

Klagerne modtog et tilbud dateret april 2011 'Pensionsvalg 2011 - tag stilling nu' noteret modtaget hos klagerne 16/4 - 2011(Bilag A).

Klagerne fremhæver følgende:

- På tilbudstidspunktet og under overvejelserne om stillingtagen lagde klagerne stor vægt på bestyrelsens entydige anbefaling af at skifte investeringsform på side 1, afsnit 2.

- Der henvises til faktaark i samme bilag side 2, hvor det blandt andet anføres: '
  '*Valget er derfor enkelt, og der er kun to ting, du skal tage stilling til:*
  - *Vil du skifte investeringsform og opgive din ydelsesgaranti ?*
  - *Og hvis du vil det: Hvilken risikoprofil vil du så vælge ?'*

Tilbuddet jfr. bilag A, betragter klagerne som hoveddokumentet blandt de samlede udgivelser / brochurer i forbindelse med omvalget, og klagerne gør gældende, at der i tilbuddet på fremtrædende plads skulle have været medtaget retvisende oplysninger om:

at risikoen for længere levetider overgik fra pensionskassen FSP til det enkelte medlem.

at der ikke på omvalgstidspunktet var foretaget tilstrækkelige hensættelser, som modsvarede de restlevetider, der allerede kunne påregnes.

at omfanget (=efterslæbet) skulle have været oplyst

Hertil kommer, at bilag A tillige viser, hvad klagerne har skrevet under på. Se svarkupon nederst på side 3.
…
Samtidig med tilbuddet jfr. ovenstående modtog klagerne følgende dokumenter:

Bilag B Skift investeringsform nu – Tiden løber fra din pension
Bilag C Skift investeringsform nu - Tiden løber fra din pension (pensionister)
Og pr. 14. juni 2011 modtog klagerne følgende dokumenter:

Bilag D FSP pensionsvalg 2011 (fortrydelse)

Bilag E FSP pensionsvalg 2011- supplement til brochurer

Klagerne gør gældende, at der i intet af de nævnte fire dokumenter eller på noget punkt i disse dokumenter er medtaget retvisende oplysninger af nogen art om:

at risikoen for længere levetider overgik fra pensionskassen FSP til det enkelte medlem

at der ikke på omvalgstidspunktet var foretaget tilstrækkelige hensættelser, som modsvarede de restlevetider, der allerede kunne påregnes

at der ikke findes oplysninger om omfanget (efterslæbet)

Det skal understreges, at hvis disse oplysninger helt eller delvist var medtaget i disse rimeligt omfattende dokumenter, ville det efter klagernes synspunkt ikke være tilstrækkeligt, da det er helt afgørende, at så vigtige oplysninger først og fremmest findes på en fremtræ-

dende plads, det vil sige i dette tilfælde i tilbuddet bilag A., og så uddybes i det øvrige informationsmateriale.

I den periode, hvor omvalget fandt sted, var der fra 29. april 2011 på hjemmesiden fsp.dk/ pensionsvalg 2011 indrykket en redegørelse i form af et resumé af et responsum bestilt til FSP's bestyrelse, og udarbejdet af advokat ... Responsaet har ikke været tilgængeligt for klagerne eller øvrige medlemmer af FSP, hverken i omvalgsperioden eller senere.
…
Klagerne kan konstatere, at advokat … heller ikke omtaler, at risikoen ved længere levetider overgik fra pensionskassen til det enkelte medlem og/eller at der ikke på omvalgstidspunktet var foretaget tilstrækkelige hensættelser, som modsvarede de restlevetider, der allerede kunne påregnes og/eller omfanget heraf.

Kombinationen af bestyrelsens éntydige anbefaling af, at skifte investeringsform, advokat …'s blåstempling af omvalgsmaterialet samt de manglende informationer om helt centrale emner som foran beskrevet, bevirkede at FSP's ledelse fik en helt enestående opbakning.
…
Det står uden for enhver tvivl, at klagerne havde handlet anderledes, hvis de havde været bekendt med de oplysninger, som FSP's ledelse og rådgiver efter klagernes vurdering valgte at skjule for medlemmerne.

De synspunkter, som klagerne har fremført jfr. foranstående og bilagene A - F, underbygges overbevisende af Finanstilsynets Afgørelse af 2/4-2014. Journal nr. …-0130 (Bilag L), side 3 og 4.
…

III Belysning af omvalgets konsekvenser

I dette kapitel vil klagerne på afgørende hovedområder dokumentere, hvilke konsekvenser FSP omvalget i 2011 indtil primo december 2014 har haft for klagerne.

Beskrivelse og klagernes kommentarer …

10/12-2011 Jule- og nytårsbrev til alle FSP medlemmer

Under hovedoverskriften Årsregulering af din pension i markedsrente.
I afsnittet gøres der rede for tre hovedoplysninger, som ikke havde været omtalt tidligere.
a)
Der skal indføres en udjævningsmodel, der vil blive færdigprogrammeret i løbet af 2012.
b)
FSP's bestyrelse har besluttet, at årsreguleringen af pensionerne i markedsrente udsættes indtil medlemssystemet er tilrettet.
c)
cit.:
'Reguleringen vil være afhængig af din alder, og det fulde afkast tilskrives fortsat direkte, men der er forsinkelse på virkningen af udbetalingen. Dine udbetalinger vil i fremtiden tillige blive påvirket af stigende levetider, som betyder, at dine udbetalinger kan nedsættes, hvis vi forventer, at medlemmerne generelt lever længere og skal have udbetalt alderspension i flere år. Dette indarbejdes i den nye udjævningsmekanisme.'

Klagernes kommentarer

Alle tre oplysninger var helt nye oplysninger, som aldrig havde været fremme tidligere. Og så kommer de vel at mærke ca. 1/2 år efter omvalget i april-juni samme år. Specielt oplysningen under punkt c) er interessant og truende, idet det er første gang, at pensionskassen kommer med oplysninger af den art. Formuleringen er dog svag og upræcis, idet der alene tales om stigende levetider (som må forstås som fremadrettede), og der nævnes heller ikke noget om, at der skulle være oparbejdet et efterslæb på grund af, at der ikke var hensat tilstrækkeligt, som modsvarede de restlevetider, der allerede kunne påregnes. Hertil kommer, at FSP taler om *'hvis vi forventer'* og *'generelt lever længere',* hvilket er tilpas diffust til at det er vanskeligt for læseren at omsætte det til 'kroner og ører' eller på anden måde at forholde sig til oplysningen.
Det er klagernes vurdering, at udsendelsen af budskabet kan kædes sammen med de daværende overvejelser og forhandlinger om en kommende fusion. **Men klagerne vil også fremhæve, at teksten viser, at FSP's ledelse for første gang tager emnet op, cit....'*vil i fremtiden tillige...'.* Ledelsen var altså bekendt med denne Økonomisk væsentlige problematik, som man skjulte for medlemmerne i forbindelse med omvalget.**

…

Dato Beskrivelse og klagernes kommentarer …

22/2-2013 AP Pension: Kundeinformation begrænset kundegruppe
Tidligere FSP medlemmer overført til AP Netlink

Umiddelbart efter fusionens endelige godkendelse, fremsatte AP Pension et tilbud til aktive nedlemmer af FSP angående overførsel af nuværende depot til AP produktet AP Netlink, dog uden at AP Pension kunne tilbyde individuelle og sammenlignende beregninger af konsekvenserne. Det medførte, da pensionsprognoserne blev kendt i februar 2013, et run på AP Pension af chokerede kunder i AP Netlink, der pludselig så nedsættelser af prognoserne på 20 ja op til over 30% set i forhold til de seneste FSP prognoser.

Dette affødte udgivelsen af kundeinformationen jfr. bilag H. Kundeinformationen har i 2013 været optaget på AP Pensions Hjemmeside. Bilag H. er udskrevet herfra 18. juni 2013; men kundeinformationen er nu i modsætning til andre meddelelser fra samme periode nedtaget fra hjemmesiden.

I kundeinformationen kan der på side 1 under punktet levetid bl.a. læses:

cit.:
'I FSP Pension var denne justering endnu ikke foretaget, og de tidligere prognoser var således fastsat ud fra, at restlevetiden for en 65 - årig mand var 15 - 19 år; mens den for en kvinde på samme alder var 18 -19 år. I dag forventes den gennemsnitlige restlevetid for alle 65 - årige at være 23,5 år. Det betyder, at den samlede pensionsopsparing skal strække sig over flere år. Og dermed bliver de forventede årlige udbetalinger naturligvis lavere.'

Klagernes Kommentarer

Her kan det fastslås, at der var et stort udsving mellem de restlevetider, FSP havde indarbejdet i sine beregninger og de restlevetider, som AP Pension anvendte. Ved en mild fortolkning > 23 %, og ved en stram fortolkning i hvert fald > 30%.
Når klagerne holder disse tal op mod den vurdering, som Finanstilsynet er nået frem til jfr. bilag L og omtalt i denne redegørelse side 4, er der belæg for at fastslå, at der er begået en overordentlig kritisabel forsømmelse ved ikke i forbindelse med omvalget i FSP i 2011 loyalt at informere de der deltog i omvalget herom.

30/4-2013 AP Pension - årsrapport 2012

Af Årsrapporten for 2012 er blev godkendt af generalforsamlingen 30/4-2013, fremgår det på side 13 under underafsnittet Risikoresultat bemærkninger, som vedrører markedsrentepolicerne fra det tidligere FSP

cit:
'Gruppelivsforsikringer mv. har bidraget med et positivt risikoresultat på 45,5 mill. kr., mens unit link forsikringer har bidraget med et negativt risikoresultat på 73,7 mill. kr.

Underskuddet på unit link forsikringerne stammer primært fra forøget levetid i forhold til den indregnede levetid på markedsrentepolicer fra det tidligere FSP. Der vil derfor blive foretaget justeringer i beregningsgrundlaget, så denne risiko til fulde selv bæres af kunderne i markedsrente.'

Klagernes kommentarer
I 2012 skønnes antallet af pensionister i FSP Markedsrente at have været omkring 2000 personer, idet antallet af pensionister to år senere i 2014 af AP Pension er angivet til ca. 2500 personer jfr. bilag J.

Øvrige specifikationer har klagerne ikke adgang til.

Som det fremgår af nedenstående omtale af bilag J på denne side, er der først påbegyndt a'conto nedsættelse af pensionerne fra 1. april 2014, og det betyder, at pensionisterne kan være anbragt i en ubestemmelig og meget alvorlig gældsklemme, der skal nedbringes på sigt, idet der pr. 1. april 2014 er forløbet > 2 1/2 år siden omvalget i FSP fra FSP Gennemsnitsrente med ydelsesgaranti til FSP Markedsrente.

7/2-2014 AP Pension - Uddrag af præsentation ved informationsmøder for pensionister i januar og februar 2014

Varsling af 20/1-2014 Nedsættelse af pensionsydelser	side 3
Der blev udsendt varslingsskrivelser til ca. 2.500 pensionister i FSP Markedsrente	side 4
Fordeling: nedsættelse/ stigning / uforandret	side 5-7
Afkast:- 2011- 2013 Grafisk opstilling	side 13

Klagernes kommentarer

ad varslingsskrivelse af 20/1-2014

AP Pension anvendte denne fremgangsmåde overfor alle i pensionistgruppe FSP Markedsrente i alt omkring 2.500 personer, heraf fik 85% en nedsættelse på op til 5%, 10 % var uforandrede, og 5% fik en forhøjelse på op til 8%.

Klagerne har en række anker mod fremgangsmåden og indholdet:

a)
Der foreligger **i intet tilfælde** en individuel opgørelse for perioden 1/6-2011 til 31/12-2013, og det er selvfølgelig **helt uacceptabelt.**

b)
Afkast for den enkelte risikogruppe- lav, mellem og høj har løbende kunnet følges via hhv. FSP og AP Pensions hjemmesider; men det giver intet fingerpeg om afkastets anvendelse, og heller ikke **den underskudssaldo** den enkelte måtte have efter at AP Pension har modregnet for levetidsændringer.

c)
Det er helt **uoplyst og** ulimiteret, hvad fremtiden vil bringe af yderligere nedsættelser af pensionsydelserne, næste gang i 2015.
Klagerne har noteret sig Finanstilsynets Afslutning af sag, journal nr. …-0181 af 24/3-2014.

Finanstilsynet finder, at 'god skik' reglerne er overholdt i relation til, at kunderne har fået et rimeligt varsel, og i relation til varslingsskrivelsens indhold har Finanstilsynet ikke fundet, at brevenes formuleringer er i strid med 'god skik' reglerne. Finanstilsynet har behandlet sagen på grundlag af en redegørelse fra AP Pension af 6. februar 2014, hvis indhold klagerne ikke har kendskab til.

Klagerne mener ikke, at Finanstilsynet under behandlingen af denne sag har bedømt og taget stilling til den manglende individuelle opgørelse for perioden 1/6-2011 til 31/12-2013, herunder opgørelse af den mulige underskudssaldo for den enkelte efter modregning for levetidsændringer.

…
2/4-2014 Finanstilsynets Afgørelse journal nr….-0130 af 2/4-2014

Ud over Finanstilsynets vurdering af informationsmaterialet, som omtalt i denne redegørelse side 4, indeholder Afgørelsen bl.a. en påtale til AP Pension for ved omvalg for medlemmer i den daværende Finanssektorens Pensionskasse i 2011, 2012 og 2013 at have undladt at udbetale de merhensættelser til forventede længere levetider, som gjaldt på tidspunktet for omvalget.

Herudover har Finanstilsynet godkendt AP Pensions model for kompensation.

Klagernes kommentarer

Påtalen er udtryk for en stærk kritik af AP Pension og det tidligere FSP for ikke at have fulgt reglerne på tidspunktet for omvalgene i relation til at udbetale merhensættelser til forventede længere levetider.

Det er falsk varebetegnelse, når AP Pension har døbt den af Finanstilsynet godkendte aftale: Kompensationsaftale. Det rigtige navn ville efter klagernes opfattelse i stedet være Tilbageførselsaftale.

Der er reelt tale om, at hensættelser, der i FSP var foretaget til imødegåelse af øgede levetider, **ikke som de burde fulgte med ved overgangen til markedsrente.** De sendes nu med års forsinkelse videre til ca. 2.400 af > 8.500, som valgte om i 2011 og senere. Beløbet er opgivet til 170 mio. kr. med tillæg af PAL afgift. Oplysningerne er ikke indeholdt i Finanstilsynets Afgørelse; men er udsendt via medierne af AP Pension.

For klagerne er grundlaget / kompensationsaftalen og dens indhold både når det gælder principperne og det konkrete indhold fuldstændig ubekendt. Trods flere ihærdige forsøg, har det ikke været muligt at få oplysninger fra Finanstilsynet, der henviser til AP Pension.

AP Pension melder også hus forbi, idet de henviser til, at aftalen er indgået i et nært samarbejde med Finanstilsynet, hvilket må være betryggende for kunderne (medlemmerne af FSP Markedsrente).

Der er således **ikke** efter klagernes opfattelse ydet klagerne eller øvrige medlemmer af FSP Markedsrente **nogen form for kompensation,** og slet **ikke** i retning af at det skulle kunne sættes i forbindelse med **de manglende informationer** til deltagerne i omvalgene i 2011 eller senere, og det er det denne sag ved Ankenævnet for Forsikring drejer sig om. …"

Selskabet har i brev af 20/3 2015 til nævnet heroverfor bl.a. anført:

"1. **Klagernes påstande og argumenter** i det fælles klageskrift kræves, at:

A - omvalg i sommeren 2011 bliver 'gjort ugyldigt', og at klagernes pensionsordning føres tilbage til Gennemsnitsrente med ydelsesgaranti som om omvalg ikke havde fundet sted. Argumentet herfor er, at selskabet:

1. undlod at oplyse om, at risikoen ved længere levetider ved et omvalg overgik fra selskabet til det enkelte medlem,
2. ikke på omvalgstidspunktet havde hensættelser, som modsvarede de rest-levetider som på daværende tidspunkt kunne forudses, og at dette ikke blev oplyst for klagerne.

Klagerne påstår, at hvis disse forhold havde kendt for klagerne, havde de ikke accepteret at vælge om under Pensionsvalg 2011.

B - afgørelsen ved Nævnet ikke må inddrage forhold, som er indtruffet efter omvalget, som blev gennemført i april 2011.

Herudover indeholder klageskriftet en række mere indirekte kritikpunkter af selskabets

håndtering af klagerne og deres pensionsordninger. Blandt disse finder vi anledning til at kommentere følgende, som alene vil blive kommenteret kort under afsnit 2, men ikke behandlet yderligere i dette svarskift:

C - at klagere, som ikke er pensioneret, ikke har adgang til pensionsprognoser

D - at AP Pension har ændret prognoseforudsætninger, hvorved prognosen er faldet.

E - at AP Pension ikke har udarbejdet individuelle beregninger til klagerne.
F - det er 'helt uoplyst og ulimiteret', hvad fremtiden vil bringe af yderligere nedsættelser af pensionsydelserne**.**

…

2. AP Pensions påstande og argumenter - kort 2.1. Klagers påstand A om tilsidesættelse af omvalg

…

2.1.2. Sagen er behandlet af Finanstilsynet og det Finansielle Råd

Selskabet gør gældende, at spørgsmålet om risiko for levetidsforlængelsen er endelig afgjort ved Finanstilsynets afgørelse af 2. april 2014, som har været forelagt Det Finansielle Råd den 30. marts 2014.

Finanstilsynet har i forbindelse med denne afgørelse ikke fundet anledning til at påbyde selskabet at tilbyde medlemmerne at føre ordningen tilbage til gennemsnitsrente, ligesom Finanstilsynet ikke har fundet omvalgsmaterialet i strid med FiL § 43 og tilhørende bekendtgørelse om god skik.

Det er selskabets klare opfattelse, at der med afgørelsen og den efterfølgende kompensation fra AP Pension til klagerne er gjort endeligt op med alle eventuelle økonomiske krav i anledning af Pensionsvalg 2011.

2.1.2. Sagen har identitet f. s.v.a. både faktum og retsgrundlag med AFK 85.178 og 84.184

Selskabet gør derfor gældende, at afgørelsen af klagerne skal følge afgørelsen i AKF 85.178 og 84.18 som vedrører samme omvalg og samme materiale. Der er efter vores opfattelse intet afgørende, som adskiller disse klager fra AKF 85.178 og 84.184.

2.1.3. Selskabet finder det ikke godtgjort, at klagernes omvalg kan tilsidesættes som ugyldigt

Selskabet afviser, at klagerne har sandsynliggjort, at der foreligger forhold, som kan føre til, at klagernes i øvrigt gyldige og bindende accept af omvalg fra gennemsnitsrente til markedsrente i april/maj 2011, tilsidesættes som ugyldigt med den følge, at klagernes pensionsordning kan føres tilbage til gennemsnitsrente med ydelsesgaranti, som om omvalg ikke havde fundet sted.

Særligt finder selskabet ikke, at klagerne har sandsynliggjort, at aftalen kan tilsidesættes efter forudsætningslæren, idet selskabet gør gældende at:

- det primært er som følge af afkastet, at ydelserne er nedsat, og at klagerne har oplyst, at dette var deres forudsætning for valget.

Selskabet gør gældende, at klagerne ikke har sandsynliggjort, at der foreligger urigtige eller

bristede forudsætninger, idet selskabet gør gældende, at:

- det ikke var ukendt for klagerne, at omvalget medførte, at de ikke længere havde ydelsesgaranti, og at ydelserne derfor kunne falde,

- skift af 'investeringsform' - som nævnt i omvalgsmaterialet - går på skiftet fra et garanteret produkt til et ugaranteret markedsrenteprodukt - ikke kun på afkastet

- det ikke var ukendt for klagerne, at der forventedes længere levetider, som ville kunne få betydning for beregning af ydelserne i deres pensionsordning,

- det ikke var ukendt for klagerne, at beregning af ydelserne følger det til enhver tid ældende beregningsgrundlag, og derfor kunne ændres, efter at garantien var bortfaldet,

- omvalg skete til et velkendt standardiseret pensionsprodukt

- klagerne er (tidligere) bankfolk, som forudsættes at have særlig viden om finansielle produkter.

Selskabet finder ikke, at klagerne har godtgjort, at netop forudsætningen om, at klagerne ved omvalget overtog risikoen for levetiderne på tidpunktet for Pensionsvalg 2011 var væsentlig og bestemmende for dem, idet selskabet gør gældende, at:

- omvalgsmaterialet for at fremstå forståeligt alene skal oplyse om væsentlige fordele og ulemper,

- at selskabet har omtalt alle væsentlige fordele og ulemper i informationsmaterialet, herunder fremgik det flere steder, at ydelsen efter omvalget var ugaranteret og kunne falde,

- levetidsrisikoen ikke var så væsentlig på daværende tidspunkt, at den burde være omtalt i omvalgsmaterialet,

- at omvalgsmaterialet var udarbejdet efter markedsstandard i 2011

- at Finanstilsynet i forbindelse med sin inspektion i 2011 ikke vurderede, at der ikke skulle gives information om levetidsrisikoen, uagtet at Finanstilsynet netop i samme periode havde stort fokus på det nye levetidsbenchmark,

- Finanstilsynet i forbindelse med sagen i 2014 ikke vurderede, at der skulle være givet information om levetidsrisikoen,

- selskabet på daværende tidspunkt vurderede, at overtagelsen af levetidsrisikoen ville kunne opvejes af det større investeringsafkast i markedsrente,

- selskabet finder det tværtimod sandsynligt, at klagerne ville have gennemført omvalget, selv om de havde været informeret yderligere om levetidsrisikoen, idet levetidsrisikoen i 2011 var af underordnet betydning i forhold til muligheden for et højere afkast.

Selskabet finder ikke, at klagerne har sandsynliggjort, at selskabet vidste eller burde vide, at netop forudsætningen om at klagerne overtog levetidsrisikoen var væsentlig og be-

stemmende for klagernes valg, idet:

- ledelsen i selskabet ikke har skjult oplysninger for kunderne i forbindelse med omvalget

- det ikke i 2011 var kendt eller burde have været kendt for ledelsen i det daværende FSP Pension, at forudsætningen om, at klagerne ved omvalget overtog risikoen for levetiderne på tidpunktet for Pensionsvalg 2011 var væsentlig for dem

- det ikke i 2011 var eller burde være kendt for ledelsen, at forudsætningen var så væsentlig, at kunderne ikke ville gennemføre omvalget, hvis dette havde været klart for klagerne,

Selskabet finder ikke, at det vil være rimeligt at lade selskabet bære risikoen for at der foreligger bristede forudsætninger, idet:

- det ikke vil være rimeligt, at lade selskabet bære risikoen for en annullering af Pensionsvalg 2011

- Selskabet med den betalte kompensation endeligt og fuldstændigt har gjort op med alle krav i anledning af omvalget

- det vil belaste selskabet - og dermed selskabets øvrige kunder - med en uforholdsmæssig stor økonomisk byrde i forhold til kundernes evt. gevinst ved annullering, dersom klagernes omvalg erklæres ugyldigt

- klagere, som måtte få ret til at fortryde deres valg og vælge tilbage til garanterede ydelser, retrospektivt er sluppet for investeringsrisikoen på et tidspunkt, hvor denne risiko er blevet realiseret med lave renteprognoser, hvilket vil være urimeligt overfor de øvrige kunder og i strid med almindelige regler om fortrydelsesret, if. forsikringsaftalelovens § 97a.

Selskabet gør tillige gældende, at de klagere, som var pensioneret forud for 1. december 2011, og som har modtaget selskabets brev fra december 2011, under alle omstændigheder har kendt til betydningen af forlængede levetider siden klager modtog brev fra selskabet i december 2011. Da klagerne ikke tidligere har reageret overfor selskabet i forbindelse hermed, har de efter selskabets opfattelse udvist retsfortabende passivitet. Det samme gælder de klagere, som var pensionister og modtog selskabets varsel om nedreguleringer i december 2012. Herudover forbeholder vi os retten til at gøre gældende, at klagernes krav tillige er forældet.

2.2. Klagers påstand A om manglende levetidshensættelser

Det er selskabets opfattelse, at Nævnet ikke kan afgøre denne påstand, fordi spørgsmålet om opgørelsen af selskabets livsforsikringsmæssige hensættelser er tilstrækkelige, henhører under Finanstilsynet.

Dertil kommer, at påstanden er faktuel ukorrekt. FSP Pension havde foretaget hensættelser som modsvarede de restlevetiden som kunne forudses i 2011. Dette var anmeldt til og påset af Finanstilsynet i overensstemmelse med de offentligretlige regler. I øvrigt har klagerne fået udloddet deres respektive andel af disse hensættelser og er dermed blevet

fuldt kompenseret for den risiko, som klagerne overtog. Herved er de behandlet rimeligt i henhold til FiL §§ 20 og 21, hvilket er tiltrådt af Finanstilsynet i afgørelse af 2. april 2014.

Se nærmere uddybning heraf under punkt 5.

2.3. Klagers påstand B

Det er selskabets opfattelse, at alle relevante forhold både før, under og efter Pensionsvalg 2011 skal inddrages ved vurderingen af sagen.

Nævnet skal også inddrage det forhold, at AP Pension har betalt kompensation til klagerne for levetidsrisikoen - en kompensation som er drøftet med Finanstilsynet, og som tilsynet har fundet rimelig, jf. Finanstilsynets afgørelse af 2. april 2014.

Nævnet skal også inddrage det forhold, at det har været nødvendigt at ændre pensionsydelserne og prognoser herfor efter 2011, fordi nye regler fra Finanstilsynet har ført til, at selskabet har været nødt til at øge forventningerne til fremtidige levetider, ligesom det helt uventede lave renteniveau har haft stor betydning i denne sammenhæng.

2.4. Klagers påstand C

Selskabet gør gældende, at forsikrede og kunder ikke har krav på pensionsprognoser, og at selskabet derfor ikke har pligt til at stille sådanne prognoser til rådighed. Selskabet plejer desuagtet at vise prognoser for kunder, som ikke er pensioneret. Disse prognoser har i forbindelse med overførsel til AP Pensions IT-systemet været midlertidigt suspenderet, for kunder, hvis pensionsordning frem til årsskiftet 2015 lå på IT-systemer som var outsourcet til …. Denne gruppe kunder har siden midten af december 2014 haft adgang til prognoser mv på selskabets hjemmeside.

2.5. Klagers påstand D

Selskabet gør gældende, at selskabet ikke er forpligtet til at udstille pensionsprognoser, men hvis det sker, har selskabet ret og pligt til at fastsætte nye prognoser, som fører til faldende ydelser, hvis de gamle prognoser ikke længere er retvisende og kan true selskabets solvens.

Det følger af Finanstilsynets Vejledning nr. 9041/2005 (Bilag 36), at selskaber, som tilbyder pensionsfremskrivninger, også kaldet prognoser, skal benytte retvisende forudsætninger. Det har tidligere været almindeligt, at alle selskaber i branchen og pengeinstitutsektoren har anvendt de samme forudsætninger for pensionsfremskrivninger. Som følge af udviklingen på de finansielle markeder, herunder særligt den forventede langsigtede rente, har selskabet fundet anledning til at ændre forudsætningerne for beregning af prognoser for alle kunder med henblik på at give vore kunder et retvisende billede af deres forventede fremtidige pension og overholder Finanstilsynets vejledning herom.

2.6. Klagers påstand E

Selskabet gør gældende, at klagerne ikke har ret til at få udarbejdet og udleveret individuelle beregninger af pensionsregulering eller kompensation. Selskabet henviser i denne forbindelse til, at der ikke i lovgivningen eller andre steder er krav om udsendelse af sådanne individuelle beregninger, ligesom Finanstilsynet ikke har stillet krav herom i deres afgørelse af 2. april 2014, ligesom Finanstilsynets i udtalelse af 24. marts 2014 (Bilag 26) om god

skik i forbindelse med orientering om pensionsregulering. Finanstilsynet udtaler, at:

'Finanstilsynet for så vidt angår formulering af brevene udsendt den 20. januar 2014 ikke [har] fundet, at brevenes formuleringer er i strid med reglerne om god skik.'

Selskabet mener på denne baggrund, at have handlet i overensstemmelse med gældende regler for information af kunderne, og at der ikke i 2011 var krav om individuelle beregninger til kunderne.

2.7. Klagers påstand F

Selskabet gør gældende, at det ikke er uoplyst, hvilke nedsættelser fremtiden vil bringe af pensionsydelserne.

AP Pension har i det reguleringsbrev, der er sendt til klagerne d. 12. december 2014 (eksempel vises i bilag 32 og 33) orienteret om ydelser pr. 1. april 2015 samt orienteret om eventuelle yderligere nedsættelser, der på nuværende tidspunkt kan forventes. AP Pension har udviklet en udjævningsmekanisme, som sikrer kunderne mod voldsomme pludselige ændringer i ydelsen som følge af svingende afkast. Vi finder anledning til at fremhæve, at pensionerne i markedsrente reguleres på baggrund af det til enhver tid til Finanstilsynet anmeldte beregningsgrundlag i markedsrente. Grundlaget fastsættes i overensstemmelse med lovgivningen, her under FIL §§ 20 og 21, hvorefter grundlaget skal være rimeligt og betryggende for såvel bestanden som for den enkelte forsikrede. Finanstilsynet påser, at det anmeldte er rimeligt og betryggende for kunderne.

…

3. Sagens omstændigheder

3.1. Kundetyper

Gruppen af klagere i denne sag er ikke en homogen gruppe, i det der er forskellige forhold, der gør sig gældende for de enkelte klagere. Vi har forsøgt at opdele klagerne i så få overordnede grupper som muligt:

Gruppe 1: Klager modtog pensionsudbetaling forud for Pensionsvalg 2011.

Gruppe 2: Klager modtog pensionsudbetaling pr. 1. december 2011.

Gruppe 3: Klager modtog pensionsudbetaling, da sagen blev indbragt for Ankenævnet for Forsikring.

Gruppe 4: Klager modtager ikke pension på tidspunktet for indbringelse af sagen for Ankenævnet for Forsikring.

Gruppe 5: Klager modtog pensionsudbetaling pr. 1. december 2012.

Det fremgår af Bilag 1, hvilke kunder, der er omfattet af de ovennævnte grupper.

Selskabet gør opmærksom på, at der vil kunne være individuelle forhold i de forsikredes pensionsordninger, men efter aftale med Ankenævnet for Forsikring har vi ikke inddraget sådanne individuelle forhold ud over de grupper, der er anført herover.

3.2. Forud for Pensionsvalg 2011

…

I perioden frem til Pensionsvalg 2011 havde afkastet på gennemsnitsrenteprodukter i en

årrække med faldende rente været under pres og medført, at pensionerne ikke var blevet reguleret.

Samtidig blev det forud for Pensionsvalg 2011 klart, at øgede krav til hensættelser og solvensopgørelse for gennemsnitsrenteprodukter som følge Solvens II-regler ville føre til, at der ikke i fremtiden var udsigt til positiv regulering ved tilskrivning af bonus på pensionerne i gennemsnitsrente. Der var dermed udsigt til, at kunderne alene ville få udbetalt den garanterede ydelse med faldende købekraft til følge. Endelig indførte Finanstilsynet i samme periode helt nye regler om kontribution, som krævede opdeling af bestande, som tidligere havde delt risiko og afkast, hvilket medførte en langt større sårbarhed særligt i rentegruppe med høje grundlagsrenter.

Spørgsmålet om de uhensigtsmæssige garantier blev bl.a. drøftet på den ordinære generalforsamling i 2010 (Bilag 4). Det fremgår fx af formandens beretning, at:

'Som jeg har omtalt i mine beretninger de seneste år, er baggrunden for de lave reguleringer, at medlemmer med en traditionel pensionsordning med ydelsesgaranti har måttet betale en stadig højere pris for den sikkerhed, som garantierne giver for de fremtidige pensionsydelser.'

Og videre:

'Det må derfor forventes, at garantierne på sigt vil reducere pensionsopsparingen uhensigtsmæssigt, fordi der skal være fokus på sikkerheden og derfor ikke kan føres en tilstrækkelig langsigtet investeringspolitik.

Populært sagt nærmer vi os en situation, hvor pensionsgarantierne ikke kun giver sikkerhed mod en nedsættelse af pensionen, men hvor de efterhånden også er ved at blive en garanti imod en løbende forhøjelse af pensionsydelserne!

FSP's yngre kunder bør derfor nøje overveje, om de er villige til at betale denne pris, eller om de i stedet foretrækker en pensionsordning til markedsrente og dermed også uden betaling for garantier.'

På baggrund af spørgsmål fra deltagerne, oplyste daværende direktør [...]:

'FSP kan ikke love pensionsregulering, så længe FSP har så mange garantier, der skal afdækkes. Vi melder derfor klart ud, at så længe 90 % har garantier, er der ingen forestående løsning, hvorfor der ikke vil ske pensionsregulering i den nærmeste fremtid, medmindre FSP bliver ved med at opnå så gode investeringsafkast, som det er sket i 1. kvartal i en længere periode.

Lægernes Pension havde omvalg på samme tidspunkt som FSP. Her anbefalede direktøren, at pensionisterne valgte deres garantier fra. Generelt gælder, at hvis man vil påtage sig en støre risiko, så er der også langt større sandsynlighed for at få en større gevinst og dermed en større pension.'

Til belysning af pensionisternes egent ønske om at opgive garantierne og vælge sig over på markedsrente vedlægges brev fra Foreningen Pensionist i FSP af 27. oktober 2010 (Bilag 38). Det fremgår heraf, at:

'Vi har med stor interesse læst dagspressens omtale af Sampensions problemer med at overholde sine garantiforpligtelser og muligheden af at Finanstilsynet vil give tilladelse til at garantierne droppes

samme artikel er du citeret for: vi(FSP7fs) planlægger at give vore kunder tilbud om at vælge et nyt pensionsprodukt, hvor garantierne kan vælges fra en gang i løbet af 2011.

Denne udmelding er spændende og passer fint ind i Pensionist i FSP's målsætning om at også pensionister burde have haft muligheden for omvalg i 2009....'

Bestyrelsen i det daværende FSP Pension, som var valgt af og blandt medlemmerne, traf endelig beslutning om at gennemføre et omvalg i december 2010, hvor 12.000 kunder blev tilbudt skift fra gennemsnitsrente med ydelsesgaranti (Klasse I) til et markedsrentemiljø uden ydelsesgaranti (Klasse III).

Skiftet fra Gennemsnitsrente med ydelsesgaranti til Markedsrente indebar overgang til en grundlæggende anden pensionsform, som er kendetegnet ved, at der netop ikke er nogen ydelsesgaranti. Markedsrenteproduktet, som også kaldes Unit Link, er defineret i det første livsforsikringsdirektiv af 5. marts 1979 (79/267/EOEF) og beskrevet i FiL Bilag 7. Klasse III produkter har siden årtusindeskiftet været et almindeligt livsforsikringsprodukt, som tilbydes bredt af såvel kommercielle som ikke-kommercielle pensionsselskaber. Der er således tale om et kendt og almindeligt pensionsprodukt, og ikke om et nyt ukendt eller særligt risikofyldt produkt.

Den 9. december 2010 præsenterede Finanstilsynet som noget helt nyt en leve-tidsmodel (benchmarkmodel) med krav om at selskaberne skulle indsende redegørelse herom den 1. juli 2011. Før 2011 var reglerne for fastsættelse af forventede levetider alene overordnet beskrevet i FiL § 21, hvoraf fremgik, at

*'De efter § 20, stk. 1, nr. 1-5, anmeldte forhold skal være **betryggende og rimelige** over for den enkelte forsikringstager og andre berettigede efter forsikringsaftalerne.'*

Og videre:

*'De beregningselementer (rentesatser, omkostningssatser og statistiske beregningselementer), der lægges til grund ved beregning af forsikringspræmier, tilbagekøbsværdier og fripolicer, skal vælges **med forsigtighed.'***

Bekendtgørelse om finansielle rapporter, hvor § 66, stk. 4 havde følgende ordlyd om levetider på tidspunktet for Pensionsvalg 2011:

*'Ved opgørelse af posterne i stk. 1-3 anvendes .....de **bedst mulige skøn** over de involverede forsikringsrisici, herunder dødelighed og invaliditetshyppighed m.v.'*

Som det vil fremgå, var det op til selskabets vurdering, at fastsætte forventede levetider. Med levetidsmodellen gjorde Finanstilsynet reglerne langt mere konkrete og kvantitative. Finanstilsynet offentliggjorde imidlertid ikke på daværende tidspunkt specifikationer af statistiske test, og derfor kunne selskabet ikke implementere benchmarkmodellen på dette tidspunkt, og kendte derfor heller ikke konsekvenserne heraf.

Den 21. december 2010 anmeldte selskabet nyt teknisk grundlag, hvor levetider til opgørelse af hensættelser angives til 'G82 + aldersforskydning på 5 år'. Således var der hensat tilstrækkeligt til den i 2011 forventede levetidsforlængelse.

3.3. Nyhedsbrev januar 2011

I januar 2011 udsendte FSP et nyhedsbrev til medlemmerne, hvor omvalget, konsekvensen af manglende omvalg og Finanstilsynets nye benchmark for levetider blev omtalt (Bilag 6). Der fremgik bl.a. følgende, idet fremhævelser er indsat af undertegnede i forhold til betydningen for denne sag:

side 2:
*'Det bliver et enkelt valg, som kun fokuserer på et **skift til markedsrente uden ydelsesgaranti.** Medlemmerne bliver i den nuværende pensionsordning og fastholder de nuværende risikodækninger.'*

side 5:
*'Garantierne er på vej ud' Derfor er det FSP's opfattelse, at Pensionskassens medlemmer ikke længere kan være tjent med vilkårene for **traditionel pensionsopsparing med garanti for pensionsydelserne.** Kun ved **et fravalg af garantierne** forventer FSP Pension at kunne leve op til hensigten og ønsket om løbende at regulere pensionerne mindst i takt med pris- og lønudviklingen,' fastslår direktør Steen Jørgensen. Vurderingen understreges af, at **Finanstilsynet** ved flere lejligheder i aviser og til konferencer i 2010 har udtalt, at det **forventer en bevægelse væk fra pensionsgarantierne, når det bliver klart, hvad det koster at stille en garanti, herunder øget stress for levetider og øget risikotillæg**, og når prisen for at holde risikable papirer øges.*
Det er vores forventning ud fra de belastninger, de nye solvensregler, Solvens II, kommer til at lægge på høje rentegarantier, at vi vil se en række pensionskasser og -selskaber, som enten følger efter Sampension eller har andre modeller for at ophæve garantierne', siger Ulrik Nødgaard, direktør i Finanstilsynet til Jyllands-Posten.
*Finanstilsynets direktør har også henvist til den såkaldte Bremerudvalgs-rapport, som skrev: "I arbejdsmarkedspensionskasser er der ofte **kun den egenkapital, som pensionsopsparerne selv har indskudt, hvorfor afgivne pensionsgarantier nærmest er at sammenligne med et løfte fra pensionsopsparerne til sig selv.'***

side 6:
*'Resultatet af disse beregninger viser, at med de højere kapitalkrav (Solvens II) til pensionskasser, som indføres ultimo 2012, kan der være **en risiko for** - såfremt hovedparten af medlemmerne bliver i de garanterede ordninger, og renten forbliver lav - **at FSP ikke kan leve op til disse nye kapitalkrav med den effekt, at FSP's eneste mulighed vil være en nedsættelse 1 af pensionstilsagnene.***

Det er baggrunden for, at FSP Pension i 2011 vil anbefale medlemmerne i FSP Traditionel og FSP Gennemsnitsrente samt pensionerede medlemmer et skifte væk fra den hidtidige forrentning med gennemsnitsrente og ydelsesgaranti over til markedsrente uden garantier," siger direktør Steen Jørgensen.'

side 8-9:
*"**Benchmark for levetider***
***Vi lever længere og længere**. Det er godt for os, men **dyrt for FSP og andre pensionskasser, som har mange pensioner, der udbetales livsvarigt. Derfor forlanger Finanstilsynet nu, at der afsættes en større reserve til disse pensioner**, når der aflægges regnskab, for at undgå fremtidige underskud.*

Efter en analyse af dødeligheden og dermed levetider har FSP's bestyrelse efter indstilling fra den ansvarshavende aktuar besluttet at forhøje den reserve - markedsværdi-grundlaget - der afsættes til at betale for de pensionsmæssige forpligtelser - altså udbetalingerne til medlemmerne i de kommende mange år. FSP's nuværende ordninger er således tegnet på nogle dødelighedsforudsætninger, som var gode og forsigtige for nogle år tilbage, men som nu, hvor folk lever længere, ikke længere er helt så betryggende.

Medlemmerne kan på deres Konto- & Pensionsoversigter se, hvor meget deres saldo eller opsparing udgør. Summen af alle medlemmernes saldo anvendes til regnskabsopgørelsen, hvortil der tillægges en såkaldt kollektiv styrkelse, som dels afspejler renteniveauet på regnskabstidspunktet, dels er udtryk for ***den forskel, der er mellem de forudsætninger omkring dødelighed, som er indregnet i ordningen, og så de nye forventede længere levetider (dødeligheden).'***

På generalforsamlingen i FSP i 2011 (Bilag 7), fremgik det af formandens beretning, at:

'Generelt er vilkårene for traditionel pensionsopsparing blevet væsentlig forringet det seneste årti, og derfor tilbyder FSP i 2011 alle medlemmer at skifte til markedsrente.'

Og videre:

'Derfor har FSP Pension også siden 2007 optaget alle nye medlemmer i FSP Markedsrente. Her kan der både investeres mere langsigtet og med en større risikospredning, og her kommer hele afkastet medlemmer til gode - i modsætning til de efterhånden meget lidt gennemskuelige traditionelle ordninger med udjævning over årene og betaling for ydelsesgarantier.

Kravene om forsigtighed i de traditionelle ordninger bliver forstærket i de kommende år, når der indføres nye fælles EU-regler om solvens. De nye regler - kaldet Solvens II - vil lægge nye snærende bånd på den traditionelle pensionsopsparing i form af skærpede kapitalkrav og krav om større sikkerhed for garantierne, herunder for den hurtigt stigende levealder. [....]

FSP's bestyrelse har derfor efter en grundig analyse besluttet at gennemføre et nyt Pensionsvalg i 2011, hvor vi vil anbefale alle medlemmer - også pensionister - et omvalg til markedsrente, hvor udsigterne til en fornuftig forrentning af opsparingen er væsentlig bedre.

Vi ved godt, at specielt i bank- og sparekassesektoren foretrækker mange medlemmer den tryghed, som ydelsesgarantierne giver. [....] Det er bare vigtigt at holde sig for øje, at prisen er meget høj - i form af et fremtidigt lavt afkast. Og det er også vigtigt at huske på, at vi kun har hinanden til at dække for garantien i FSP. Vi har kun vores egen egenkapital, og det betyder, at den pensionsgaranti, vi har, udelukkende er et løfte fra os selv til os selv. FSP har ingen aktionærer, der kan træde til med ekstra kapital.'[...]

'Jeg vil imidlertid gerne understrege, at vores advokats analyse af FSP's aftalegrundlag førte os til samme konklusion som Sam pension - nemlig at der er tale om såkaldte ***genkaldelig aktuarmæssige garantier.*** *Det betyder på almindeligt dansk, at hvis det mod forventning skulle vise sig, at FSP Pension ikke kan leve op til de endelige kapitalkrav i Solvens II, har FSP mulighed for at rette henvendelse til Finanstilsynet og* ***anmode om at*** få ***garantierne fjernet.'***

Og videre fremgår:
'Formanden tilkendegav, at der i forbindelse med omvalget også har været andre overvejelser, som omtalt under beretningen [....] Hvis omvalget ikke bliver en succes, kan det ultimativt betyde, at FSP må kontakte Finanstilsynet. Dette ***kan resultere i, at garantierne fjernes helt, eller dækningerne nedsættes,*** *således at solvenskravene kan overholdes.'*

…

3.4. Omvalgsmateriale

Omvalgsmaterialet blev udarbejdet på grundlag af den regulering og praksis om omvalg fra gennemsnitsrente til markedsrente, som var gældende i 2010 og 2011 og ud fra den viden og de forudsætninger, som var gældende ved udarbejdelsen af materialet. Hverken Folketinget eller Finanstilsynet havde i 2010 reguleret gennemførsel af omvalg. Regler om dette er som nævnt ovenfor først kommet i 2014.

…

3.4.1. Materiale fra april 2011 med tilbud om omvalg

Fokus i omvalgsmateriale var generelt i branchen og således også ved Pensionsvalg 2011 på rente, afkast samt det helt afgørende; at kunden med omvalg til markedsrente slap ydelsesgarantien, og dermed selv bar risikoen for faldende pensionsydelser. Baggrunden var at det ville være på dette område, at kundens risiko ville adskille sig mest fra det tidligere produkt med ydelsesgaranti og gennemsnitsrente, og at det ville have størst økonomisk betydning for kunden.

Selskabets fokus på risikoen som var forbundet med udsving i afkastet var helt i overensstemmelse med praksis for omvalg i pensionsbranchen i 2011, hvor der ligeledes blev fokuseret på investeringsform.

Baggrunden var dels en forventning om at det fremtidige afkast kunne rumme stigninger i levetiden og dels at praksis, som anført ovenfor, var at fokusere på risikoen ved investeringsafkast samt oplyse om at den samlede ydelsesgaranti bortfaldt.

Det fremgår brev med faktaark (Bilag 9), som klager modtog i april 2011 som led i Pensionsvalg 2011, at FSP Pensions bestyrelse anbefaler:

*'at du skifter investeringsform til markedsvilkår, selvom det betyder, at **du skal opgive din ydelsesgaranti.'***

I faktaark (Bilag 9) fremgår det, at der ved overgang til markedsvilkår ikke er nogen forudsat grundlagsrente og ingen garanti for en given pensionsydelse.

Det fremgår videre, at der i gennemsnitsrentemiljøet sker en udjævning af afkastet, mens kunden på markedsvilkår overtager risikoen for udsving, og derved får det direkte afkast i de gode år såvel som i de dårlige år. FSP Pension anbefalede pensionistkunderne en forsigtig risikoprofil, hvor sandsynligheden for, 1) at afkastet blev negativt, og 2) at pensionen derfor ville blive nedsat ved den årlige regulering pr. årsskiftet, var begrænset.

Under overskriften 'Beregninger' fremgår det igen af Bilag 9, at der på markedsvilkår ikke er nogen garanteret ydelse. Det anføres videre, at der på FSP Pensions hjemmeside kan foretages forskellige 'vejledende eksempelberegninger'.

På svarblanketten (Bilag 9), som blev underskrevet af de klagere som valgte om, og som udgør klagernes accept af at ville skifte fra gennemsnitsrente til markeds-renteprodukt:

'Jeg har læst** det fremsendte FSP-materiale og har orienteret mig om Pensionsvalg 2011 på www.fsp.dk/Pensionsvalg2011, herunder om mine muligheder for valg mel/em risikoprofiler, investeringsform **og er bekendt med, at et skift af investeringsform betyder, at min ydelsesgaranti bortfalder.

***Valget er bindende,** fra FSP modtager dit valg, og det effektueres med virkning pr. den 1. juni 2011.'*

Sammen med brev og faktaark blev udsendt brochure (Bilag 10 og 11), hvoraf fremgår:

I Bilag 10 og 11 side 5 øverst omtales *'Yderligere krav om investeringsanalyse, administration og **øgede levetider.**'*

Og videre:

'Hvis du vælger at skifte investeringsform til markedsrente, er din pension ikke længere omfattet af kravene i Solvens II til øget sikkerhed. Dermed ***undgår du de øgede omkostninger og udgifterne til ydelsesgarantien.*** *Der skal ikke opbygges en stor kapitalbuffer, og vi kan investere din pension langt mere optimalt og langsigtet.*
Uden ydelsesgarantien hæfter du selv for et eventuelt tab, men får bedre investeringsmuligheder. Erfaringen viser, *at der over tid er positivt afkast på markedsrente og dermed en større pension.* ***Vi kan blot ikke garantere dig, at det vil blive sådan.*** *Men vi kan henvise til, at der historisk set har været større afkast på markedsrente end på gennemsnitsrente. Og alt tyder på, at den forskel bliver mere udtalt fremover på grund af de skærpede lovkrav til din nuværende pension.'*

side 6 øverst, fremhævet med stor skrift:
'Skærpede kapitalkrav, høje omkostninger til afdækning af garantierne og ***længere levetider*** *vil sætte opsparing til gennemsnitsrente under pres.'*

Det bemærkes i relation til ovenstående, at der i markedsrente ikke er hensættelser til øget levetid. Forventede levetider indgår dog som en forudsætning ved beregning af pensionen for risikofællesskabet af pensionister. Beregning sker blot hvert år på baggrund af de til enhver tid gældende forudsætninger, mens beregning i gennemsnitsrente sker ved tegning ud fra de forudsætninger, som er gældende der.

side 9:
'Vi har ikke tidligere tilbudt pensionister et omvalg til markedsrente. Det skyldes, at ***der ikke i markedsrente er en aktuarmæssig ydelsesgaranti, og at pensionen derfor kan blive nedsat.'***

'De skærpede krav i fremtiden til sikkerhed for traditionelle ordninger - se s. 4 og 5 - betyder imidlertid, at afkastet i traditionel opsparing må forventes at blive noget lavere end i markedsrente til Lav Risiko, som det allerede har været tilfældet de seneste par år [...]. Det er derfor, vi forudser, at det i fremtiden kan blive vanskeligt at regulere pensionen.
Pensionens størrelse ***og din forventede restlevetid skal overvejes, inden du træffer dit valg. Jo mere 'luft" du har i din privatøkonomi og jo længere du forventer at leve, jo større råderum har du til at tilpasse dig den nedsættelse af pensionen,*** *som kan blive konsekvensen af et negativt afkast':*

De klagere, som benyttede sig af muligheden for at vælge om benyttede sig ikke af muligheden for fortrydelse i den efterfølgende fortrydelsesperiode.

3.4.2. Brev af 14. juni 2011 med supplerende oplysninger
Under omvalget gennemførte Finanstilsynets forbrugerkontor, som bl.a. har ansvaret for reglerne om god skik i finansielle virksomheder, en god skik inspektion i selskabet med fokus på Pensionsvalg 2011. Finanstilsynet gennemgik omvalgsmaterialet og pålagde selskabet, at udsende yderligere information til kunderne, med henvisning til, at materialet ikke fandtes tilstrækkeligt afbalanceret. Vi vedlægger brev af 18. maj 2011 (Bilag 13).

Finanstilsynet har ved mail af 21. november 2011 til selskabet (Bilag 17) meddelt, at:

'Jeg talte med … den 11. november 2011. Jeg fortalte ham, at vi ikke har nogen udeståender i forhold til det gennemførte omvalg i FSP. Jeg kender fortsat ikke de endelige formuleringer i den rapport om omvalg, som Finanstilsynet arbejder på.'

Finanstilsynet påtalte ikke under inspektionen, at omvalgsmaterialet manglede oplysninger om levetidsforudsætninger, jf. således også Finanstilsynets afsluttende rapport af 16. februar 2012 (Bilag 19). Det fremgår af side 4, at:

'Som resultat af inspektionen har Finanstilsynet behandlet en sag om FSP's omvalgsmateriale i forbindelse med omvalget i forsommeren 2011. Inspektionen har ikke givet anledning til yderligere reaktioner fra Finanstilsynets side.'

Selskabet tager dette som udtryk for, at vi - efter den daværende målestok - agerede markedskonformt ved at fokusere på afkastproblematikken i omvalgsmaterialet.

På baggrund heraf blev nyt brev udsendt d. 14. juni 2011 til alle kunder, der havde valgt om (Bilag 16).
…
I brevet fik kunderne ny mulighed for at fortryde omvalg frem til 30. juni 2011. Ingen af klagerne har benyttet denne mulighed.

I forbindelse med Pensionsvalg 2011 modtog alle kunder, som valgte om en omvalgsbonus på 2 pct. Beslutningen om en fælles sats var blandt andet baseret på de solidariske fællesskabsprincipper som gjaldt for gennemsnitsrenteproduktet. Udover de 2 pct. i omvalgsbonus eftergav selskabet medlemmerne en skyggekonto på knap 1.4 mia. kr. svarende til 15 pct. af de omvalgte hensættelser. De hensættelser, der ud over omvalgsbonus på 2 pct., vedrørte levetider ved Pensionsvalg 2011 blev overført til egenkapitalen.

3.5. Efter Pensionsvalg 2011

3.5.1. Implementering af Levetidstidsmodel
Den 19. maj 2011 modtog selskabet specifikation af statistisk model fra Finanstilsynet, hvorefter selskabet kunne påbegynde implementering, som krævede større systemmæssige ændringer såvel for statistisk test og beregning af egne levetider som for beregning af hensættelser på kalendertidsafhængige levetider.

Ved modelberegningen pr. 1. juli 2011 sås en mindre forskel mellem det daværende FSP Pensions markedsværdigrundlag for 2010 og modeldødeligheden. Denne var imidlertid ikke kendt på omvalgstidspunktet, hverken da det oprindelige materiale eller da det supplerende materiale blev udarbejdet. Den statistiske analyse førte til, at selskabet ved udgangen af 2011 styrkede sit markedsværdigrundlag med yderligere 50 mio. kr. som følge af ændringer i forventningen til levetidetider. Dette fremgår af side 24 nederst i årsrapporten for 2011 (Bilag 8), og skal sammenholdes med, at selskabets samlede hensættelser udgjorde mere end 9 mia. kr. Der er således under alle omstændigheder tale om en meget begrænset økonomisk konsekvens.

Den 1. juli 2011 indsendte selskabet redegørelse til Finanstilsynet med dispensation til 1. september 2011. Redegørelse for stigning i hensættelserne pga. nye levetider efter Finanstilsynets model blev indsendt til Finanstilsynet den 31. august 2011.

Den 21. december 2011 anmeldte selskabet nye levetider, jf. Finanstilsynets model.

3.5.2. Brev til pensionister 2011

Medio december 2011 modtog alle daværende pensionister i det tidligere FSP, det vil sige Gruppe 1 og 2 i Bilag 1, et brev, som omhandlede kommende års regulering af ydelser. Brevet er vedlagt som Bilag 18. Heraf fremgik:

…

3.5.3. Brev til pensionister 2012

I december 2012 udsendte selskabet atter brev om det kommende års regulering af ydelsen (Bilag 20) til alle pensionister pr. 1. december 2012. Heraf fremgår:

…

3.5.4. Finanstilsynets afgørelse af 2. april 2014

Selskabet gennemførte i august 2013 omvalg fra gennemsnitsrente til markedsrente for kunder med markedsrente i det tidligere AP Pension.

Samtidig modtog selskabet via Finanstilsynet henvendelser fra enkelte kunder, som var utilfredse med størrelsen af deres pensionsprognoser. Det blev i den forbindelse klart for selskabet, at ikke alle kunder under Pensionsvalg 2011 havde fået den fulde værdi af de garantier, der tilhørte kundegruppen for så vidt angår hensættelserne til levetidsrisikoen.

Selskabets bestyrelse besluttede derfor i december 2013, at hensætte et større beløb til kompensation ud over de 2 %, som blev givet kollektivt af FSP i 2011.

Selskabet var i efteråret 2013 og vinteren 2014 i tæt dialog med Finanstilsynet om metoderne for beregning af en sådan kompensation med henblik på at sikre, at en kompensationsmodel blev rimelig for alle kunder i selskabet. På grund af sagens principielle og bagudrettede karakter, blev sagen forelagt Det Finansielle Råd på et møde, hvor bl.a. også Forbrugerombudsmanden deltog.

…

Det fremgår af afgørelsen, at Finanstilsynet tillige har vurderet, om selskabet ved omvalget overholdt FiL § 43 om god skik. Finanstilsynet har i afgørelsen anført:

'Omvalgsmaterialet adresserede imidlertid ikke eksplicit, at medlemmet med et ja til at overgå fra et garanteret til et ugaranteret produkt, også opgav en garanti for, at ændrede levetidsforudsætninger ikke kan nedsætte den garanterede ydelse.'

Finanstilsynet har imidlertid ikke fundet anledning til at inddrage dette forhold i selve afgørelsen. Finanstilsynet mener således ikke, at det var i strid med god skik, at FSP Pension ikke oplyste kunderne om levetidsrisikoen i forbindelse med omvalget.

Selskabets model viste, hvilken samlet økonomisk kompensation, der ville havde stillet de enkelte omvalgte kunder rimeligt ved omvalget i 2011 ud fra de forhold, der var gældende og den viden, selskabet havde i 2011. Modellen indebar, at flertallet af de kundegrupper, der deltog i omvalget i 2011, ansås for at være tilstrækkeligt kompenseret ud fra forholdene i 2011, og derfor **ikke** har ret til yderligere kompensation.

Selskabet konstaterede, at et mindretal af de omvalgte kunder ikke var blevet rimeligt kompenseret for at overtage risikoen for øgede levetider i forbindelse med omvalget.

Selskabet bestrider, at påtalen fra Finanstilsynet 'er udtryk for en stærk kritik af AP Pension og det tidligere FSP for ikke at have fulgt reglerne for omvalgene i relation til at udbetale merhensættelser til forventede længere levetider', som anført af klagerne.

3.5.5. Breve til pensionister 2014

Den 20. januar 2014 udsendte AP Pension brev om regulering af pensionsydelsen pr. 1. april 2014 til alle daværende pensionister fra det tidligere FSP. Brevene er vedlagt i 3 varianter som Bilag 21-23. Med brevene blev den udjævningsmodel, som var varslet i brevene fra 2011 og 2012 gennemført, og regulering af pensionerne varslet. Ca. 85 % af pensionisterne skulle reguleres ned med op til 5%, ca. 5 % skulle reguleres op med op til 8 % og ca. 10 % blev ikke reguleret. Pensionisterne blev samtidig inviteret til informationsmøder 4 steder i landet, som blev gennemført i løbet af januar og februar 2014.

På baggrund af klage fra … [klagernes repræsentant] på vegne af berørte kunder, bad Finanstilsynet selskabet den 23. januar 2014 om en redegørelse for reguleringsbrevene (Bilag 24). Selskabet besvarede henvendelsen ved brev af 6. februar 2014 (Bilag 25), og Finanstilsynet lukkede ved afgørelse af d. 24. marts 2014 (Bilag 26) sagen,
…
Brevene gav således ikke Finanstilsynet anledning til kritik af brevenes indhold eller ordlyd.

Selskabet har efterlevet Finanstilsynets afgørelse af 2. april 2014 (bilag 27), idet

1. selskabet har opgjort og fordelt de hensættelser, som vedrørte levetidsforlængelsen til de kunder, som ikke ved Pensionsvalg 2011 blev kompenseret rimeligt for at overtage levetidsrisikoen i overensstemmelse med den af Finanstilsynet godkendte model,

2. selskabet den 27. juni 2014 sendte breve (Bilag 30 og 31) til kunder, som havde valgt om i 2011, med oplysning om de ville modtage kompensation eller ej, samt

3. selskabet ved brev af 12. december 2014 har sendt brev til kunder om kompensation. Da der findes mere end 150 brevvarianter vedlægges Bilag 32 og 33 som eksempler på disse breve.

For fuldstændighedens skyld bemærkes, at nogle få hundrede kunder, som har policer med helt særlige forhold, ikke er blevet orienteret og kompenseret inden udgangen af 2014, da deres policer er under manuel håndtering.

I brev af 12. december 2014 (Bilag 32 og 33) orienteres pensionister i markedsrente tillige om evt. regulering af pensionsydelserne pr. 1. april 2015, samt i hvilket omfang pensionisterne kan forvente yderligere regulering som følge af den reguleringsmekanisme og på baggrund af allerede kendt behov for regulering.

4. Mulighed for at tilsidesætte Pensionsvalg 2011 som ugyldigt
Ved Pensionsvalg 2011 har klagerne indgået aftale med selskabet, hvorefter klager har opgivet sin ydelsesgaranti og valgt at fortsætte sin pensionsopsparing i forsikringsklasse III, jf. FiL bilag 7. Grundlaget for aftalen er det samlede materiale, som selskabet har udsendt til klager, med oplysninger om Pensionsvalg 2011 og konsekvenserne heraf.

Aftaler er efter dansk ret bindende, og da klager ikke har benyttet fortrydelsesretten hverken i april eller juni 2011, er aftalen bindende efter udløbet af den seneste fortrydelsesret den 30. juni 2011.

Dansk ret anerkender, at en aftale i særlige tilfælde tilsidesættes, hvis der foreligger en ugyldighedsgrund, som fx umyndighed, vold, fejlskrift mv. Der ses ikke at foreligge sådanne forhold, at aftalen kan tilsidesættes efter aftalelovens regler herom.

Derudover er det antaget i retspraksis, at en aftale kan blive tilsidesat i særlige tilfælde, hvor løftegivers - dvs. i denne sag klagernes - væsentlige forudsætninger for aftaleindgåelsen er bristede eller urigtige. Det er dermed langt fra alle tilfælde af bristede eller urigtige forudsætninger, der medfører at løftegiver kan frigøres for løftet.

I udgangspunktet kan klagerne ikke blive frigjort af deres omvalg, blot fordi en eller flere forudsætninger, som de hver især lagde til grund for deres valg, svigter eller er urigtige. Klagerne må som udgangspunkt selv tage risikoen for, at forudsætninger svigter eller er urigtig. Dette udgangspunkt gælder, uanset om klager misforstod faktiske eller juridiske forhold, eller om disse forhold senere ændrer sig uventet.

For så vidt angår forudsætningslæren henvises til praksis og teorien herom, herunder som gennemgået i Mads Bryde Andersen i 'Grundlæggende aftaleret' 3. udg. s. 402ff (Bilag 37). Efter retspraksis er det en forudsætning for at tilsidesætte en i øvrigt gyldig aftale på baggrund af forudsætningslæren, at løftegiver (klagerne) kan sandsynliggøre, at:

1. aftalen er indgået på baggrund af urigtige eller bristede forudsætninger, og

2. den urigtige eller bristede forudsætning har været så væsentlig for løftegiveren (klagerne), at de hver især ikke ville have afgivet løftet (valgt om til markedsrente), hvis klagerne havde vidst, at forudsætningen ikke var til stede eller ville briste, og

3. løftemodtageren (i dette tilfælde FSP Pension/AP Pension) havde indset eller burde have indset, at der her var tale om en væsentlig forudsætning for løftegiver. Man taler om, at væsentligheden skal have været kendelig for løftemodtageren.

4. det ud fra en afvejning af de involverede hensyn kan anses for rimeligt at lægge risikoen for, at en forudsætning er urigtig eller svigter på løftemodtageren (dvs. FSP Pension/AP Pension). Det kan også udtrykkes således, at 'forudsætningen skal have været relevant'.

4.1. Er der forudsætninger, som er bristede elle urigtige?
Klagerne påstår, at de ved deres valg lagde til grund, at omvalget alene var et omvalg af investeringsformer, og at det stod klart, at der kunne være år med negativt afkast. Klagerne anfører, at selskabet undlod at omtale, at risikoen ved længere levetider ved valget overgik fra selskabet til det enkelte medlem, og at hvis dette havde været oplyst, og klagerne havde kendt konsekvenserne heraf, ville de ikke have valgt om.

Indledningsvis bemærkes, at man kun meningsfyldt kan tale om bristede eller urigtige oplysninger, hvis løftegiver (klager) ikke på aftaletidspunktet havde kendskab til de rigtige og fuldstændige oplysninger.

4.1.2. Klart for klagerne at ydelsesgarantien bortfaldt og at ydelsen kunne falde
Det er selskabets opfattelse, at klagerne har været fuldt orienteret om, at Pensionsvalg 2011 medførte, at deres tidligere ydelsesgaranti bortfaldt, og at deres ydelser kunne blive nedsat som følge heraf.

Allerede fordi selskabet har anvendt begrebet 'ydelsesgaranti', som dækker alle garantier på ydelsen, og ikke 'rentegaranti', som dækker selve afkastgarantien, burde det have væ-

ret klart for klagerne, at der var andre forhold end afkastet, som kunne føre til nedsættelse af ydelsen.

Hertil kommer at produkter i markedsrente indebærer, at alle elementer er ugaranterede. Der er tale om et kendt, sædvanligt og gennemprøvet produkt, som har været udbudt som standardprodukt i danske pensionsordninger i hvert fald siden årtusindeskiftet. Klagerne er alle tidligere bankfolk og må derfor formodes at have et større kendskab til finansielle produkter, som fx markedsrenteprodukter, end mange af selskabets andre kunder.

Selskabet har tydeligt og gentagne steder i omvalgsmaterialet (Bilag 9-12) oplyst kunderne om, at deres ydelsesgaranti bortfaldt, og at ydelserne ville kunne falde som følge heraf. Selskabet finder det derfor dokumenteret, at klager i forbindelse med omvalget vidste, at konsekvensen af omvalg ville være, at:

- klager ikke længere har nogen ydelsesgaranti,
- pensionen kunne blive nedsat,
- klager selv bærer risikoen for tab og tilsvarende oppebærer gevinster ved højt afkast.

Samtidig er produktet således sammensat, at det faktisk er afkastets størrelse i det enkelte år og det forventede afkast, som medfører, at pensionerne falder, fordi afkastet ikke er tilstrækkeligt til at dække de ugaranterede faktorer i beregningsgrundlaget.

Vi medgiver, at fokus i omvalgsmaterialet har været på risikoen ved afkastet, og at levetider ikke er udtrykkeligt omtalt. Baggrunden er, at der netop afkastet udgør langt den største risiko ved markedsrente, da ethvert tab reducerer depotet og dermed kan have meget vidtrækkende betydning for pensionsydelsen, mens de øvrige beregningsfaktorer i beregningsgrundet ikke reducerer depotet og derfor har langt mindre betydning.

AP Pension henleder opmærksomheden på, at klagerne med deres omvalg har frasagt sig ydelsesgarantien, og har dermed accepteret at overtage risikoen for fald i ydelse/prognose. Ud fra betragtningen om det mindre i det mere, må en accept af at overtage den væsentlig mere sårbare markedsrisiko, som rummer risiko for selve opsparingen kunne rumme accept af risikoen ved beregning efter det til enhver tid gældende og anmeldte beregningsgrundlag, herunder med anvendelse af forventede levetider, henset til at ændringer i disse forudsætninger ikke indebærer risiko for tab på selve depotet.

Selskabet henviser til tidligere afgørelser om samme emne senest AFK 85178, hvor klager klagede over at selskabet ikke ville tilbageføre hendes ordning fra markedsrente til gennemsnitsrente. Klager havde modtaget samme omvalgsmateriale, som klagerne i denne sag. I afgørelsen udtalte Ankenævnet bl.a.:

'Det er endvidere Nævnets vurdering, at selskabet i det fremsendte materiale behørigt informerede klageren om risikoen ved at overgå til markedsrentepension, herunder bortfald af ydelsesgaranti.'

Som supplement hertil henvises til, at det på generalforsamlingen i 2011 (Bilag 7) blev sagt meget tydeligt, at ydelserne kunne falde på grund af levetider - vel at mærke i gennemsnitsrente. Formanden oplyste således på given foranledning:

'Jeg vil imidlertid gerne understrege, at vores advokats analyse af FSP's aftalegrundlag førte os til samme konklusion som Sampension - nemlig at der er tale om såkaldte ***genkaldelig aktuarmæssige garantier.*** *Det betyder på almindeligt dansk, at hvis det mod forventning skulle vise sig, at FSP Pension ikke kan leve op til de endelige kapitalkrav i Solvens II, har FSP mulighed for at rette henvendelse til Finanstilsynet og* ***anmode om at få garantierne fjernet.'***

Og videre fremgår:
' .. Hvis omvalget ikke bliver en succes, kan det ultimativt betyde, at FSP må kontakte Finanstilsynet. Dette ***kan resultere i, at garantierne fjernes helt, eller dækningerne nedsættes,*** *således at solvenskravene kan overholdes.'*

Det må på denne baggrund have stået klagerne klart, at når ydelserne kunne blive nedsat i gennemsnitsrente kunne dette også ske i markedsrente.

4.1.3. Klart for klagerne at beregningsgrundlaget kunne ændres
…
Det var … ikke ukendt for klagerne, at deres ydelser var beregnet ud fra et beregningsgrundlag. Det anmeldte beregningsgrundlag indeholder en lang række formler og forudsætninger, hvoraf levetidsforudsætninger blot er en af dem. Samtidig udtrykker formuleringen 'til enhver tid gældende' klart, at alle faktorer i beregningsgrundlaget kan ændres.
…
Selskabet bestrider, at klagerne ikke var informeret om levetidernes betydning for deres pensionsordning. Der henvises til omtalen af levetider i Bilag 6, hvor det meget klart fremgår, at de øgede levetidsforventninger ville sætte pensionsordningerne under pres, og til at levetiderne omtales flere steder i Bilag 9-12 og til, at det fremgår af klagers bilag A, at *'du beholder altså dine øvrige pensionsforhold og dækninger':* Selskabet finder på denne baggrund, at klagerne ikke med føje kan have antaget, at udfordringerne med øgede levetider ville forsvinde ved overgang til Markedsrente.

Selskabet finder samlet set ikke, at klagerne har godtgjort, at deres forudsætninger forud for Pensionsvalg 2011 er bristede eller urigtige.

4.2. Foreligger der væsentlighed?
Vi medgiver, at fokus i omvalgsmaterialet har været på risikoen ved afkastet. Dette forhold omtales også kort i Finanstilsynets afgørelse af 2. april 2014, men Finanstilsynet har ikke fundet anledning til påtale heraf.

Baggrunden for, at der er fokus på afkastet er, at netop afkastrisikoen udgør langt den største risiko for kunder med markedsrenteprodukter, da ethvert tab reducerer depotet. Kunden kan med andre ord miste sine opsparede midler, hvilket kan have meget vidtrækkende betydning for pensionsydelsen. I modsætning hertil vil faktorerne i beregningsgrundlaget - herunder levetidsrisikoen - ikke reducere depotet og har derfor langt mindre betydning. De beregningsfaktorer, som med Pensionsvalg 2011 blev ugaranterede, blev derfor af selskabet anset for det mindre i det mere. Kunderne har således ikke mistet nogen værdi af deres opsparing.

Desuden havde levetidsrisikoen i 2010/2011 ikke samme betydning, som i dag. Den blev derfor anset for mindre væsentlig i forhold til muligheden for et højere afkast i markedsrente. Et omvalgsmateriale skal kun oplyse om væsentlige fordele og ulemper.

Der var ikke i 2011 lovregler eller administrative forskrifter om omvalg. Disse er først kommet i 2014 med lov om finansiel virksomhed § 60 A. Og først i forbindelse med Finanstilsynets udtalelse af 11. december 2014 er der kommet retningslinjer om oplysninger om levetidsrisikoen ved omvalg.

Det har efter selskabets opfattelse formodningen i mod sig, at klagere, som har modtaget reguleringsbreve i 2011 eller 2012 ikke allerede dengang fandt anledning til at reagere, dersom forudsætningen omkring overtagelse af levetidsrisiko var så væsentlig og bestemmende for klagerne, som klagerne anfører.

Selskabet bestrider på denne baggrund at netop levetidsforudsætningerne har været en bestemmende, væsentlig forudsætning for kunderne ved omvalget.

4.3. Har oplysninger om levetidsrisikoen været bestemmende for klagerne?

…

Selskabet mener, at det har formodningen mod sig, at forholdet skulle have været bestemmende, når kunderne har modtaget værdien af deres garantier, herunder i henhold til Finanstilsynets afgørelse af 2. april 2014, værdien af den garanti, der var knyttet til den daværende levetidsforlængelse.

Dette gælder for alle klagere, men så meget desto mere for de klagere, som ikke har fået deres pensionsydelser reguleret ned.

4.4. Vidste eller burde selskabet vide at væsentlige forudsætninger hos kunderne var bristet eller urigtige?

4.4.1. Skjulte selskabet oplysninger om levetidsrisiko?

Klagerne anfører, at selskabets ledelse har skjult oplysninger for kunderne i forbindelse med omvalget. Selskabet bestrider, at dette er tilfældet, da selskabet har fremlagt et omfattende omvalgsmateriale, har udarbejdet spørgsmål-svar på hjemmeside og har deltaget i informationsmøder om Pensionsvalg 2011.

Det er selskabets opfattelse, at ledelsen loyalt har delt de oplysninger, som de selv havde forud for Pensionsvalg 2011. Således var det ikke klart hverken for den ansvarshavende aktuar eller ledelsen, hvilken betydning Finanstilsynets varslede levetidsbenchmark ville få for beregning af ydelserne, da analysen først kunne gennemføres efter at Pensionsvalg 2011 var gennemført på grund af manglende oplysninger fra Finanstilsynet og It-udvikling.

Selskabet forventede i 2011, at et forventet højere afkast ville kunne dække de øgede levetider, der kunne forudses på daværende tidspunkt.

Levetiderne i FSP Pensions daværende markedsværdigrundlag (2010) var i tråd med såvel andre sammenlignelige selskaber, herunder AP Pension, som med Finanstilsynets benchmark 2010.

Dette underbygger, at FSP Pension på tidspunktet for gennemførelsen af omvalget var berettiget til at lægge til grund, at det anvendte markedsværdigrundlag var robust og betryggende.

Til støtte for, at selskabet ikke eksplicit burde have inddraget risikoen forbundet med ændrede levetidsforudsætninger i omvalgsmaterialet, henvises yderligere til, at selskabet på tidspunktet for omvalget var berettiget til at lægge til grund, at selskabets levetidsgrundlag var robust.

Samtidig kunne selskaberne ikke forudse, at Finanstilsynets nye levetidsbenchmark ville medføre en stigning i den forventede restlevetid, som for mænd modsvarer stigningen i de foregående 50 år, ligesom ledelsen ligeså lidt som alle andre kunne forudse, at renteniveauet ville fald til et niveau, som ikke tidligere er set i nyere tid. Ledelsen kunne derfor heller ikke forudse, at levetidsforudsætningerne derfor ville få en større betydning end antaget forud for Pensionsvalg 2011.

4.4.2. Udarbejdelse af omvalgsmaterialet
Selskabets ledelse havde dertil udfoldet store bestræbelser på at udarbejde et fyldestgørende og retvisende omvalgsmateriale og havde bl.a. søgt at sikre at dette også var tilfældet ved at lade en uvildig, ekstern advokat, …, gennemgå materiale. Da denne fandt materialet retvisende og fyldestgørende og udtrykkeligt udtalte, at der ikke var udeladt informationer, der var væsentlige for medlemmernes beslutning om omvalg, kunne selskabets ledelse gå ud fra, at væsentlige forhold var overset.

Under Finanstilsynets god skik inspektion i foråret 2011, gennemgik Finanstilsynets Forbrugerkontor alt omvalgsmaterialet, og bad selskabet ændre dette, eftersom Finanstilsynet ikke fandt materiale balanceret nok. Da selskabet udsendte nyt materiale på baggrund af Finanstilsynets kommentarer, og da Finanstilsynet efterfølgende har meddelt, at de ikke havde yderligere bemærkninger (Bilag 17 og 19), måtte selskabet have føje til at tro, at alle væsentlige forhold var oplyst og afdækket. Det gælder så meget mere, når Finanstilsynet, som netop i 2011 havde stort fokus på levetider, ikke stillede krav om oplysninger om levetidsrisikoen ved sin gennemgang af omvalgsmaterialet.

Selskabet finder ikke, at der er tale om en generel og væsentlig forudsætning hos vores kunder. Selskabet har mere end 50.000 kunder i markedsrente, heraf 12.000 kunder fra det tidligere FSP, som har gennemført samme omvalg ud fra samme oplysninger. Ud af de 12.000 kunder har ca. 350 i løbet af 2014 tilkendegivet, at netop levetiden var en væsentlig forudsætning for dem. Selskabet finder på denne baggrund heller ikke, at forudsætningen burde have været kendelig for selskabet.

På denne baggrund er det selskabets opfattelse, at det ikke i 2011 var kendt eller burde have været kendt for ledelsen i det daværende FSP Pension, at forudsætningen om, at klagerne ved omvalget overtog risikoen for levetiderne på tidpunktet for Pensionsvalg 2011 var så væsentlig, at kunderne ikke ville gennemføre omvalget, hvis dette havde været klart for klagerne.

4.5. Er det rimeligt at lade selskabet bære risikoen for evt. urigtige eller bristede forudsætninger?

4.5.1 Selskabet kunne ikke forudse den fremtidige udvikling
Baggrunden for at klagerne nu gør gældende, at deres forudsætninger om levetider er bristede eller urigtige, er en kombination af, at Finanstilsynet efter omvalget i 2011 har øget levetidsbenchmark betydeligt, og et verdensomspændende rekordlavt renteniveau.

Selskabet finder ikke, at det ville være rimeligt, at pålægge selskabet disse risici, som ingen kunne forudse ved Pensionsvalg 2011.

4.5.2 Finanstilsynet har ikke kritiseret omvalgsmaterialet
I forbindelse med Pensionsvalg 2011 gennemførte udbad Finanstilsynets Forbrugerkontor sig en række oplysninger og ved brev af 18. maj 2011 (Bilag 13) pålagde Finanstilsynet selskabet at udsende nyt og mere balanceret omvalgsmateriale.

Herudover var Finanstilsynets Livkontor involveret i omvalget, i det Finanstilsynet ved brev af 30. maj 2011 (Bilag 15) udbad sig en redegørelse for selskabets beregning af kursværn. Henvendelsen blev besvaret samme dag, og sagen gav ikke anledning til kritik fra Finanstilsynet. Selskabet henviser til, at Finanstilsynet 2 gange i løbet af maj 2011 var inddraget i Pensionsvalg 2011, og ikke fandt yderligere anledning til kritik af omvalgsmaterialet efter den finansielle lovgivning, herunder blev forholdet omkring levetider slet ikke berørt til trods for at Finanstilsynet netop i foråret 2011 havde fokus på den netop udsendte levetidsbenchmark.

Selskabet henviser endvidere til, at Finanstilsynet heller ikke har kritiseret omvalgsmateriale i forbindelse med tilsynssagen i 2014.

4.5.3 Kunderne er blevet fuldt kompenseret
Selskabet henviser videre til, at kunderne, der valgte om i 2011, er blevet kompenseret for de hensættelser, der var på levetider på tidspunktet for omvalg, jf. Finanstilsynets afgørelse af 2. april 2014 (Bilag 27). Disse hensættelser var udtryk for de i 2011 forventede forøgede
levetider.

Kompensationsmodellen er drøftet med Finanstilsynet, der har fundet den rimelig, jf. afgørelsen. Kompensationen indebærer, at de i øvrigt tilstrækkelige hensættelser, der var foretaget i 2011 til afdækning af levetidsrisikoen, er udbetalt til klagerne. Derved er klagerne blevet fuldt kompenseret for de i 2011 forventede levetidsmæssige konsekvenser af omvalget.

4.5.4 Det vil være uforholdsmæssigt dyrt at tilbageføre klagernes pensionsordninger
Selskabet gør gældende, at det ikke vil være rimeligt at lade selskabet bære risikoen for en annullering af Pensionsvalg 2011, fordi der foreligger umulighed med at genanskaffe de aktiver, som lå til grund for gennemsnitsrenteproduktet til samme eller lavere pris. Hvis det overhovedet er muligt, vil det belaste selskabet med en uforholdsmæssig stor økonomisk byrde i forhold til kundernes evt. gevinst ved annullering.

Baggrunden er, at selskabet er og var 100 pct. kundeejet, og der er derfor kun de andre kunder til at betale for en evt. annullering.

Pensionsordninger i såvel gennemsnitsrente som markedsrente baserer sig på værdipapirer, som selskabet anskaffer for de forsikredes midler. Sammensætningen af aktiver afspejler aftalen og den risiko, der er for de pågældende pensionsordninger. Således vil aktivsammensætningen i gennemsnitsrente adskille sig markant fra markedsrente, hvilket jo netop var hovedargumentet for Pensionsvalg 2011. Ved omlægning til markedsrente blev aktiverne, som var anskaffet til gennemsnitsrente, afhændet til fordel for aktiver med bedre afkastmulighed. Det udgør en særlig udfordring, at der er forløbet mere end 3 år

med store udsving på finansmarkeder og en til stadighed faldende rente, som nu er blevet negativ, siden afhændelsen af de aktiver, der lå til grund for klagernes gennemsnitsrenteprodukt.

4.5.5 Hvis klagerne får ret til at fortryde, er de også sluppet for investeringsrisikoen
Hvis klagerne får medhold i at aftalen om Pensionsvalg 2011 ikke er bindende og derfor skal tilbage til garanterede ydelser, vil det betyde, at klagerne også er sluppet for investeringsrisikoen på et tidspunkt, hvor denne risiko er blevet realiseret med lave renteprognoser, hvilket vil være urimeligt overfor de øvrige kunder og i strid med FiL § 21.

Selskabet finder, at der må udvises særlig forsigtighed med at tilsidesætte aftaler om markedsrente, da risikoen for retrospektiv spekulation hos kunden er særlig stor. Derfor er der ingen lovpligtig fortrydelsesret efter forsikringsaftalelovens § 97a, fordi lovgiver ved folketingsbehandlingen fandt, at risikoen for spekulation var for høj.

5. Levetider
Klagerne påstår, at selskabet ikke i 2011 havde gennemført tilstrækkelige hensættelser til at imødegå forventede længere levetider.

Indledningsvis bemærkes, at regulering af selskabets beregningsgrundlag og hensættelser er underlagt FiL, og dermed Finanstilsynets jurisdiktion. Det er umiddelbart selskabets opfattelse, at Ankenævnet ikke kan træffe afgørelse om emnet med henvisning til vedtægtens § 2, stk. 7.

Vi finder dog anledning til at bemærke, at FSP allerede i marts 2011 havde anmeldt nyt tekniske grundlag, hvor der var taget højde for de levetidsforbedringer, som kunne forudses forud for omvalget i beregningsgrundlag og hensættelser.

Det fremgik af formandens beretning på generalforsamling i 2011, at:

'FSP's nettoresultat for 2010 blev et underskud på 585 mio. kr. Det skyldes dels en udligning af kurstabene under Finanskrisen på 528 mio. kr., dels de skærpede kapitalkrav, som har medført en ***styrkelse af pensionshensættelser*** *til markedsværdi på 570 mio. kr. som følge af det faldende renteniveau* ***og den stigende levealder.'***

Det var vurderingen ud fra den viden, ledelsen havde forud for Pensionsvalg 2011, at det højere afkast, som var forventet i markedsrente, ville kunne rumme de da kendte levetidsforbedringer. Den omstændighed, at langt de fleste af FSP-kunderne havde en forholdsvis beskeden vægtet grundlagsrente på 2,75 % eller lavere indebar, at der under normale afkastforhold måtte forventes et afkast, der lå over grundlagsrenten, og som derfor kunne anvendes til at finansiere eventuelle stigninger i levetid.

Finanstilsynets benchmark blev implementeret i selskabet ved anmeldelse af 31. august 2011, og først da havde selskabets aktuar og ledelse overblik over konsekvenserne af 2011-benchmarket.

Dødeligheder fastsat efter Finanstilsynets levetidsmodel blev første gang anvendt til opgørelse af hensættelser pr. 31. december 2011. For dødeligheden anvendes kønsspecifikke forudsætninger, som er fremkommet i den statistiske analyse, som FSP Pension udarbejdede og indsendte til Finanstilsynet den 1. juli 2011.

AP Pension anvender ved beregningen af pensioner og prognoser Finanstilsynets levetidsbenchmark tilpasset de særlige erfaringer, AP Pension har i forhold til levetiderne blandt AP Pensions kunder, og Finanstilsynet har ved afgørelse af 2. april 2014 (Bilag 27, s. 8) vurderet, at AP Pensions tegningsgrundlag er *'betryggende i forhold til risikoelementet dødelighed, jf. FIL § 21, stk. 1 og § 20, stk. 1, nr. 2.'*

Klagerne henviser til nyhedsbrev fra 2013 (fremlagt som klagers Bilag H). I nyhedsbrevet sammenlignes levetidsfaktor fra tegningsgrundlaget i 2011 i gennemsnitsrentemiljøet hos det tidligere FSP med levetidsforudsætninger på markedsværdigrundlaget i AP Netlink i 2013. Da teksten er misvisende i forhold til de levetidsforudsætninger og -hensættelser, der i 2011 var i FSP Pension, har selskabet fjernet artiklen, idet den ikke giver et korrekt billede af forholdene.

Klagernes påstand om, at der ikke forud for Pensionsvalg 2011 var taget højde for de levetidsforøgelser, som på daværende tidspunkt kunne forudses, er således ikke korrekt.

6. Passivitet
Dersom det faktisk havde været en væsentlig og bestemmende - men ukendt forudsætning for klagerne i Gruppe 1 og 2, at 'ugaranteret ydelse' også indebar andet end risiko for afkast, har klagerne siden den 10. december 2011 haft meget konkret viden om, at en forlængelse af de forventede levetider ville kunne medføre nedsættelse af pensionsydelserne. Det fremgik således af en meddelelse (Bilag 18), som blev udsendt til alle pensionister medio december 2011, at:

'Dine udbetalinger vil i fremtiden tillige blive påvirket af stigende levetider, som betyder, at dine udbetalinger kan nedsættes, hvis vi forventer, at medlemmerne generelt lever længere og skal have udbetalt alderspension i flere år. Dette indarbejdes i den nye udjævningsmekanisme.'

Selskabet gør på denne baggrund gældende, at klagerne efter modtagelsen af reguleringsbrevet i 2011 ikke kan have været i begrundet tvivl om at de havde overtaget risikoen for bl.a. levetider. Det forhold, at de alligevel ikke reagerede overfor selskabet og fremførte synspunktet om bristede forudsætninger, taler for, at forudsætningen ikke var væsentlig.

Klagere, som var pensioneret inden 1. december 2012 modtog brev i december 2012 (Bilag 17) vurderes tilsvarende at have udvist ikke uvæsentlig passivitet efter modtagelsen heraf.

Det forekommer ikke oplagt, at ovennævnte klagere har noget grundlag for først i december 2014/januar 2015 at påberåbe sig bristede/urigtige forudsætninger. Selskabet finder, at det med reguleringsbrevene stod helt klart at andre forhold end afkastet kunne påvirke pensionen. Derfor burde klagerne have klaget allerede umiddelbart efter modtagelsen af brevene i Bilag 18 eller 20.

Passiviteten har i denne sag særligt vidtrækkende konsekvenser, da der jf. ovenfor foreligger umulighed med at genanskaffe de aktiver, som lå til grund for gennemsnitsrenteproduktet til samme eller lavere pris. Hvis det overhovedet er muligt, vil det belaste selskabet med en uforholdsmæssig stor økonomisk byrde i forhold til kundernes evt. gevinst ved annullering."

Klagernes repræsentant har i april 2015 fremsendt en række dokumenter med kommentarer til selskabets brev af 14/12 2014 og nye synspunkter. Nævnets sekretariat har udvalgt forskellige dele, der følger herunder.

Om Finanstilsynets rolle og de nye levetidsmodeller:

"**Vores påstand i forhold til vort hovedargument 1: Præcis i den periode, hvor FSP i perioden april - juni gennemfører sit store omvalg, præsenterer Finanstilsynet sin nye levetidsmodel. Parallelt med at FSP's medlemmer skal beslutte sig for et omvalg til markedsrente arbejder FSP på en redegørelse til Finanstilsynet om levetider.**

Det er vores opfattelse, at udeladelse af oplysninger om levetidernes betydning for den fremtidige pension i markedsrente og det forhold, at levetidsrisikoen ved et omvalg overgik fra FSP til medlemmet, er fuldstændig uacceptabelt.

I sin afgørelse af 2. april 2014 bekræfter Finanstilsynet at den manglende oplysning om at levetidsrisikoen ved omvalg fra gennemsnitsrente til markedsrente - var kritisabel.

På side 6 i AP pensions svarskrift påstås: 'at det ikke i 2011 var kendt eller burde være kendt for ledelsen i det daværende FSP pension, at forudsætningen om, at klagerne ved omvalget overtog risikoen for levetiderne på tidspunktet for Pensionsvalg var væsentlig for dem.'

Det virker ganske usandsynligt og passer heller ikke med den senere kritik fra Finanstilsynet (2.4.2014). I øvrigt påhviler bevisbyrden for en sådan påstand den, der fremsætter den, altså AP Pension.

IV - Finanstilsynet og FSP

FSP havde i periode 2007/08 og frem til omvalget i 2011 ikke været i stand til at pristalsregulere ydelser og pensioner, årsagen hertil var store omkostninger og beskedne afkast.

I perioden fra januar - april 2011 før omvalget var der relativ tæt kontakt mellem FSP og Finanstilsynet. Som det også fremgår af Bilag 10(AP) var et af temaerne omvalget kort tid efter.

Det af AP pension fremlagte svarskrift indeholder et meget spændende bilag 17. Dette bilag er en mail fra … til … begge medarbejde i Finanstilsynet. … fortæller i mailen, at han den 11. november 2011 havde talt med [APs direktør] og meddelt ham, at Finanstilsynet ikke havde nogen udeståender i forhold til det gennemførte omvalg i FSP.

Selvom fusionen mellem FSP og AP Pension først blev offentliggjort i marts 2012 tyder denne mail på at der allerede før 11. november var drøftelser mellem AP pension og FSP, og Finanstilsynet var medvidende herom. Ellers går vi ud fra at oplysninger om andre selskabers forhold ikke kan hentes hos Finanstilsynet.

Spørgsmålet er, om AP Pension og FSP allerede på tidspunktet for Omvalg 2011 var i tætte fusionsdrøftelser.

Hvad var formålet med direktør [APs direktør] henvendelse til … i Finanstilsynet (bilag 17 AP)?

…

Foreningen Pensionist i FSP har ved årsskiftet 2011/12 kritiseret at man i december 2011 for første gang nævner problematikken om levetider. I det udsendte brev nævnes, at forlængede levetider vil indgå i den nye udjævningsmekanisme (Bilag N)

Det er nu gået op for os, at fusionsdrøftelserne mellem FSP og *AP pension allerede var i gang i 2011 jfr. AP Pensions bilag* 17.

Allerede i maj 2011 er der kontakt mellem Finanstilsynet og FSP om levetider, hvilket betyder at FSP senest i det supplerende omvalgsmateriale kunne have fortalt medlemmerne, at man skulle være opmærksom på dette forhold.

…

Som det fremgår af henvendelsen til Finanstilsynet opfordrede vi til at de medlemmer som måtte ønske det, fik mulighed for at annullere omvalget og blive tilbageført til FSP Gennemsnitsrente, hvis god skik reglerne ikke var overholdt.

Påtalen af 2. april 2014 fra Finanstilsynet indeholder også en kritik af at medlemmerne ikke blev oplyst om det ændrede forhold, at ved omvalg til Markedsrente, så overgik risikoen fra FSP til det enkelte medlem. Dette skulle have fremgået af omvalgsmaterialet.

Der har tilsyneladende været drøftelser mellem AP Pension og Finanstilsynet idet man efter Foreningen FSP-medlem i AP Pension var blevet opmærksom på, at nogle medlemmer ikke havde fået fuld kompensation for levetider (alle fik 2 %). Der blev afsat omkring 170 mio. kr. til denne kompensation, der iflg. oplyst over for os blev delt mellem 13 - 15 % af medlemmerne.

Vi er meget i tvivl om denne beregning bygger på en objektiv dokumentation af forholdene. Vi skal anmode AP pension om at dokumentere fordelingen. Vi er især interesseret i at få dokumenteret.

1) Hvor meget kompensation er der givet til policer der har været hvilende i mere end 10 år
2) Hvor mange personer med hvilende policer har fået kompensation
3) Hvor meget kompensation er der givet til policer for medarbejdere der har været på deltid.
4) Hvor mange deltids medarbejdere har fået kompensation.
5) Hvor mange pensionister har fået kompensation
6) Hvordan har man beregnet sig frem til hvilke pensionister der skulle have kompensation

Og hvad er det i det hele taget Finanstilsynet/Det finansielle Råd og Forbrugerombudsmanden har nikket JA til."

Om de af omvalgets konsekvenser, der ikke vedrører levetidsforlængelse:

"**Belysning af omvalgets konsekvenser excl. konsekvenserne ved levetidsforlængelse.**
Påstande som AP Pension skriver i deres svarskrift af 20. marts 2015.

Side 3 C - klagere som ikke er pensioneret ikke har adgang til pensionsprognoser. *Dette er faktuelt forkert, siden FSP gik fra det såkaldte tilsagnssystem og indtil fusionen med AP Pension modtog alle medlemmer som ikke var pensioneret årsudskrift med prognose for pensionen ved hhv. 60 - 62 - 65 og 67 år.*

Side 4, 3.side afsnit - det er primært som følge af afkastet, at ydelserne er nedsat og at klagerne har oplyst, at dette var deres forudsætning for valget. *Klagerne var bevidste om, at negativt afkast i et enkelt år kunne betyde en reduktion i ydelse/pension. De afkast som FSP/AP Pension har præsteret i perioden 1. juli 2011 og indtil 31. december 2014 giver ingen mulighed for at reducere i pensionen. Med en grundlagsrente på 2,75 % hvortil kommer investeringsomkostninger var der intet grundlag for reduktioner i pensionen på baggrund af dårligt afkast.*

Side 5, 4. afsnit - Omvalg skete til et velkendt standardiseret pensionsprodukt. *Dette er faktuelt forkert, et standardiseret markedsrenteprodukt fandtes ikke i 2011, hvis dette havde været tilfældet, så havde det ikke været nødvendigt efter indgreb fra Finanstilsynet at skulle udsende supplerende informationsmateriale.*

Side 7 B - 2.3. - AP Pension har udbetalt kompensation til 15 % af dem som valgte om. Den samlede kompensation er på 170 mio. kr., - *Med bilagene Q1. Q5 og Q6 kan vi vise, at uagtet modtaget kompensation, så er pensionerne reduceret med 5 % pr. 1. april 2014, 5 % pr. 1. april 2015 og der er varslet yderligere nedsættelser på hhv. 10 og 11 %. For dem som ikke modtog kompensation er der også reduceret med 2 x 5 %, de yderligere varslingen om nedsættelser ligger på op til 17 % jfr. bilag Nz. Uagtet udbetaling af kompensation er pensionen nedsat med 20 - 21 % for medlemmer uden kompensation er nedsættelsen 24 - 27 %. Nedsættelsen kan være højere, se Q5 og Q6.*

Side 8 E - 2.6. *At et medlem ikke har ret til at få at vide hvordan ens pensionsydelse med baggrund i det depot man har, finder vi dybt uacceptabelt.*

Side 8 F - 2.7 *Det virker uklart hvad der står i dette afsnit, men umiddelbart får man opfattelsen, at AP Pension uden dokumentation kan fastsætte/reducere pensionen efter for godt befindende.*
…
Side 11, næstsidste afsnit - Skiftet fra Gennemsnitsrente med ydelsesgaranti til Markedsrente indebar overgang til en grundlæggende anden pensionsform. - *denne udlægning passer overhovedet ikke sammen med omvalgsmaterialet hvor FSP's ledelse gjorde meget ud af at slå fast, at drejer sig alene om en skift af investeringsform, forsikringer og ydelser forbliver uændrede. Se side 12 2. sidste afsnit. Og side 15 4. sidste afsnit.*

Side 12, 6. afsnit - **Væsentligt statement fra AP pension -** Den 21. december 2010 anmeldte FSP et nyt teknisk grundlag, hvor levetider til opgørelse af hensættelser blevet fastlagt til 'G 82 + alderforskydning på 5 år'. Således var der hensat tilstrækkeligt til den i 2011 forventede levetidsforlængelse. *AP pension tilkendegiver hermed, at der med udgangen af 2011 var hensat det som skulle hensættes til forlængede levetider. Dvs. fra 1. januar 2012*

- 31. december 2013 skulle der være sket så store levetidsforandringer, at AP pension måtte nedsætte pension/ydelsen med op til 30 %. Det giver ingen mening.

…

Side 20, 6. afsnit ff. - I slutningen af juli 2013 sendte foreningen FSP-medlem i AP Pension en redegørelse med spørgsmål til Finanstilsynet (Bilag R), formelt er det den som blev besvaret med påtalen til AP pension af 2. april 2014. Henvendelsen til Finanstilsynet indebar, at AP pension i december 2013 besluttede, at der skulle udbetales ekstra kompensation på 170 mio. kr. til medlemmer som ikke med de 2 % i kollektiv omvalgsbonus havde fået 'den fulde værdi af deres garantier'. **Ifølge påtalen har AP pension fremlagt en model til fordeling af de 170 mio. kr. til omkring 15 % af de medlemmer som valgte om i 2011. Det er ganske urimeligt, at de 85 % af medlemmerne som ikke skulle have kompensation ikke har fået at vide hvilke beregninger der lægges til grund for at de ikke havde garantier med en værdi udover 2 %, disse medlemmer har fået reduceret deres ydelser/pension med op til 30 %.**

Heller ikke de medlemmer der har fået kompensation kunne i december 2014 få at vide hvorfor de f. eks. fik et relativt lille beløb på nogle få tusinde kroner eller et relativt stort beløb på f. eks. over ½ mio. kr. Uagtet disse kompensationer, er stort set alle blevet sat ned i ydelse/pension.

AP Pension fremhæver, at sagen har været forelagt Det Finansielle Råd, dog uden at oplyse hvad Rådets afgørelse blev. Vi går ud fra at det Rådet har forholdt sig til er teksten i påtalen af 2. april 2014.

…

Side 32 - Vi vedlægger som (Bilag S) dokumentation for at klagerne ikke på nogen måde kan beskyldes for passivitet. Efter Finanstilsynets påtale af 2. april 2014, forhandlede Forbrugerombudsmanden en aftale på plads med AP pension, som indebar, at forældelsesfristen ikke kunne anfægtes før efter den 31. december 2014.

Klagerne har i november/ december 2014 henvendt sig til AP Pension med krav om at blive ført tilbage til FSP Gennemsnitsrente med ydelsesgaranti. I samme periode har AP Pension i enslydende breve afvist dette krav. I afvisningen henviser AP Pension til muligheden for at anlægge en sag hos Ankenævnet for Forsikring.

Vi må derfor afvise at der har været tale om nogen form for passivitet.

Sagerne AFK 85.178 og AFK 84.184.

Vi skal afvise, at de 330 klagesager kan afgøres på samme måde som de to tidligere sager AFK 85.178 og 84.184.

I sag nr. AFK 84.184 berøres problematikken omkring levetider ikke med et eneste ord, derfor er det ikke relevant at sammenligne denne sag med vores.

I sag nr. AFK 85.178 kommer AP pension den 5. august 2013. I 3. afsnit på side 7. skriver AP Pension i et svar på klagers brev af 14. juli 2013, citat: *og AP pension overvejer løbende om der er behov for ændringer i forudsætningerne og i det beregningsgrundlag, der ligger til grund for beregningen af pensioner, herunder forudsætninger for levetid. Generelt oplever vi, at der sker en øgning i den forventede levetid, hvilket skaber et behov for at ændre beregningsforudsætningerne.*

Det skal understreges, at der ikke er sket nogen ændring i beregningen af levetid i forbindelse med omvalget. Levetidsforudsætningerne der danner grundlag for udarbejdelse af pensionsoversigten, ændres løbende afhængig af udviklingen i den faktiske og forventede levetid, hvilket kan få betydning for pensionens størrelse.

For begge sager gælder, at det i Ankenævnets kendelser og udtalelser ikke er nævnt noget om levetider, et forhold som klagerne heller ikke har påberåbt sig.

Vi må derfor afvise, at de to sager på nogen måde er sammenlignelig med den verserende sag, hvor hovedklagen er **at FSP undlod at oplyse medlemmerne om, at et omvalg til markedsrente ikke alene var valg af ændret investeringsform, det var også en accept af at risikoen ved længere levetider ved et omvalg overgik fra FSP til medlemmet."**

Om levetider:

"Kommentarer til AP Pensions svarskrift fsv. angår 'begrebet levetider':

Side 5, 2. afsnit - **Det var helt ukendt for klagerne, at der kunne forventes længere levetider der ville få betydning for ydelserne i deres pensionsordning.**

Side 5, 6. afsnit - Såfremt klagerne havde vidst at ændrede levetider, som AP pension ikke har dokumenteret nødvendigheden af, kunne medføre reduktioner i pensionsydelsen på op til 30 %, så havde ingen valgt om. **Man valgte om fordi direktion og bestyrelse i materialet pointerede, at omvalg var muligheden for at kunne pristalsregulere pensionerne.**

Side 5, 7. afsnit - Vi er enige i, at omvalgsmaterialet skulle være forståeligt og oplyse om væsentlige fordele og ulemper. **Samtidig med omvalget arbejdede FSP på en redegørelse om levetider, som skulle afleveres til Finanstilsynet inden den 1. juli 2011. Det er fuldstændig uacceptabelt, at man ikke oplyste om dette. Denne manglende oplysning kritiseres af Finanstilsynet i påtalen af 2. april 2014.**

Side 5, 8. afsnit - AP Pension påstår, at levetidsrisikoen ikke var så væsentlig på daværende tidspunkt, at den skulle omtales i omvalgsmaterialet. **En såvel overraskende som uacceptabel påstand.**

Side 5, 9. afsnit - Hvis omvalgsmaterialet i 2011 var udarbejdet efter markedsstandard, så er det overraskende, at Finanstilsynet reelt kasserede materialet og bad om at supplerende materiale blev udsendt. **AP Pension bør dokumentere, at det drejede sig om standardomvalgsmateriale.**

Side 5, 10. og 11. afsnit - Det virker ikke sandsynligt, at Finanstilsynet skulle have sagt, at de ikke mener at FSP skulle oplyse om at levetidsrisikoen overgik fra selskabet til medlemmer jf. Finanstilsynets påtale af 2. april 2014.

Side 5, 12. afsnit - Uanset at FSP skulle mene, at store afkast ville kunne opveje forlængede levetider, **så burde risikoen have være oplyst over for dem der valgte om.**

Side 5, 13. afsnit - Det er en påstand uden hold i virkeligheden, at medlemmer som nu er blevet reduceret med op til 30 %, skulle have valgt om med en sådan viden.

Side 6, 3. afsnit - Ledelsen skjulte oplysningen om at risikoen for længere levetider overgik fra selskabet til medlemmet - **uagtet man arbejdede på en redegørelse om levetider, så blev medlemmerne ikke oplyst om dette. Begrebet levetider indgår ikke i omvalgsmaterialet.**

Side 6, 4. afsnit - I omvalgsmaterialet gjorde FSP meget ud af at fortælle, at hvis man blev i FSP Gennemsnitsrente, så var der lange udsigter til en pristalsregulering af ydelserne/pensionen. Men hvis man valgte om til FSP Markedsrente med friere investeringsmuligheder, så forventede man igen at kunne pristalsregulere ydelser og pensioner, **men intet om at ændrede levetidsforudsætninger kunne medføre drastiske reduktioner på op imod 30 %.**

Side 6, 8. afsnit - Vi opfordrer AP Pension til at offentliggøre den model for kompensation på ca. 170 mio. kr. til ca. 15 % af medlemmerne. **AP Pension bedes dokumentere hvorfor relativt store kompensationer er gået til fripolicer der er etableret i perioden 1985f. Uagtet man har fået kompensation, så er pensionen alligevel nedsat, for de flestes tilfælde med 5 % 1/4-2014, igen 5 % 1/4- 2015, flere er varslet yderligere reduktioner på 10-17 % (bilag Q1, Q5 og Q6). Det er vores opfattelse, at såfremt man ikke havde fået kompensation, så var de 10 - 11 % yderligere reduktion blevet til 14 - 15 %. Ingen medlemmer kender saldiene på deres kontributionskonti, som vi går ud fra har været afgørende for beregning af kompensationen.**

Side 6, sidste afsnit - Vi accepterer, at klagerne i december 2011 modtog brev (AP Bilag 18) om at levetider kunne få indflydelse, men til beroligelse stod der også, at dette vil indgå i den såkaldte **udjævningsmekanisme.** Det er ikke korrekt, at der ikke er foretaget noget i den anledning, i Bilag (N) kritiserer vi, at en sådan oplysning ikke var indeholdt i det omvalgsmateriale som var grundlaget for omvalget. Med hensyn til påstanden om at krav er forældet, skal vi henvise til at AP Pension og Forbrugerombudsmanden vort Bilag (0) indgik en aftale om at forældelse ikke kom på tale før efter 31. december 2014.

Side 7, 3. afsnit - Vi noterer os AP Pensions påstand, at hensættelser til restlevetider var på plads pr. ultimo 2011. Da afkast i FSP Markedsrente i perioden 1. juli 2011 og til 31. december 2014 har været så høje, at afkastet ikke gav muligheder for reduktioner i ydelser og pension, så må vi konkludere, at der er sket noget med levetider i perioden 2012-2014, som kan indebære reduktioner på op til 30 %. **Det tror vi ikke på og skal bede AP Pension dokumentere dette.**

Side 9, 3. afsnit 8. og 9. linje - Vi betragter Finanstilsynets udtalelse af 11. december 2014 om, at der skal fastsættes regler om, at der fremover skal oplyses om levetidsrisikoen, som en kodificering af gældende praksis. **Bilag T og U.**

Side 11, sidste afsnit - Den 9. december 2010 præsenterede Finanstilsynet som noget nyt en levetidsmodel (benchmarkmodel) med krav om at selskaberne skulle indsende redegørelse herom den 1. juli 2011. **Præcist i den periode hvor FSP gennemførte sit omvalg, arbejdede man med en vigtig redegørelse om levetider - men man fandt ikke anledning til at fortælle medlemmerne om de katastrofale konsekvenser det kunne få for et omvalg.**

Side 18, næstsidste afsnit- Den 19. maj 2011 - før det supplerende omvalgsmateriale blev udsendt - modtog FSP en statistisk model fra Finanstilsynet, hvorefter FSP kunne påbegynde implementering af levetidsmodel. - **man havde oplysninger, som ikke kom med i det supplerende omvalgsmateriale, med frist for omvalg eller annullering af foretaget valg senest den 30. juni 2011. - Modellen medførte pr. ultimo december 2011 en beskeden hensættelse på 50 mio. kr.**
Side 21 - 4. afsnit ff - Finanstilsynets påtale af 2. april 2014 slog fast – '**Det havde været rimeligt, at forsikringstagerne medtog værdien af merhensættelserne til en længere levetid'.**

'Omvalgsmaterialet adresserede imidlertid ikke eksplicit, at medlemmerne med et JA til at overgå fra et garanteret til et ugaranteret produkt, også opgav en garanti for, at ændrede levetidsforudsætninger ikke kan nedsætte den garanterede ydelse.'

Vi mener modsat AP Pension, at der er tale om stærk kritik fra Finanstilsynets side.

Side 25, 2. afsnit - Her medgiver AP pension endelig, at levetider ikke har været udtrykkeligt omtalt - **som for nævnt - det har overhovedet ikke været omtalt i omvalgsmaterialet.**

Side 26, 5. afsnit - Vi må afvise, at FSP's beregningsgrundlag klart viser, at "levetidsforudsætninger" har indflydelse på ydelser og pensioner. Ved omvalg kom alle fra FSP Gennemsnitsrente, hvor levetiden var selskabets udfordring. **Derfor skulle FSP have oplyst, at et omvalg indebar at risikoen ved længere levetider nu gik fra selskabet til medlemmet. Med en sådan oplysning var der næppe nogen over 50 år, der havde valgt om.**

Side 26, nederste afsnit. - Her påstår AP Pension, at klagerne var informeret om levetidernes betydning. Man henviser til AP bilag nr. 6, men glemmer at skrive den fulde tekst "at skærpede kapitalkrav, høje omkostninger til afdækning af garantier og længere levetider vil i de kommende år sætte opsparing i gennemsnitsrente med forskellige former for ydelsesgaranti under yderligere pres". Her tales der om gennemsnitsrente og ikke om markedsrente. Det er også værd at bemærke, at FSP's Nyhedsbreve ikke kom ud til alle medlemmer. **Men når nu AP Pension fremlægger dette nyhedsbrev med en udtalelse af direktør …, så bekræfter det vores påstand om at - FSP burde have gjort opmærksom på at risikoen ved længere levetider ved omvalg fra gennemsnitsrente til markedsrente overgik fra selskabet til medlemmet.**

Samme nyhedsbrev viser på en graf hvor meget mere en pension i markedsrente vil give i pension på baggrund af de seneste otte års afkast - nemlig 6.500 kr. pr. måned - Det reelle resultat bliver en reduktion og for nogles tilfælde med 30 %.

Side 27, 1. afsnit - AP Pension medgiver at fokus i omvalgsmaterialet var risikoen ved afkastet.

Side 27, 2. og 3. afsnit - I dette afsnit fokuserer AP Pension på at levetidsrisikoen ikke vil reducere depotet. Man påstår - uagtet at Finanstilsynet i perioden december 2010 - 1. juli 2011 havde stor fokus på levetidsregler, at levetidsregler i samme periode 2010/11 ikke havde samme betydning som i dag og at omvalgsmaterialet kun skal oplyse om væ-

sentlige fordele og ulemper. Vi er overraskede over denne udmelding i lyset af de store reduktioner.

Side 27, 7. afsnit - Her kommer den meste overraskende udmelding: Selskabet bestrider på denne baggrund, at netop levetidsforudsætningerne har været en bestemmende, væsentlig forudsætning for kunder ved omvalget. Levetidsforudsætningerne var ikke med i omvalgsmaterialet, derfor indgik det ikke i medlemmernes overvejelser. For som bestyrelse og direktion udtalte, **det bliver et enkelt valg, som kun fokuserer på et skift til markedsrente uden ydelsesgaranti. Medlemmerne bliver i den nuværende pensionsordning og fastholder de nuværende risikodækninger (AP bilag 6 side 2).**

Side 27/28, sidste afsnit. - AP Pension skriver *at levetidsrisikoen på daværende tidspunkt ikke var en væsentlig faktor.* **Vi har dokumenteret at det er forkert**. *Der var god grund til at omvælge til et markedsrenteprodukt, selv om levetidsrisikoen overgik til klagerne.* Vi har dokumenteret at det er forkert. *Det har efterfølgende vist sig, at levetidsrisikoen er større og de fremtidige afkast er mindre.* **AP Pension har ikke og kan ikke fremlægge dokumentation for at levetidsrisikoen betinger nedsættelser af pension i det omfang det er sket. AP Pensions afkast i perioden 20122014 er af en sådan størrelse, at der skulle have været tale om en +regulering.** Og så påstår AP Pension, at klagerne ville have valgt om, selv om de eksplicit var blevet oplyst om levetidsrisikoen, **denne påstand passer næppe sammen med at klagerne har anlagt sagen på baggrund af de uoplyste forhold om levetider med krav om at blive ført tilbage til FSP gennemsnit med ydelsesgaranti.**

Side 28, 6., 7., og 8. afsnit - Man forventede i 2011 at højere afkast ville dække de øgede levetider. Levetiderne i FSP var i tråd med andre sammenlignelige selskaber, os **bekendt er der ikke andre selskaber der har foretaget reduktioner der er sammenlignelige med FSP, hvis der overhovedet er pensionskasser og/eller forsikringsselskaber, som har reduceret i deres medlemmers ydelser/pension.**

Side 29, 3. afsnit - Ifølge AP Pension stillede Finanstilsynet ikke krav om oplysninger om levetider. Vi er usikre på om Finanstilsynet har godkendt eller taget materialet til efterretning, **men vi er sikre på, at Finanstilsynet ikke har anbefalet FSP at undlade oplysningen om at risikoen ved levetider overgik fra selskabet til medlemmet jf. Finanstilsynets påtale af 2. april 2014.**

Til Ankenævnet for Forsikring
Vi håber med denne gennemgang at have dokumenteret det urimelige i, at FSP i maj/juni 2011 i forbindelse med pensionsomvalget ikke gjorde medlemmerne opmærksom på, at omvalget til en anden investeringsform ikke alene indebar risikoen for nedsættelse af ydelser og pensioner i forbindelse med negativt afkast, men at man også skulle være opmærksom på, som påtalt i Finanstilsynets afgørelse af 2. april 2014, at risikoen ved forlængede levetider ved et omvalg fra FSP Gennemsnitsrente til FSP Markedsrente overgik fra selskabet til det enkelte medlem.

På samme tid som man udsendte omvalgsmateriale i maj/juni 2011, arbejdede FSP Pension på en redegørelse til Finanstilsynet om levetidsbestemmelser, også derfor er det uacceptabelt, at forholdene omkring levetider overhovedet ikke er nævnt i materialet.

Vi vedlægger syv eksempler på reduktioner, det ene er AP Bilag 32. Det seks andre Bi-

lag Q1- Q6 er hentet blandt klagerne:

Q 1 - sag nr. 87143 - fik besked om kompensation på 533.915 kr. for skat, uagtet dette er han nedsat med 2 x 5 % hhv. 2014 og 2015 og varslet yderligere nedsættelse på 10 %. - 71 år.

Q 2 - sag nr. 87183 Ingen kompensation nedsat med 2 x 5 % i 2014 og 2015 og varslet yderligere nedsættelse på 17 %. - 71 år.

Q 3 - sag nr. 87192 - Ingen kompensation, relativ lille pension, nedsat med 2 x 5 °'o i 2014 og 2015 og varslet yderligere nedsættelse på 17 °'o. - 73 år.

Q 4 - sag nr. 87549 - Fortsat aktiv. Ingen kompensation. 12. december 2014 nedreguleret med 20 % for den livsvarige pension og 10 % for den ophørende. - 61 år.

Q 5 - sag nr. 87203 - Kompensation på 187.759 kr. efter skat, nedsat med 2 x 5 % i 2014 og 2015 og varslet yderligere nedsættelse på 17 %. - 71 år. **Uden kompensationen ville den samlede reduktion overstige 30 %.**

Q 6 - sag nr. 87218 - Kompensation på 382.016 kr. for skat, nedsat med 2 x 5 % i 2014 og 2015 og varslet yderligere nedsættelse på 16 %. - 68 år. **Uden kompensation ville den samlede reduktion overstige 30 %.**

Ingen af de seks medlemmer har modtaget nogen form for forklaring på, hvorfor de fik kompensation (3) og hvordan man har beregnet sig frem til resultatet.

Alene dette er uacceptabelt.

…

Ingen kunder har modtaget beregninger på, hvorfor de skulle have det oplyste beløb og de kunder som intet skulle have har blot fået besked om, at de Ikke skulle have noget.

Hvordan kan man få besked om at man ikke har noget til gode, samtidig med at man bliver reduceret med op til 30 % på grund af forlængede levetider? Det kan vel kun skyldes, at FSP's hensættelser til længere levetider næppe var tilstrækkelige."

Om den tidligere FSP-direktørs udtalelser på FSP's ordinære generalforsamling i 2010:

"Tidligere direktør i FSP … udtalelse viser klart, at det var afkastet størrelse der var afgørende for regulering intet andet 'hvis man vil påtage sig en større risiko (mere risikable investeringer), så er der langt større mulighed for at få en større gevinst og dermed en større pension.'

Som medlem af Initiativgruppen til FSP-medlem i AP Pension tidligere Pensionist i FSP, skal jeg bekræfte, at vi intet havde imod omvalg til Markedsrente, når det som også … fremhævede, alene var tale om bedre muligheder for større afkast af investeringer, men deraf selvfølgelig også en risiko for at afkastet kan blive negativ med reduktion i pensionen til følge. Men igen det har hele tiden været sådan at alle risici for f. eks. længere levetid var afdækket."

Om ordinær generelforsamling i FSP i 2011:

"FSP's formand har tilsyneladende på generalforsamlingen i 2011 nævnt at ydelserne i FSP Gennemsnitsrente kunne falde. Det skal nok nærmest betragtes som en reklame for at gå over i FSP Markedsrente.
…
Ud af FSP knap 17.000 medlemmer deltog mellem 1 og 2 % af medlemmerne i den årlige generalforsamling. Ud over en kort omtale af generalforsamlingen i FSP-Nyt, hvor ovennævnte sætning næppe er med, skulle medlemmerne, efter forudgående aftale, på et aftalt tidspunkt møde op på FSP's kontor i Hellerup, hvis de ville se referatet.

Det var i øvrigt ikke en mulighed, der var beskrevet for medlemmerne, hvoraf en stor del bor i Jylland, hvorfor det dels var bekosteligt og i hvert fald ville medføre tab af en arbejdsdag at se referatet. Derfor NEJ."

Om omvalgsbonus:

"Vi skal ikke kommentere skyggekonto problematikken, blot konstatere, at godt nok fik man kollektivt 2 % i en såkaldt omvalgsbonus, men det er aldrig fortalt, hvorfor det netop var 2 % sammenholdt med det andre selskaber har tilbudt og tilbyder deres medlemmer for at opgive garantierne så er 2 % en meget lille kompensation, sammenholdt med at man måtte betale 4,3 % i kursværn. I alt betalte medlemmerne 2,3 % af deres formue for at opgive deres garanti.

Den sidste sætning forstår vi således, at der var hensættelser til øgede levetider som oversteg 2 %, men disse tilgik ikke de pågældende medlemmer, men blev af selskabet indtægtsført."

Om afsnit 4.1.3 i selskabets fremstilling:
"Afsnittet ovenfor en vel nærmest det man politisk kalder en tilståelsessag. Hvis man virkelig mener, at en ydelsesgaranti blot kan annulleres, hvorfor har man så ikke beskrevet risikoen i Markedsrente, for her kan man tilsyneladende gøre hvad man vil uden dokumentation.

Man refererer flere gange til Sampension, som egenhændigt slettede garantierne, men som også kom til at betale en kompensation til medlemmerne for dette. I øvrigt har Sampension ikke reduceret deres tilsagn/pension. Vi efterlyser igen pensionskasser som har reduceret deres ydelser/pension i samme omfang som AP pension gør med de tidligere FSP-medlemmer.

Oplysningerne om de forventede øgede levetider bruges de anførte steder som argument for omvalg til Markedsrente, hvorfor det jo på ingen måde bibringer læseren en opfattelse af, at man ved overgang til Markedsrente påtager sig denne risiko, som man ikke har haft hidtil."

Til selskabets påstand om, at en række af klagerne har udvist retsfortabende passivitet:

"Med vedlagte dokumentation skal vi tilbagevise enhver påstand om at der skulle være udvist passivitet fra klagernes side.

1) Vi henviser til bilag N

2) Pensionist i FSP - Nyhedsbrev 1/2012 - Møde med AP pension
3) Pensionist i FSP - Pinsebrev 8/2012 - Pinsebrev 2012
4) FSP-medlem i AP Pension - Aktives omvalg 1/2013
5) FSP-medlem i AP pension - Ændrede levetidsberegninger 3/2013
6) FSP-medlem i AP Pension - 4/2013 Møde med AP Pension
7) FSP-medlem i AP Pension - AP Pensions generalforsamling 5/2013
8) FSP-medlem i AP pension - Pressen interesser sig 6/2013
9) FSP-medlem i AP pension - AP Pension tillader fortrydelse af omvalg 9/2013
10) FSP-medlem i AP Pension - 10/2013 Møde med AP Pension
11) FSP-medlem i AP Pension - Medlemsinformation af 07. april 2014 (uden internt løbenr.)
12) FSP-medlem i AP pension - Medlemsinformation af 26. april 2014 (uden internt løbenr.)

Denne dokumentation viser, at sagen hele tiden siden 2012 har været behandlet og drøftet med AP pension. Fra redegørelsen til Finanstilsynet den 28. juli 2013 (Bilag R) blev fremsendt var der ikke andet at gøre end at afvente Finanstilsynets reaktion Påtalen kom den 2. april 2014. I forlængelse af Finanstilsynets påtale henvendte vi os til Forbrugerombudsmanden som den 22. april 2014 indgik en aftale med AP pension om ikke at anfægte sager der var anlagt før den 31. december 2014 (Bilag 0).

Herudover kan vi oplyse, at næsten 400 medlemmer i januar 2014 over for AP pension protesterede mod den varslede nedsættelse.

I november og december 2014 har de 330 klagere sendt en mail til AP pension med krav om at blive ført tilbage til FSP Gennemsnitsrente, som om omvalg ikke havde fundet sted. I enslydende svar meddelte AP Pension, at de ikke vil medvirke til at føre pensionsordningerne tilbage, i meddelelsen fik alle 330 oplyst, at såfremt de var utilfredse med AP Pensions afgørelse så kunne sagen indbringes for Ankenævnet for Forsikring."

I øvrigt har klagernes repræsentant bl.a. anført:

"1) Vi finder det udokumenteret og urimeligt at påstå, at levetiden og det at risikoen ved forlængede levetider, der overgik fra selskabet til medlemmet var uden betydning i forhold til afkastet. Det havde kolossal betydning og ville have betydet at klagerne og sandsynligvis mange andre medlemmer ville have afstået fra omvalg.
2) Hvem der har skjult oplysningen om at medlemmet overtog risikoen Tor levetldsforlængelse ved omvalg, skal vi lade være usagt. Men det var ledelsens pligt at oplyse dette over for medlemmerne for omvalget. Det blev reelt skjult ved oplysningen om, at det alene drejer sig om ændret investeringsform intet andet.
3) AP Pension har i 2012 overtaget FSP, derfor har de naturligvis også ansvaret for de forhold der er gennemført medens FSP var en selvstændig pensionskasse.
4) Vi afviser, at der med fordeling af 170 mio. kr., til ca. 13 - 15 % af de tidligere FSP-medlemmer er gjort rent bord. Ingen ved hvorfor nogle relativt få har fået og hvorfor mindst 85 % Ikke har fået.
Medlemmerne har aldrig fået oplyst deres saldi på de såkaldte kontributionskonti. Vi må kræve, at AP Pension åbent fortæller medlemmerne om de personlige økonomiske tal som betyder at de har fået kompensation.
5) Ordet levetidsforlængelse kom frem i et brev i december 2011, men ikke noget med at det aktuelt kunne betyde reduktioner. Vi vedlægger (Bilag N) som viser Pensionist I FSP's

reaktion på denne oplysning. I mallen som er udsendt til alle medlemmer af Pensionist I FSP ligesom FSP fik et eksemplar. Det blev kritiseret, at en vigtig oplysning som man tilsyneladende kendte mindre end et halvt år efter omvalget ikke var blevet oplyst over for dem der skulle tage stilling til omvalg.
6) Med hensyn til at klagemes krav skulle være forældet henviser vi til den aftale som Forbrugerombudsmanden har Indgået med AP pension (Bilag 0). VI gør også opmærksom på, at klagerne alle som det er praksis har klaget til AP Pension I slutningen af 2014. Alle har modtaget en afvisning på at få pensionsordningen ført tilbage, men blev samtidig henvist til at man kunne klage til Ankenævnet for Forsikring. Vi tillader os at gå ud fra at påstanden om forældelse, fejlagtigt er fremført. I klageafdelingens svar til klagerne, er der ikke taget forbehold af nogen art med hensyn til forældelse og/eller passivitet.
…
1) at medlemmerne i forbindelse med omvalg 2011 skulle forholde sig til forskellen på 'rentegaranti' og 'ydelsesgaranti' kan besvares med et - NEJ.
2) I forbindelse med omvalg til Markedsrente var alle elementer ikke ugaranterede, f. eks. var enkepension fortsat garanteret.
3) Medlemmer af FSP var alle folk som tidligere havde været beskæftiget i en bank/sparekasse, der var IT-medarbejdere, administrative folk, folk I funktioner der ikke beskæftigede sig med pension. Hele pensionsområdet er så kompliceret – hvilket også mærkes hvis man kontakter en rådgiver i AP pension - at man ikke kan finde mange ansatte der har forstand på Markedsrenteprodukter.
4) At Markedsrente skulle være et kendt standardiseret produkt i FSP må vi afvise, siden 2007 er de relativt få nye medlemmer som er kommet til placeret i Markedsrente. Et Omvalg i 2009 gav kun få der sluttede sig til Markedsrente. Nej.
Markedsrenteproduktet var relativt ukendt. At succesen ved Omvalg 2011 blev så stor skyldes den markante anbefaling der blev givet af direktion og bestyrelse, men hvor man 'glemte' levetidsproblematikken.

Meget få - om overhovedet nogen - af klagerne har i deres professionelle liv været beskæftiget med andre pensionsprodukter end de indlånsrelaterede.
…
FSP's formand har tilsyneladende på generalforsamlingen i 2011 nævnt at ydelserne i FSP Gennemsnitsrente kunne falde. Det skal nok nærmest betragtes som en reklame for at gå over I FSP Markedsrente. For igen jfr. omvalgsmaterialet, hvis der kommer gode afkast, så stiger tilsagnet/pensionen. Intet om at levetiden kunne få katastrofal indvirkning.
…
Ud af FSP knap 17.000 medlemmer deltog mellem 1 og 2 % af medlemmerne i den årlige generalforsamling. Ud over en kort omtale af generalforsamlingen i FSP-Nyt, hvor ovennævnte sætning næppe er med, skulle medlemmerne, efter forudgående aftale, på et aftalt tidspunkt møde op på FSP's kontor i Hellerup, hvis de ville se referatet.
…
Afsnittet ovenfor en vel nærmest det man politisk kalder en tilståelsessag. Hvis man virkelig mener, at en ydelsesgaranti blot kan annulleres, hvorfor har man så ikke beskrevet risikoen i Markedsrente, for her kan man tilsyneladende gore hvad man vil uden dokumentation.

Man refererer flere gange til Sampension, som egenhændigt slettede garantierne, men som også kom til at betale en kompensation til medlemmerne for dette. I øvrigt har Sampension ikke reduceret deres tilsagn/pension. Vi efterlyser igen pensionskasser søm har

reduceret deres ydelser/pension i samme omfang som AP pension gør med de tidligere FSP-medlemmer.

Oplysningerne om de forventede øgede levetider bruges de anførte steder som argument for omvalg til Markedsrente, hvorfor det jo på ingen måde bibringer læseren en opfattelse af, at man ved overgang til Markedsrente påtager sig denne risiko, som man ikke har haft hidtil.

….

Det er en påstand uden dækning, at kunderne har modtaget værdien af deres garantier jfr. Finanstilsynets påtale af 2. april 2014. Kun ganske få har modtaget en kompensation. Vi må påstå indtil andet er bevist, at denne kompensation er fordelt helt tilfældigt.

…

Som medlemmer af pensionskassen er det pensionskassen der forestår investering i værdipapirer, ejendomme. Aktiverne tilhører pensionskassen, mens de forsikrede har et krav på en pensionsydelse.

…

Vi kan ikke se nogen som helst form for spekulation fra klagerne."

Selskabet har i brev af 16/6 2015 til nævnet heroverfor bl.a. anført:

"Klagers repræsentant har anført sine kommentarer flere gange i forskellige sammenhænge og dokumenter. Af hensyn til overskueligheden har vi forsøgt at samle vore kommentarer i nogle hovedemner:

Ad 1. Levetider

…

f. Selskabet fastholder, at regulering af pensionerne skyldes forhold uden for selskabets indflydelse, som er indtrådt efter Pensionsvalg 2011. Således har Finanstilsynet fastsat nye, højere krav til de af selskabet anvendte levetider i både 2012, 2013 og 2014, som alle sammenholdt med stadigt lavere forventninger til fremtidigt afkast har haft effekt på beregning af pensionerne efter 2011. Klagers repræsentant synes at overse dette forhold, og dermed også, at kompensation ikke udelukker regulering af pensioner samt at behovet for regulering opstod allerede i 2012, men som følge af fusionen og omlægning til ny IT-platform, kunne nedsættelsen første gang gennemføres i 2014. Dette indebærer, at der så at sige er opbygget et underskud på den enkeltes pensionsordning i de år, hvor pensionen ikke er blevet reguleret.

g. Selskabet bestrider, at oplysninger om levetid burde være medtaget i omvalgsmaterialet på baggrund af Finanstilsynets nye benchmark for opgørelsen af forventede fremtidige levetidsforudsætninger, som Finanstilsynet i foråret 2011 udsendte til alle selskaber. Finanstilsynet havde i første omgang anmodet alle selskaber om at redegøre for, hvor tæt på retningslinjernes forudsætninger, selskabets forudsætninger lå. Analysen i FSP Pension, som vel at mærke blev afsluttet efter Pensionsvalg 2011, førte ikke til alarmerende konklusioner. Der er derfor ikke tale om særlige forhold, som Finanstilsynet havde pålagt selskabet i forbindelse med Pensionsvalg 2011, hvilket bestyrkes af, at Finanstilsynet ikke fandt anledning til at få dette præciseret i forbindelse med Finanstilsynets gennemgang af det udsendte omvalgsmateriale.

h. I foråret 2011 anså selskabets ledelse hensættelserne til levetid på gennemsnitsrenteproduktet for tilstrækkelige ud fra de da gældende retningslinjer og regler. Selskabets le-

delse havde ikke kendskab til forhold, som kunne give anledning til en anden vurdering. Selskabet var bekendt med, at selve beregningsgrundlaget, som danner grundlag for beregning af pensionerne skulle opdateres. Dette skete i november 2011, hvorefter alle daværende pensionister blev orienteret om risikoen for, at pensionerne ville falde som følge af længere forventede levetider. Vi bemærker, at forholdet om anmeldte beregningsgrundlag og hensættelser er under tilsyn af Finanstilsynet.

Ad 2. Kompensation

…

c. Klagers repræsentant omtaler 7 konkrete sager og nævner flere steder nedsættelser på 30 pct. Når klagers repræsentant konsekvent omtaler af sådanne nedsættelser gives der ikke Nævnet et retvisende billede af nedsættelsernes omfang. Det er således færre end 100 ud af alle de tidligere FSP kunder, som samlet set forventes reguleret med mere end 20%.

…

Ad 4. Passivitet

a. …

Selskabet har indrettet sig på den indgåede aftale og ændret pensionsordningen fra gennemsnitsrente til markedsrente, herunder er aktivsammensætning ændret og nye beregningsgrundlag anmeldt til Finanstilsynet. Ingen Klager har før november 2014 meddelt selskabet, at de ikke mente sig bundet af den indgåede aftale som følge af urigtige eller bristende forudsætninger som følge af, at de havde opdaget at de - angiveligt - mod forventning havde påtaget sig levetidsrisikoen. Selskabet har derfor heller ikke haft mulighed for at indrette sig herpå, hvilket som vi tidligere har redegjort for, helt konkret vil være meget belastende for selskabet og dermed for selskabets øvrige kunder.

Idet vi henviser til den almindeligt gældende passivitetsgrundsætning (jf. bl.a. Gormard, Obligationsret 3. del og Bo von Eyben, Lærebog i obligationsret II) er det selskabets opfattelse, at disse Klagere har mistet indsigelsesretten ved ikke tidligere at meddele selskabet, at de ikke følte sig forpligtet af den i maj 2011 indgåede aftale, efter at de i december 2011 var orienteret eksplicit om oplysningerne om, at forlængede forventede levetider ville kunne føre til nedsatte ydelser. Derved havde selskabet haft en mulighed for langt tidligere og med mindre skadevirkning, at indrette sig på klagers indsigelse om ikke at ville være bundet af den indgåede aftale.

Dette gælder så meget mere, da repræsentanter fra 'Pensionist i FSP' hyppigt har været i kontakt med selskabet og holdt møder med ledelsen i selskabet både før og efter fusionen, ligesom punktet er fremhævet i nyhedsbrev nr. 19/2011 fra 'Pensionist i FSP', hvoraf fremgår at:

'Medlemmer i Markedsrente fik også oplysningen, at fremtidige udbetalinger vil blive påvirket af stigende levealder, hvilket betyder at pensionsudbetalinger kan nedsættes, dette vil blive indarbejdet i ovennævnte udjævningsmekanisme. Vi synes at en så vigtig oplysning burde have været omtalt i forbindelse med omvalget i juni måned.'

Dette har ikke tidligere ført til formelle indsigelser mod Pensionsvalg 2011.

Ad 5. Andre væsentlige berigtigelser

a. …

Klager omtaler en 'Grundlagsrente på 2,75 %', hvilket giver os anledning til at præcisere, at der ikke benyttes egentlige grundlagsrenter på markedsrenteprodukter, som det foreliggende. Selskabet anvender derimod dels en ugaranteret omregningsrente, som p.t. udgør 3,39 % efter PAL (4,00 % før PAL) samt en prognoserente for fremtidige forventede ydelser på for tiden 4,25 % efter PAL.

b. …
Det er helt sædvanligt at inddrage Finanstilsynet i en fusion af denne størrelse med det samme. Derfor kendte Finanstilsynet naturligt nok til overvejelserne. Henvendelsen fra AP Pensions administrerende direktør … og selskabets advokat … til Finanstilsynet var en sædvanlig del af afdækningen af FSP Pensions forpligtelser omkring et netop gennemført omvalg. Der er absolut intet særligt eller usædvanligt heri.

c. Selskabet bestrider, at Finanstilsynets vejledning af 11. december 2014 må betragtes som en kodificering af gældende regler. Vejledningen er udstedt på baggrund af en lovændring af Lov om finansiel virksomhed, hvor der blev indsat en ny § 60a med virkning fra 1. juli 2014. Der var således tale om nye regler og ikke kodificering.

d. Selskabet bestrider, at § 60 a og den tilhørende vejledning kan have retskraft forud for ikrafttrædelsen den 1. juli 2014, og disse retsregler skal derfor ikke anvendes ved afgørelsen af klagers sag.
…
f. Selskabet fastholder, at sagerne skal behandles som 85.178, fordi klagen omhandler samme stridspunkt, faktum og dokumentation, nemlig Klagers påstand om at Pensionsvalg 2011 erklæres ugyldigt med henvisning til, at Klager ikke var orienteret om alle væsentlige forhold herunder, at levetidsrisikoen ved omvalget var overgået til Klager. Dette kan udledes alene ud fra den offentliggjorte kendelses ordlyd.
Det fremgår således fx på side 6, at:
I brev af 14/7 2013 til selskabet anførte klageren bl.a.:

> 'Efter jeres rådgivning og flere henvendelser fra jer, valgte jeg i 2011 at overgå til markedsrente. Min pension er ændret i nedadgående retning.
>
> Jeg har flere gange forsøgt at få en forklaring samt et depotregnskab uden held.
> Sidenhen har jeg erfaret at beregning af levealder er ændret ved overgang til markedsrente, hvilket jeg på ingen tidspunkt er blevet oplyst.
>
> Jeg vil bede om forklaring på følgende:
>
> Er det korrekt at levealderen er ændret med negativ konsekvens for min pension ifm overgang til markedsrente? Hvis dette er tilfældet er det helt uacceptabelt, at dette ikke er oplyst i rådgivningen. Denne information ville have haft væsentlig betydning for min beslutning.'

Hertil svarede selskabet:

> 'Du beder endvidere om en forklaring på ændring i levetider i forbindelse med dit omvalg til markedsrente i 2011. AP Pension kan oplyse, at der på nuværende tidspunkt ikke er foretaget ændringer i forhold til levetider på din pensionsordning. Men henset til, at din ordning ligger på et ugaranteret grundlag i markedsrente, vil det kunne ske, og AP Pension overvejer løbende om der er behov for ændringer i forudsætningerne i det beregningsgrundlag, der ligger til grund for beregningen af pensioner, herunder forudsætnin-

gerne om levetid. Generelt oplever vi, at der sker en øgning i den forventede levetid, hvilket skaber et behov for at ændre beregningsforudsætningerne.

Det skal understreges, at der ikke er sket nogen ændring i beregningen af levetid i forbindelse med omvalget. Levetidsforudsætningerne, der danner grundlag for udarbejdelse af pensionsoversigten, ændres løbende afhængig af udviklingen i den faktiske og forventede levetid, hvilket kan få betydning for pensionens størrelse.' …"